

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

"Οι προοπτικές ένταξης της Τουρκίας
στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι
επιπτώσεις της ένταξης για την Ελλάδα
και την ελληνοτουρκική συνεργασία"

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: Αμμανατίδης Θεοχάρης
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Κότιος Άγγελος

Β Ο Λ Ο Σ , Σ Ε Π Τ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ 2 0 0 1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>Περίληψη</u>	<u>1</u>
<u>Εισαγωγή</u>	<u>2</u>
<u>Ευχαριστίες</u>	<u>4</u>
<u>Κεφάλαιο 1: Η Τουρκία γθες και σήμερα</u>	<u>5</u>
<u>Εισαγωγή</u>	<u>5</u>
<u>1.1 : Γενική περιγραφή της Τουρκίας</u>	<u>6</u>
<u>1.1.1 Η εξέλιξη του σύγχρονου τουρκικού κράτους (σύντομη ιστορική αναδρομή)</u>	<u>6</u>
<u>1.1.2. Η κυριαρχία του στρατού και της θρησκείας στην τουρκική κοινωνία</u>	<u>9</u>
<u>1.1.3. Οι κοινωνικές υποδομές στην Τουρκία</u>	<u>11</u>
<u>1.1.4. Μειονότητες στην Τουρκία</u>	<u>12</u>
<u>1.2. Η τουρκική οικονομία</u>	<u>14</u>
<u>1.2.1 Περιγραφή της τουρκικής οικονομίας κατά τα τελευταία 20 χρόνια</u>	<u>14</u>
<u>1.2.2. Φορολογική μεταρρύθμιση της Τουρκίας (πριν την τελωνειακή ένωση).</u>	<u>16</u>
<u>Κεφάλαιο 2: Σχέσεις Τουρκίας και Ευρώπης</u>	<u>18</u>
<u>Εισαγωγή</u>	<u>18</u>
<u>2.1. Η διαδικασία προσέγγισης Τουρκίας – ΕΕ.</u>	<u>18</u>
<u>2.1.1. Η Συμφωνία Σύνδεσης της 12-9-1963 μεταξύ Τουρκίας και Ευρωπαϊκής Κοινότητας και η πορεία μέχρι την υποψηφιότητα της Τουρκίας για την ένταξή της στην ΕΕ.</u>	<u>18</u>
<u>2.1.2 Τελωνειακή Ένωση Ε.Ε. – Τουρκίας (επικύρωση Δεκέμβριος 1995)</u>	<u>22</u>
<u>2.1.3. Αποφάσεις της Ε.Ε για την ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. κατά το ευρωπαϊκό συμβούλιο του Ελσίνκι (Δεκέμβριος 1999)</u>	<u>24</u>
<u>2.1.4. Ο ρόλος και οι σχέσεις της Τουρκίας με την ΕΕ.</u>	<u>26</u>
<u>2.2. Δασμολογικό και φορολογικό καθεστώς στις σχέσεις με τις χώρες της Ε.Ε.</u>	<u>27</u>

<i>2.2.1. Η μείωση των εμποδίων κατά τις εμπορικές συναλλαγές μετά την Τελωνειακή Ένωση</i>	<i>27</i>
<i>2.2.2. Κίνητρα για ξένες επενδύσεις</i>	<i>29</i>
<i>Κεφάλαιο 3: Κριτήρια για συμμετοχή ως μέλος</i>	<i>31</i>
<i>Εισαγωγή</i>	<i>31</i>
<i>3.1. Πολιτικά κριτήρια</i>	<i>31</i>
<i>3.1.1. Γενικά στοιχεία για τα πολιτικά κριτήρια</i>	<i>31</i>
<i>3.1.2. Πρόσφατες εξελίξεις</i>	<i>32</i>
<i>3.1.3. Ανθρώπινα δικαιώματα και προστασία των μειονοτήτων</i>	<i>36</i>
<i>3.1.4. Πολιτικά και Αστικά Δικαιώματα</i>	<i>37</i>
<i>3.1.5. Οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα.</i>	<i>39</i>
<i>3.1.6. Μειονοτικά δικαιώματα και προστασία των μειονοτήτων</i>	<i>41</i>
<i>3.1.7. Το ζήτημα της Κύπρου</i>	<i>41</i>
<i>3.2. Οικονομικά κριτήρια</i>	<i>42</i>
<i>3.2.1. Γενική ανάλυση</i>	<i>42</i>
<i>3.2.2 Οικονομικές εξελίξεις</i>	<i>43</i>
<i>3.2.3. Αξιολόγηση σύμφωνα με τα κριτήρια της Κοπεγχάγης</i>	<i>45</i>
<i>3.2.4. Η ικανότητα της αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων αγοράς μέσα στα πλαίσια της Ένωσης.</i>	<i>49</i>
<i>3.2.5. Γενική εκτίμηση</i>	<i>53</i>
<i>Κεφάλαιο 4: Τα κεφάλαια του κεκτημένου</i>	<i>54</i>
<i>4.1. Ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων της συμμετοχής</i>	<i>54</i>

<u>4.1.1. Εισαγωγή</u>	<u>54</u>
<u>4.1.2. Γενικά στοιχεία για την προσαρμογή της Τουρκίας στο κεκτημένο</u>	<u>54</u>
<u>4.2. Αναλυτικά τα κεφάλαια του κεκτημένου και η προσαρμογή της Τουρκίας στις διατάξεις αυτών</u>	<u>55</u>
<u>5.1. Ελληνοτουρκικές σχέσεις</u>	<u>95</u>
<u>5.1.1. Γενικά στοιχεία για τη στάση της Ελλάδας έναντι της Τουρκίας</u>	<u>95</u>
<u>5.1.2. Οι τουρκικές διεκδικήσεις έναντι της Ελλάδος και ο ρόλος και η στάση της Ελλάδας στην ενδεχόμενη ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ</u>	<u>95</u>
<u>5.1.3. Ιστορική αναδρομή της ελληνοτουρκικής προσέγγισης: από το Νταβός (1988) μέχρι τους σεισμούς του Αυγούστου – Σεπτεμβρίου 1999</u>	<u>100</u>
<u>5.2. Οικονομικές σχέσεις Ελλάδα – Τουρκίας</u>	<u>102</u>
<u>5.2.1. Το πλαίσιο των οικονομικών και άλλων σχέσεων Ελλάδα – Τουρκίας</u>	<u>102</u>
<u>5.2.2. Η θέση της Τουρκίας και της Ελλάδας στις εξαγωγές των προϊόντων τους στην ΕΕ και τα πλεονεκτήματα των εμπορικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδος – Τουρκίας. Ποιες είναι οι δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξής τους.</u>	<u>102</u>
<u>5.2.3. Συνεργασία των δύο χωρών στον τομέα του τουρισμού.</u>	<u>105</u>
<u>5.2.4. Προοπτικές της διασυννοριακής συνεργασίας στα πλαίσια της ΕΕ</u>	<u>105</u>
<u>Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα</u>	<u>107</u>
<u>6.1. Προσαρμογή της Τουρκίας στα κριτήρια της Κοπεγχάγης</u>	<u>107</u>
<u>6.2. Προσαρμογή στο κοινοτικό κεκτημένο</u>	<u>109</u>
<u>6.3. Σημασία της ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ για την Ελλάδα</u>	<u>111</u>
<u>Παράρτημα</u>	
<u>Το Κοινοτικό Κεκτημένο</u>	<u>113</u>
<u>Βιβλιογραφία</u>	<u>116</u>

Περίληψη

Από το 1963, η Τουρκία επιθυμεί την είσοδό της στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Μέσα από πολλές διαβουλεύσεις και αλλαγές στο συνολικό πολιτικό πλαίσιο στην Ευρώπη και την Τουρκία, κατάφερε το 1995 η γειτονική μας χώρα να υπογράψει τη σύμβαση για την Τελωνειακή Ένωσή της με τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Λίγα χρόνια μετά, κατάφερε να χαρακτηριστεί και επίσημα υποψήφια προς ένταξη χώρα στους κόλπους της ΕΕ και να προσπαθεί να εκπληρώσει τα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια που της έχουν τεθεί, καθώς επίσης και να προσαρμόσει τη νομοθεσία της και άλλες διατάξεις με το κεκτημένο της ΕΕ.

Τα κριτήρια που έχουν τεθεί διερευνώνται αναλύοντας τις δομές της τουρκικής κοινωνίας, οικονομίας και πολιτικού συστήματος και αν αυτές τελικά μέχρι σήμερα είναι προσαρμοσμένες στα ευρωπαϊκά πρότυπα ώστε η Τουρκία να μπορεί να ενταχθεί στην ΕΕ.

Οι εξελίξεις σε ενδεχόμενη ένταξη της Τουρκίας για την Ελλάδα θα είναι σημαντικές στο πεδίο των ελληνοτουρκικών διαφορών και το κυπριακό ζήτημα, καθώς επίσης και στον τομέα των εμπορικών συναλλαγών.

Εισαγωγή

Ο σχεδιασμός του ευρωπαϊκού οικοδομήματος που άρχισε αμέσως μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, οδήγησε διαδοχικά πολλές χώρες να προσχωρήσουν αυτοβούλως σ' αυτό. Η ελκυστικότητα αυτού του μοντέλου είναι ιδιαίτερα έντονη και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ήδη Ευρωπαϊκή Ένωση, διέρχεται από συστάσεώς της μια διαρκή διαδικασία διεύρυνσης. Το 1993, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης προέβη στην ιστορικής σημασίας υπόσχεση ότι «οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που το επιθυμούν, θα γίνουν μέλη της ΕΕ. Η προσχώρηση θα πραγματοποιηθεί από τη στιγμή που μια συνδεδεμένη χώρα θα είναι ικανή να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους, δηλαδή εφόσον πληροί τις απαιτούμενες οικονομικές και πολιτικές προϋποθέσεις». Η πολιτική αυτή δήλωση, που διατυπώθηκε σε ανώτατο πολιτικό επίπεδο, αποτελεί επίσημη υπόσχεση που θα τηρηθεί. Δεκατρείς χώρες έχουν υποβάλει μέχρι στιγμής αίτηση προσχώρησης και η Τουρκία είναι μία από αυτές.

Οι προοπτικές ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και οι επιπτώσεις της ένταξης για την Ελλάδα και την ελληνοτουρκική συνεργασία, είναι το θέμα που διερευνάται στην παρούσα διπλωματική εργασία.

Η πρωτοτυπία του θέματος συνίσταται στη διερεύνηση των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών κ.α. δεδομένων, με σημείο αναφοράς την Τουρκία και τη βούληση της χώρας να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η διερεύνηση αυτή γίνεται εξετάζοντας τα κριτήρια που έχουν τεθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης, κατά πόσο η Τουρκία τα εκπληρεί κατά το έτος 2000, σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η Ελλάδα, χώρα – μέλος της ΕΕ, παίζει καθοριστικό ρόλο στις σχέσεις της Τουρκίας με την ΕΕ. Υπάρχει έντονη αλληλεξάρτηση μεταξύ των δύο χωρών, κατά την πορεία της Τουρκίας στην ΕΕ. Οι επιπτώσεις της πορείας αυτής και στις δύο χώρες, σε οικονομικό, πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο, είναι πολύ έντονες.

Για τη χώρα μας, η ενδεχόμενη ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ θα αλλάξει ριζικά τη στάση απέναντί της, αφού ως ισότιμα μέλη της Ένωσης, θα πρέπει να διευθετήσουν το σύνολο των διαφορών τους, αλλά και να συναφθεί πλήθος εμπορικών και άλλων οικονομικών σχέσεων.

Η διερεύνηση των οικονομικών επιπτώσεων της ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ καταρχάς για την Τουρκία αλλά και για την Ελλάδα και τις άλλες χώρες της ΕΕ, η νέα γεωπολιτική θεώρηση υπό το πρίσμα των πολιτικών εξελίξεων που απορρέει από τη διεύρυνση της Ένωσης, αποτελούν δυναμικά στοιχεία. Αυτά ακριβώς τα στοιχεία, δικαιολογούν και εντάσσουν τη θεματολογία αυτής της διπλωματικής εργασίας στο αντικείμενο και επίπεδο σπουδών του τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Οι ευρωπαϊκές πολιτικές, συμπεριλαμβανομένης της

διεύρυνσης, έχουν χωρικές αλλά και οικονομικές επιπτώσεις. Ειδικότερα στην Ελλάδα, οι οικονομικές επιπτώσεις της ένταξης της Τουρκίας στην Ένωση, θα έχουν αντίκτυπο στην οικονομική διάρθρωση ορισμένων περιφερειών, λόγω γειννίας της χώρας μας με την Τουρκία αλλά και της ανταγωνιστικότητας που υπάρχει σε ορισμένα προϊόντα που οι δύο χώρες παράγουν. Το συνολικό πολιτικό πλαίσιο της ένταξης της Τουρκίας προϋποθέτει αλλά και συνεπάγεται τη συμπεφωνημένη συνεργασία της χώρας μας με την Τουρκία. Σε πολιτικό επίπεδο, η ενδεχόμενη ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), θα προκαλέσει σημαντικές αλλαγές σε ότι έχει σχέση με τις ελληνοτουρκικές διαφορές.

Η παρούσα διπλωματική εργασία διαρθρώνεται ως εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται μια συνολική περιγραφή της Τουρκίας, μέσα από το πολιτικό πεδίο, το οικονομικό επίπεδο της χώρας αλλά και τις κοινωνικές δομές που επηρεάζουν τη χώρα στη διαμόρφωση της πολιτικής της σε διεθνές επίπεδο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στη διαδικασία προσέγγισης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς επίσης και στο νέο οικονομικό περιβάλλον που δημιουργείται για τη χώρα.

Στο τρίτο κεφάλαιο, εξετάζεται η πρόοδος που έχει σημειώσει η Τουρκία επί των κριτηρίων που έχει θεσπίσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης, στην πορεία της χώρας προς την ΕΕ. Τα στοιχεία αυτού του κεφαλαίου έχουν αντληθεί κυρίως από την ετήσια έκθεση της Επιτροπής για τη διεύρυνση της ΕΕ. Η έκθεση έχει δημοσιευθεί στις 8 Νοεμβρίου 2000.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται λεπτομερής αναφορά στην προσαρμογή της Τουρκίας επί των επιμέρους κεφαλαίων του κεκτημένου της ΕΕ. Η ανάλυση των στοιχείων βασίζεται στην έκθεση της Επιτροπής για τη διεύρυνση της ΕΕ.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύονται οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, από τα προβλήματα και τις διεκδικήσεις της Τουρκίας, μέχρι την έως τώρα οικονομική συνεργασία των δύο χωρών. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στο μελλοντικό πλαίσιο συνεργασίας υπό το πρίσμα της ΕΕ.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο αναλύονται τα συμπεράσματα για το μέλλον της Τουρκίας στην πορεία της για την ΕΕ, αλλά και η σημασία της ένταξης για τη χώρα μας.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στο σύνολο των διδασκόντων και φοιτητών του τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, για την άψογη συνεργασία όλα αυτά τα χρόνια της φοίτησής μου στο Τμήμα. Το επίπεδο των σπουδών στο Τμήμα, αλλά και το γενικότερο κλίμα συνεργασίας, ομαδικής δουλειάς και συνέπειας που υπάρχει, είναι εγγυήσεις για το υψηλό επίπεδο γνώσεων που παρέχεται στους φοιτητές.

Ιδιαίτερα όμως θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή αυτής της διπλωματικής εργασίας, κ. Κότιο Άγγελο, για τη συνολική του προσφορά για τη διεκπεραίωσή της. Χωρίς την υποστήριξή, τη συμβολή στην εύρεση βιβλιογραφίας, αλλά και τη συνεργασία του επιβλέποντα, θα ήταν αδύνατη η ολοκλήρωση της εργασίας.

Με εκτίμηση,

Αμμανατίδης Θεοχάρης

Κεφάλαιο 1: Η Τουρκία χθες και σήμερα

Εισαγωγή

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η εξέλιξη του σύγχρονου τουρκικού κράτους, όλα εκείνα τα γεγονότα και χαρακτηριστικά της τουρκικής πολιτείας που συνετέλεσαν ώστε η Τουρκία να έχει τη σημερινή της μορφή. Τα γεγονότα σε πολιτικό επίπεδο, ο ρόλος του στρατού και της θρησκείας στην τουρκική κοινωνία, αναλύονται στο πρώτο κεφάλαιο. Είναι γεγονός ότι η θρησκεία και ο στρατός, έχουν διαμορφώσει ένα καθεστώς που αποτελεί πολύ δυναμικό στοιχείο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης και των αντιλήψεων των πολιτών.

Στο ίδιο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά της κατάστασης που υπάρχει στις διάφορες κοινωνικές υποδομές και κοινωνικές εξυπηρετήσεις στην Τουρκία.

Οι μειονότητες που υπάρχουν στην Τουρκία, αναλύονται επίσης. Ο ρόλος των μειονοτήτων και οι σχέσεις τους με τους Τούρκους και κυρίως με την τουρκική πολιτεία, είναι μείζον ζήτημα που έχει επιπτώσεις στη σταθερότητα και ασφάλεια της περιοχής. Ειδικότερα οι Κούρδοι, είναι μια μειονότητα στη νοτιοανατολική Τουρκία, με την οποία ο τουρκικός στρατός συνεχώς αντιπαρατίθεται με σφοδρότητα. Τα ατομικά δικαιώματα των πολιτών καταπατούνται, ιδιαίτερα των Κούρδων.

Στη συνέχεια του πρώτου κεφαλαίου, γίνεται μια συνολική περιγραφή της τουρκικής οικονομίας κατά τα τελευταία 20 χρόνια.

Κεφάλαιο 1.1 : Γενική περιγραφή της Τουρκίας

1.1.1 Η εξέλιξη του σύγχρονου τουρκικού κράτους (σύντομη ιστορική αναδρομή)

Η ακμή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας συντελέστηκε κατά το 16^ο αιώνα. Στη συνέχεια υπήρξε μια σημαντική περίοδος παρακμής μέχρι τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο (1914-1918). Η Τουρκία είχε ταχθεί με το πλευρό της Γερμανίας. Μετά το τέλος του πολέμου, οι νικήτριες δυνάμεις πήραν από την αυτοκρατορία τις αραβικές επαρχίες της. Από το 1919 η Κοινωνία των Εθνών έδωσε την εντολή στην Ελλάδα να καταλάβει περιοχές της Σμύρνης και της Ανατολικής Θράκης. Λόγω εσωτερικών προβλημάτων της Ελλάδας αλλά και της στήριξης των μεγάλων δυνάμεων του εθνικιστικού κινήματος του Ατατούρκ που ανέλαβε την εξουσία, η προσπάθεια κατάληψης εδαφών υπήρξε αποτυχημένη. Οι ελληνικές δυνάμεις οδηγήθηκαν σε μεγάλη ήττα, ενώ ακολούθησε η Μικρασιατική καταστροφή. Η Συνθήκη της Λοζάννης το 1923 οριοθέτησε εξαρχής το τουρκικό κράτος και τις εξωτερικές του σχέσεις. Το Νοέμβριο του 1922 αποφασίστηκε η κατάργηση της μοναρχίας.

Εξαιτίας του πολέμου της Κρμαίας και του Ρωσοτουρκικού πολέμου, στις αρχές του 20ου αιώνα η Οθωμανική Αυτοκρατορία ήταν αρκετά δύσκολο να διατηρήσει τα σύνορά της. Έτσι, η απώλεια εδαφών ήταν αναπόφευκτη ενώ αναπτύχθηκε ένας έντονος εθνικισμός. Παράλληλα, αναπτύχθηκαν από μια τάξη διανοουμένων τρεις ιδεολογίες:

A. Ο Οθωμανισμός, με κύριο εκφραστή το σουλτάνο Αμπντούλ Χαμίτ.

B. Ο Πανισλαμισμός, που αποσκοπούσε στην επικράτηση των μουσουλμάνων

Γ. Ο Παντουρκισμός, με κύριο σκοπό την ανύψωση του εθνικού αισθήματος των Τούρκων σε σχέση με την ιστορική τους καταγωγή. Ο Παντουρκισμός υπήρξε η βάση στην οποία στηρίχθηκε ο τουρκικός εθνικισμός, η ιδεολογία για τη φυλετική καθαρότητα του τουρκικού έθνους, του εκτουρκισμού του Ισλάμ αλλά παράλληλα και της δυτικοποίησης της τουρκικής κοινωνίας (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Ο Μουσταφά Κεμάλ είχε θέσει ως στόχο ένα νέο κυρίαρχο και ανεξάρτητο κράτος. Έτσι, απέρριπτε τις ξένες επιρροές ώστε να μην υπάρξουν ξένες επεμβάσεις και έλεγχος. Το κράτος δεν θα έπρεπε να ήταν θεοκρατικό, ενώ επιβεβλημένη ήταν η κατάργηση του χαλιφάτου ώστε να επικρατήσει το κοσμικό-λαϊκό κράτος και το τουρκικό έθνος. Στις 20 Ιανουαρίου του 1921 η Μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση ψήφισε ένα Σύνταγμα στο οποίο, στο πρώτο του άρθρο, οριζόταν η κυριαρχία χωρίς περιορισμούς και προϋποθέσεις στο έθνος. Η κατάργηση της μοναρχίας ήταν γεγονός και ανακηρύχθηκε η Δημοκρατία τον Οκτώβριο του 1923. Νέα πρωτεύουσα ορίστηκε η Άγκυρα, με απώτερο στόχο να δείξει ο Κεμάλ ότι επιθυμούσε την αποκοπή του έθνους από την παλιά οθωμανική αυτοκρατορία. Καταργήθηκαν τα θρησκευτικά

σχολεία και μεταβλήθηκε η νομοθεσία. Η νέα νομοθεσία ήταν μια αντιγραφική νομοθεσιών ευρωπαϊκών χωρών (Παρέσογλου, 1995).

Συνολικά, ο Κεμάλ είχε ως στόχο τον εξευρωπαϊσμό της χώρας, την ανόρθωση της οικονομίας και τη δυτικοποίηση των δομών της χώρας. Σημαντική ήταν η προσπάθεια του Κεμάλ για την ενοποίηση της χώρας. Οι κεμαλιστές επέβαλαν αυτές τις ριζικές αλλαγές με βίαιο τρόπο: με εξοντώσεις αντιπάλων και μη ανεκτικότητα στις αντίθετες γνώμες. Ωστόσο ο Κεμάλ είχε αναγορευτεί λαϊκός ήρωας στις μεγάλες μάζες του τούρκικου πληθυσμού.

Το 1919 ο Κεμάλ δημιούργησε ένα εθνικιστικό κόμμα βασισμένο στις αρχές του λαϊκισμού που το ονόμασε Λαϊκό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα (ΛΡΚ), το οποίο κυβέρνησε τη χώρα από το 1925 έως το 1946, χωρίς να υπάρχει στην πολιτική σκηνή κάποιο άλλο κόμμα. Ο Κεμάλ δεν θεωρούσε απαραίτητη την παρουσία άλλων κομμάτων στο πολιτικό βίο της χώρας. Στο κόμμα όμως του Κεμάλ υπήρχαν διαφορετικές γνώμες και απόψεις καθότι ήταν συγκροτημένο από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες. Κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης της χώρας από το Λ.Ρ.Κ. υπήρξαν κάποιες αντιπολιτευτικές προσπάθειες οι οποίες ωστόσο ανακόπηκαν γρήγορα από το καθεστώς του Κεμάλ. Σημαντικός και κυρίαρχος ήταν ο ρόλος των στρατιωτικών όπως και ανθρώπων του πνεύματος μαζί με τοπικούς παράγοντες. Στο πρόγραμμα του κόμματος το 1931 οριζόταν πέντε αρχές πάνω στις οποίες ήταν οριοθετημένη η κεμαλική φιλοσοφία: η δημοκρατία, ο εθνικισμός, ο κρατισμός, το κοσμικό κράτος και η μεταρρύθμιση (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Παρόλο όμως που οι αρχές του κόμματος είχαν προοδευτικό χαρακτήρα, το καθεστώς του Κεμάλ λειτούργησε με εξαναγκαστικές αρχές ώστε να επιβληθεί. Δεν υπήρξαν ωστόσο οργανωμένες φωνές αντίδρασης. Οι μεταρρυθμίσεις του Κεμάλ αντιμετωπίστηκαν με φόβο και σκεπτικισμό, δεν υπήρξε υιοθέτηση των ιδεών του από μεγάλες κοινωνικές ομάδες. Η τουρκική κοινωνία δεν πολιτικοποιήθηκε, ούτε αναζήτησε τα δικαιώματά της.

Μετά το θάνατο του Κεμάλ το 1938, το μονοκομματικό καθεστώς συνέχισε να υφίσταται. Υπό την ηγεσία του Ισμέτ Ινονού ο οποίος ηγείται της τουρκικής κυβέρνησης, γίνεται προσπάθεια εκδημοκρατισμού του πολιτεύματος. Το 1939, στο εσωτερικό του κεμαλικού κόμματος, δημιουργείται μια «ανεξάρτητη ομάδα» που άσκησε κριτική στην κυβέρνηση. Στην ομάδα αυτή μετέχουν υψηλόβαθμα στελέχη του κόμματος, οι οποίοι στο προσεχές διάστημα θα αναχθούν σε ρυθμιστικούς παράγοντες της πολιτικής ζωής της Τουρκίας. Στις 7 Ιανουαρίου του 1946, δημιουργείται το Δημοκρατικό Κόμμα με ηγέτη τον Τζελάλ Μπαγιατ. Στο νέο αυτό κόμμα χαλάρωσε ο δογματικός χαρακτήρας του κρατισμού και επετράπηκε η φιλελευθεροποίηση της οικονομίας με τη δημιουργία μιας δυναμικής ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Έδωσε έμφαση στην αύξηση των ατομικών ελευθεριών και τον εκδημοκρατισμό του πολιτεύματος. Έκανε μεγάλες παραχωρήσεις σε θρησκευτικό επίπεδο και επέτρεψε την παρέμβαση του θρησκευτικού στοιχείου

στην πολιτική ζωή της χώρας θέτοντας τις βάσεις του ισλαμισμού. Στις εκλογές του 1946 το Λαϊκό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα κατάφερε να πάρει άνετη πλειοψηφία με 395 έδρες έναντι 64 του Δημοκρατικού. Στις εκλογές όμως του 1950 νίκησε το Δημοκρατικό Κόμμα (ΔΚ) και πήρε 420 έδρες έναντι 63 εδρών του κεμαλικού κόμματος (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Οι εξελίξεις που προσδοκούσαν οι ψηφοφόροι του δημοκρατικού κόμματος δεν ήταν οι αναμενόμενες. Όταν το Ρ.Κ. αποπειράθηκε να κάνει μια πρόταση αγροτικής μεταρρύθμισης που θα ευνοούσε τις μικρές γαίες των φτωχών αγροτών, οι γαιοκτήμονες αντέδρασαν και εμπόδισαν κάθε απόπειρα αναδιανομής της γης, στρέφοντας πολλούς απ' αυτούς προς το Δ.Κ.. Η δεκαετία του 1950 έδωσε την ευκαιρία συσσώρευσης πλούτου σε πολλούς μελλοντικούς καπιταλιστές.

Η κυβέρνηση του Δ.Κ. άρχισε να δανείζεται χρήματα από το εξωτερικό, γεγονός που οδήγησε στη μεγάλη υποτίμηση της λίρας του 300% το 1958 και σ' έναν πληθωρισμό που έφθανε ήδη το 40%. Ταυτόχρονα το Δ.Κ. εγκατέλειπε τις προεκλογικές δεσμεύσεις του και υιοθέτησε μια πολιτική περιορισμών και απαγορεύσεων κάθε αντιπολιτευτικής φωνής. Όλο και περισσότερες κοινωνικές ομάδες πλήττονταν από την οικονομική πολιτική και τις ανελεύθερες πρακτικές του, γεγονός που οδήγησε σε ευρεία λαϊκή δυσαρέσκεια. Το Δ.Κ. έφθασε στο σημείο να υιοθετεί μια μονοκομματική φιλοσοφία, ενώ το Λ.Ρ.Κ. αντιπολιτευόμενο, γινόταν ο προστάτης της πολυκομματικής δημοκρατίας (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Οι έντονες αντιδράσεις οδήγησαν στην εφαρμογή του στρατιωτικού νόμου και στην κατάληψη της εξουσίας από τις ένοπλες δυνάμεις με πραξικόπημα στις 27 Μαΐου του 1960. Σ' αυτό το διάστημα δεν υπήρχε η παρουσία της αριστεράς, ενώ υπήρχαν λίγες απόπειρες δημιουργίας πολιτικών σχηματισμών χωρίς επιτυχία. Το 1946 απαγορεύτηκε η λειτουργία ενός σοσιαλιστικού κόμματος (Παρέσογλου, 1995).

Κατά τη δεκαετία του '50, υπήρχε ένα έντονο εσωτερικό μεταναστευτικό ρεύμα προς τις αστικές περιοχές, με αποτέλεσμα την αύξηση του αστικού πληθυσμού στο 25,2%, από το 18,5% που ήταν προηγουμένως (Παρέσογλου, 1995).

Γενικά στοιχεία για την Τουρκία

Επίσημη ονομασία: Τουρκική Δημοκρατία

Θέση: Στην Εγγύς Ανατολή. Το ευρωπαϊκό τμήμα της συνορεύει με την Ελλάδα και τη Βουλγαρία και βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος, τον Εύξεινο Πόντο και την Προποντίδα, ενώ το ασιατικό συνορεύει με την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Γεωργία, το Ιράκ, το Ιράν και τη Συρία και βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος, τη Μεσόγειο, τον Εύξεινο Πόντο και την Προποντίδα.

Έκταση: 780.580 τ.χλμ.

Πληθυσμός: 60.800.000 (1994)

Γλώσσα: Τουρκική (επίσημη), κουρδική, αραβική.

Θρήσκευμα: Μουσουλμάνοι σουνίτες.

Πρωτεύουσα: Άγκυρα

Σημαντικές πόλεις: Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Ικόνιο, Αδανα, Τραπεζούντα, Ντιγιαρμπακίρ, Προύσα, Ερζερούμ, Αττάλεια, Σαμψούντα.

Διοικητική διαίρεση: Χωρίζεται σε 80 επαρχίες

Πηγή: (ΙΣΤΑΜΕ, 1999)

1.1.2. Η κυριαρχία του στρατού και της θρησκείας στην τουρκική κοινωνία

Ο στρατός στην Τουρκία αποτελεί κυρίαρχο συστατικό της δομής του κράτους. Ήταν από πολύ νωρίς ένα κυρίαρχο και δυναμικό στοιχείο της κοινωνίας, με έναν πολυδιάστατο ρόλο: μια δύναμη που ένωνε, εκπολίτιζε, στρατολογούσε κάθε άτομο από απομακρυσμένες περιοχές δίνοντάς του σημαντικά εφόδια στη μόρφωσή του αλλά και στην επαγγελματική του ζωή. Δεν ήταν δηλαδή ο στρατός μόνο για την στρατιωτική εξέλιξη και εκπαίδευση των πολιτών. Τα στελέχη του τουρκικού στρατού ήταν από όλα τα στρώματα της τουρκικής κοινωνίας, ιδιαίτερα όμως από την αγροτική και τη μικροαστική τάξη. Αυτό το στοιχείο προφανώς συντελούσε στο να είναι ο στρατός δύναμη εκδημοκρατισμού και προοδευτικότητας της τουρκικής κοινωνίας. Ωστόσο, οι αξιωματικοί του τουρκικού στρατού ανήκαν σε μια επίλεκτη ιεραρχική ομάδα, μια ομάδα διανοουμένων, που έτυχε ιδιαίτερης εκτίμησης απ' τον τουρκικό λαό με εξαιρετικό γόητρο. Ο ίδιος ο Κεμάλ προερχόταν απ' τον στρατό και θέληση του ήταν ο στρατός να μην έχει επαφή με τη διοίκηση του κράτους αλλά και τα καθημερινά προβλήματα των πολιτών, αλλά να αποτελεί ρυθμιστή της πολιτικής ζωής του τόπου όποτε κρινόταν αυτό αναγκαίο. Ο στρατός παρ' όλα αυτά είχε την ευθύνη της τύχης του έθνους και στη λαϊκή συνείδηση ο στρατός είχε τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο. Οι στρατιωτικοί αποδέχθηκαν τις αρχές του κεμαλισμού για εκδημοκρατισμό, δυτικοποίηση, κοσμικότητα, εθνικισμό, κρατικό παρεμβατισμό αλλά και τη συνολική μεταρρύθμιση του τουρκικού έθνους (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Κατά τη δεκαετία του 1950 νέες κοινωνικές ομάδες ανέρχονταν υποβαθμίζοντας το ρόλο των στρατιωτικών και σε συνάρτηση με την αυταρχικότητα της κυβέρνησης Μεντερές υπήρξε στρατιωτική επέμβαση το 1960 για την «αποκατάσταση» της λειτουργίας της δημοκρατίας (Παρέσογλου, 1995).

Το στρατιωτικό πραξικόπημα ωστόσο του 1971, είχε διαφορετικό στόχο: την εξαφάνιση της αριστεράς, που τη θεωρούσαν οι στρατιωτικοί κίνδυνο για την τουρκική κοινωνία.

Οι στρατιωτικοί ωστόσο από το 1980 αποκολλήθηκαν από τις κεμαλικές αρχές περί κρατικού παρεμβατισμού, αποδεχόμενοι τη φιλελευθεροποίηση της τουρκικής οικονομίας. Έτσι, οι στρατιωτικοί κύκλοι βρήκαν κοινό σημείο επαφής με τους πολιτικούς, οπότε η οικονομία δεν ήταν σημείο τριβής για τις δύο πλευρές.

Από το 1986 το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας κρούει τον κώδωνα του κινδύνου σχετικά με την εξάπλωση και ενδυνάμωση του ισλαμικού στοιχείου, αφού η επιρροή του ισλαμικού στοιχείου είναι ιδιαίτερα έντονη στα ευρεία λαϊκά στρώματα, βλέποντας το ισλάμ ως πανάκεια στα πλείστα οικονομικά τους προβλήματα (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Από την εποχή της κρίσης στον Περσικό Κόλπο το 1990, υπάρχει μια προσπάθεια αποκόλλησης του στρατού από την πολιτική ζωή, αφού γίνεται αντιληπτό ότι η φιλελευθεροποίηση της τουρκικής πολιτικής ζωής θα φέρει πιο κοντά της Τουρκία στην Ευρώπη.

Η ανησυχία των στρατιωτικών εκδηλώθηκε έντονα μετά τη δημιουργία της κυβέρνησης συνασπισμού με ηγέτη τον ισλαμιστή Ερμπακάν (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Η θρησκεία στην τουρκική κοινωνία

Κατά την οθωμανική αυτοκρατορία η νομική εξουσία ήταν μοιρασμένη μεταξύ του Σουλτάνου και των θρησκευτικών λειτουργών (νομοδιδασκάλων και ιμάμηδων). Ο ερμηνευτής του ιερού νόμου προσέφερε την αναγκαία νομιμότητα σ' αυτόν που ασκούσε την εξουσία.

Ο Κεμάλ κατάφερε να ξεχωρίσει το τουρκικό κράτος από τη θρησκευτική κοινότητα και να απομακρύνει το ισλάμ από τον πολιτιστικό ιστό της χώρας, να έρθει σε ρήξη με το ισλαμικό παρελθόν της Τουρκίας και να βάλει τις βάσεις για ένα κράτος βασισμένο στις αρχές της δημοκρατίας και της κοσμικότητας. Η θρησκεία δεν τελούσε υπό διωγμό, αλλά ασκήθηκε πίεση ώστε να αποθαρρυνθούν οι θρησκευτικές εκδηλώσεις και να εξαφανιστεί σχεδόν η θρησκευτική εκπαίδευση (Παρέσογλου, 1995).

Μετά τον Κεμάλ, οι επόμενες διοικήσεις της χώρας επέλεξαν διαφορετική οδό στη θεώρηση της θρησκείας στην τουρκική κοινωνία. Η κυβέρνηση του Μεντέρες αλλά και άλλες αργότερα, χρησιμοποίησαν τον ισλαμισμό για να αποκομίσουν πολιτικά οφέλη, υποδαυλίζοντας τον ισλαμικό φανατισμό. Το θετικό στοιχείο όμως αυτού του γεγονότος ήταν η δημιουργία ενός μηχανισμού ελέγχου της θρησκείας από το κράτος, πράγμα που περιόριζε σημαντικά την υπερβολική αύξηση των οπαδών των ισλαμικών κινημάτων.

Το 1961 ιδρύθηκε η Διεύθυνση Θρησκευτικών Υποθέσεων η οποία έχει την εποπτεία των θρησκευτικών λειτουργών και των χώρων λατρείας. Η βοήθεια του κράτους στη δημιουργία ιερατικών σχολών, νέων τζαμιών, θρησκευτικών εκδόσεων, τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών, είναι ιδιαίτερα έντονη.

Από το 1980 και μετά, υπάρχει μια εντονότερη στροφή προς συντηρητικότερες αντιλήψεις συνολικά, αλλά και μια ιδιαίτερη έμφαση στη θέση της θρησκείας στην κοινωνία. Η αναβίωση αυτής της κατάστασης έναντι της κεμαλικής θεώρησης, δε σημαίνει κατάργηση του κεμαλικού κράτους. Είναι η φύση του τουρκικού πολιτικού συστήματος και της τουρκικής κοινωνίας συνολικά: ισλαμική και ευρωπαϊκή Τουρκία, μια συνύπαρξη δυο διαφορετικών αντιλήψεων (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

1.1.3. Οι κοινωνικές υποδομές στην Τουρκία

Πριν την επικράτηση του κεμαλισμού στην Τουρκία, η βασική κατεύθυνση της εκπαίδευσης ήταν θρησκευτική, καθώς στα ιεροδιδασκαλεία διδάσκονταν οι βασικές αρχές του Κορανίου και τα διδάγματα του Προφήτη. Ο αναλφαβητισμός στη χώρα ήταν ένα τεράστιο πρόβλημα, γεγονός που είχε απήχηση και στη δυσκολία προσαρμογής των πολιτών στις αρχές της κεμαλικής επανάστασης. Το ποσοστό των αναλόφωτων στην Τουρκία το 1927 έφτανε το 87% του πληθυσμού (95% για το γυναικείο πληθυσμό). Το 1990 το ποσοστό εγγράμματου πληθυσμού έφτανε το 80,5%, ενώ το 1995 το 84%. Οι ενήλικοι εγγράμματοι άνδρες φτάνουν το ποσοστό του 92% το 1995, ενώ οι γυναίκες το 72%. Σύμφωνα με το τουρκικό σύνταγμα, η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι υποχρεωτική για όλους τους πολίτες και παρέχεται δωρεάν στα δημόσια σχολεία.

Συνολικά, το τουρκικό εκπαιδευτικό σύστημα δέχεται κριτική λόγω της απουσίας επαρκούς επαγγελματικής κατάρτισης καθώς επίσης και του γεγονότος ότι εγκαταλείπουν τις σπουδές ένας μεγάλος αριθμός ατόμων.

Το 1981 ψηφίσθηκε ο νόμος για την Ανώτατη Παιδεία, ο οποίος επέκτεινε τα δικαιώματα παρέμβασης της κυβέρνησης στα πανεπιστημιακά δρώμενα. Η παρουσία της κυβέρνησης στα τουρκικά πανεπιστήμια και ο έλεγχος είναι απόλυτος. Οι πανεπιστημιακοί ζητούν την πλήρη αυτοτέλεια των πανεπιστημίων.

Το 1991 ο προϋπολογισμός για την παιδεία έφτανε το 4% του ΑΕΠ, ποσοστό αρκετά υψηλό για την οικονομική κατάσταση της Τουρκίας, αλλά μειωμένο σε σχέση με τις ευρωπαϊκές χώρες (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Σημαντική υστέρηση παρατηρείται στον τομέα της υγείας. Η ιατρική περίθαλψη βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Σήμερα, αναλογεί ένας γιατρός για 980 άτομα και 1 νοσοκομειακή κλίνη για 445 πολίτες. Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στην Τουρκία είναι ιδιαίτερα περιορισμένο, καλύπτοντας μόνο το 60% του πληθυσμού. Οι περισσότερες αγροτικές οικογένειες είναι αποκλεισμένες απ' αυτό το σύστημα. Μόνο το 3% των 19 εκατομμυρίων του εργατικού δυναμικού καλύπτεται απ' την εργατική νομοθεσία. Το 80% των γυναικών απασχολείται στη μαύρη αγορά εργασίας. Το κόστος του εργατικού δυναμικού είναι ιδιαίτερα μειωμένο με αποτέλεσμα οι

πραγματικοί μισθοί των εργατών να είναι ιδιαίτερα χαμηλοί σχετικά με τα κράτη της ΕΕ (Παρέσογλου, 1995 και ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

1.1.4. Μειονότητες στην Τουρκία

Η Ελληνική μειονότητα στην Τουρκία

Η πιο σημαντική μειονότητα στην Τουρκία ήταν αυτή των Ελλήνων, με πλούσια επιχειρηματική δράση αλλά και παρέμβαση στα διοικητικά δρώμενα της χώρας (Φαναριώτες). Το 1922 εκδιώχθηκαν από την Τουρκία 1.500.000 Έλληνες, ενώ παρέμειναν στη χώρα περίπου 300.000 Έλληνες στην Κωνσταντινούπολη και 400.000 αλλού. Η συνθήκη της Λοζάννης που υπογράφηκε ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία διευθετούσε οριστικά το θέμα των μειονοτήτων μετά και την ανταλλαγή των πληθυσμών.

Ωστόσο, η τουρκική κυβέρνηση μη σεβόμενη τα δικαιώματα της ελληνικής μειονότητας, περιόρισε τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα της μειονότητας καθώς επίσης και τις εκδηλώσεις θρησκευτικής λατρείας των ελλήνων. Οι εκδιώξεις του ελληνικού στοιχείου που έμεινε στην Τουρκία μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών με τη Συνθήκη της Λοζάννης, ήταν έντονες. Χαρακτηριστικά, επιβλήθηκε φόρος περιουσίας ιδιαίτερα υψηλός, με μοναδικό στόχο την εξαφάνιση του ελληνικού στοιχείου, αφού δημεύτηκαν πολλές περιουσίες Ελλήνων. Οι Έλληνες της Τουρκίας στρατολογούνταν σε στρατόπεδα εργασίας, όπου οι περισσότεροι εξ' αυτών πέθαιναν από τις κακουχίες. Έντονη εκδίωξη του ελληνικού στοιχείου παρατηρήθηκε την περίοδο της κρίσης στην Κύπρο (1954), οπότε πολλοί Έλληνες εγκατέλειψαν τη χώρα. Σήμερα οι Έλληνες στην Τουρκία υπολογίζονται περίπου σε 2.000 άτομα (Θεοδωρόπουλος, 1988).

Η μειονότητα των Αρμενίων

Οι Αρμένιοι είναι ένας λαός που κατοικεί στην Ανατολική Ανατολία και Υπερκαυκασία από τον 8^ο αιώνα π.Χ. Λόγω της στρατηγικής σημασίας της περιοχής, έγιναν αντικείμενο έντονων διώξεων από τους Τούρκους.

Η μαζική εξόντωση των Αρμενίων πραγματοποιήθηκε το 1915, οπότε και διατάζεται η μετακίνησή τους στα βάθη της Ανατολής. Υπολογίζεται ότι σ' αυτό το χρονικό σημείο δολοφονήθηκαν περί τα 1.000.000 άτομα από τους Τούρκους. Μέχρι σήμερα οι Τούρκοι δεν έχουν αναγνωρίσει τη γενοκτονία που διέπραξαν σε βάρος των Αρμενίων. Η γαλλική βουλή έχει αναγνωρίσει τη γενοκτονία το 1998. Πρόκειται για την πιο πρόσφατη αναγνώριση. Η τουρκική κυβέρνηση επέβαλε οικονομικούς περιορισμούς σε γαλλικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Τουρκία.

Σήμερα, η αρμένικη μειονότητα αριθμεί περίπου 50.000 άτομα και αντιμετώπισε παρόμοια προβλήματα μ' αυτά της ελληνικής μειονότητας. Οι Τούρκοι παραβιάζουν συστηματικά βασικά δικαιώματα των Αρμενίων, αφανίζοντας τον αρμένικο λαό και πολιτισμό (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Οι Κούρδοι στην Τουρκία

Οι Κούρδοι, ένας λαός του οποίου η ιστορία είναι πάνω από 4000 χρόνια, κατοικούν στο νοτιοανατολικό τμήμα της Τουρκίας. Η πλειοψηφία τους είναι μουσουλμάνοι Σουνίτες και μιλούν μια ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, η οποία είναι τμήμα της ιρανικής γλωσσικής ομάδας. Ο πληθυσμός των Κούρδων υπολογίζεται σε 13 εκατομμύρια, σε σύνολο 61 εκατομμύρια Τούρκων πολιτών. Κούρδοι κατοικούν επίσης στο Ιράν, το Ιράκ, τη Συρία, την πρώην Σοβιετική Ένωση και σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Η Συνθήκη των Σεβρών το 1920 ορίζει την τοπική αυτονομία στις περιοχές όπου επικρατεί το κουρδικό στοιχείο. Η Συνθήκη αυτή ωστόσο, δεν εφαρμόστηκε. Ο Κεμάλ επεδίωκε την αφομοίωση του κουρδικού στοιχείου με τους υπόλοιπους Τούρκους πολίτες. Εξέγερση των Κούρδων κατά τη δεκαετία 1920-30, στέφθηκε από αποτυχία. Κατά την εξέγερση αυτή, εκτελέστηκαν χιλιάδες Κούρδοι. Το 1950, η κυβέρνηση Μεντερές, θέλοντας να κερδίσει την ψήφο των Κούρδων, έκανε μια σειρά από υποδομές στην περιοχή όπου κατοικούσαν Κούρδοι. Πολλοί Κούρδοι έγιναν βουλευτές και υπουργοί. Το 1965 ιδρύθηκε το Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα, μια παράταξη αμιγώς κουρδική. Η κουρδική εθνική συνείδηση αφυπνίζεται επηρεασμένη και από εξωτερικούς παράγοντες, όπως οι ραδιοφωνικές εκπομπές στην κουρδική γλώσσα από γειτονικές χώρες, η ανάπτυξη των εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων, το ιρακινό κουρδικό κίνημα. Από το 1970 και μετά αναπτύσσονται το ΡΚΚ (Κουρδικό Εργατικό Κόμμα) και η οργάνωση ΚΥΚ (Εθνική Απελευθέρωση του Κουρδιστάν). Τα κινήματα αυτά είχαν ως στόχο την ανεξαρτητοποίηση του Κουρδιστάν, έχοντας μια αδιάλλακτη στάση απέναντι στο τουρκικό πολιτικό σύστημα. Η επιβολή του στρατιωτικού νόμου το Σεπτέμβριο του 1979, έφερε ως αποτέλεσμα τον τερματισμό της πολιτικής βίας και των εξάρσεων των κουρδικών εθνικιστικών εκδηλώσεων (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Το ΡΚΚ ιδρύθηκε το 1978 απ' τον Αμπτουλάχ Οτσαλάν. Από το 1984 έως το 1991 το ΡΚΚ ήταν σε έναν ανταρτοπόλεμο με τον τουρκικό στρατό. Οι τουρκικές κυβερνήσεις αντιμετώπισαν την κατάσταση με περαιτέρω αύξηση του στρατού στην περιοχή. Το αποτέλεσμα ήταν η αύξηση των συλλήψεων των Κούρδων, οι δολοφονίες Κούρδων αλλά και Τούρκων στρατιωτών, καθώς επίσης και η συνεχιζόμενη καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Κούρδων, ένα θέμα για το οποίο οι Κούρδοι ζήτησαν την προστασία των ευρωπαϊκών χωρών (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

1.2. Η τουρκική οικονομία

1.2.1 Περιγραφή της τουρκικής οικονομίας κατά τα τελευταία 20 χρόνια.

Κατά τη δεκαετία του '80 και μετά, η τουρκική οικονομία ακολούθησε το διεθνές οικονομικό μοντέλο, με κύρια χαρακτηριστικά της την προσαρμογή της στο διεθνές οικονομικό, εμπορικό και νομισματικό στίβο. Η νέα αυτή φιλοσοφία επιβάλλει την υιοθέτηση ενός φιλελεύθερου μοντέλου με ότι αυτό συνεπάγεται στην τουρκική οικονομία και κοινωνία. Το οικονομικό τοπίο ωστόσο μέχρι τότε, εμφανίζεται θολό, με κύρια χαρακτηριστικά τη μη ανταγωνιστικότητα των βιομηχανικών προϊόντων, την αύξηση των εισοδημάτων της βιομηχανικής τάξης, αλλά και την κατεύθυνση της βιομηχανίας σε προϊόντα εντάσεως εργασίας με άμεση συνέπεια τη μείωση της ανταγωνιστικότητας στο διεθνές εμπορικό περιβάλλον. Αν λάβει κανείς υπόψη του και τις διαρκώς αυξανόμενες εισαγωγές, θα εξάγει το συμπέρασμα ότι το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας ήταν ιδιαίτερα αρνητικό (Νότης, 1995).

Τον Ιανουάριο του 1980, ο Τουργκούτ Οζάλ, υπεύθυνος για τον οικονομικό προγραμματισμό της χώρας, λαμβάνει τα εξής μέτρα για την τουρκική οικονομία:

- την εγκατάλειψη των περιορισμών στις εισαγωγές
- τη διαχείριση της πολιτικής των συναλλαγματικών ισοτιμιών ως μέσο προώθησης των εξαγωγών
- την κατάργηση των ελέγχων τόσο των τιμών όσο και των επιτοκίων
- μέτρα για τον περιορισμό των κρατικών δαπανών
- την έναρξη των ιδιωτικοποιήσεων (ΙΣΤΑΜΕ, 1999)

Η κρατική παρέμβαση ωστόσο ήταν έντονη, η φιλελευθεροποίηση της οικονομίας δεν ήταν η αναμενόμενη. Κατά τη δεκαετία του '80, η τουρκική οικονομική πολιτική είχε τα εξής χαρακτηριστικά:

- πάγωμα των μισθών
- υποτίμηση της τουρκικής λίρας με στόχο την τόνωση των εξαγωγών και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των τουρκικών βιομηχανικών προϊόντων (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Τα μέτρα που προαναφέρθηκαν είχαν ως αποτέλεσμα την τόνωση των επενδύσεων αλλά και τη μείωση του κόστους παραγωγής.

Οι ρυθμοί ανάπτυξης της τουρκικής οικονομικής δραστηριότητας ήταν αρνητικοί στις αρχές της δεκαετίας του '80 (1980: -2,4%), αλλά αργότερα ήταν εντυπωσιακά αυξητικοί: 1984: 6,7%, 1986: 7,0%, 1990: 9,3% και 1992: 6,0% (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Πίνακας 1: Η εξέλιξη των σημαντικότερων μακροοικονομικών δεικτών της Τουρκίας κατά το διάστημα 1980-1992.

Έτος	Ρυθμός ανάπτυξης ΑΕΠ %	Ανάπτυξη κατά κεφαλήν ΑΕΠ %	Πληθωρισμός %	Εξέλιξη της ανεργίας %
1980	-2,4	-4,4	110,6	14,8
1982	3,6	1,0	31,1	15,6
1984	6,7	4,1	48,4	16,1
1986	7,0	4,7	34,6	15,5
1988	2,1	-0,1	75,4	16,8
1990	9,3	6,9	60,3	14,3
1992	6,0	3,7	70,1	15,1

Πηγή: ΙΣΤΑΜΕ, 1999, σελ. 38

Πίνακας 2: Η εξέλιξη των σημαντικότερων μακροοικονομικών δεικτών της Τουρκίας κατά το διάστημα 1980-1992.

Έτος	Έσοδα του δημοσίου τομέα % του ΑΕΠ	Έξοδα του δημοσίου τομέα % του ΑΕΠ	Δημόσιο χρέος % του ΑΕΠ
1980	14,5	15,5	38,9
1982	20,8	22,2	40,3
1984	18,0	20,1	52,0
1986	22,3	25,9	61,3
1988	22,0	26,7	65,2
1990	20,3	27,9	47,0
1992	18,3	28,9	51,8

Πηγή: ΙΣΤΑΜΕ, 1999, σελ. 39

Όπως φαίνεται στον προηγούμενο πίνακα, οι δημόσιες δαπάνες από το 15.5% του ΑΕΠ το 1980, ανήλθαν στο 27.9% του ΑΕΠ δέκα χρόνια μετά. Αντίθετα, τα δημόσια έσοδα, από το 14,5% του ΑΕΠ το 1980, δέκα χρόνια μετά ανήλθαν στο 20,3% του ΑΕΠ. Αυτή η εξέλιξη είναι απόρροια

κυρίως της πολύ έντονης παραοικονομίας στη χώρα. Περίπου το 1/3 της οικονομικής δραστηριότητας, θα μπορούσε κανείς, να το χαρακτηρίσει παραοικονομία.

Η ανεργία, το 1980 εκφραζόταν ως ποσοστό στο 11,6% του ενεργού πληθυσμού. Το 1989 ήταν το 8,6% του ενεργού πληθυσμού, μια κάμψη ιδιαίτερα σημαντική. Τα ποσοστά αυτά είναι όμως πλασματικά, αφού δεν είναι υπολογισμένη η υποαπασχόληση των πολιτών στον αγροτικό τομέα. Αν προσθέσει κανείς τους άνεργους στον αγροτικό τομέα, τότε το ποσοστό ανεργίας το 1980 ανήλθε στο 14, 8% και το 1989 το 14,3%.

Στον πίνακα που ακολουθεί εμφανίζονται μερικά σημαντικά μακροοικονομικά μεγέθη για την Τουρκία κατά την περίοδο 1996-2000.

Πίνακας 3: Σημαντικά μακροοικονομικά στοιχεία για την Τουρκία από το 1996 έως το 2000.

Τουρκία		1996	1997	1998	1999	2000
Ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ	επί τοις εκατό	7,0	7,5	3,1	-5,0	5,7 Ιαν.-Ιούν.
Ποσοστό πληθωρισμού (CPI)						
- ετησίως	%	80,4	85,7	84,6	64,9	60,4 Ιαν.-Σεπτ.
- Δεκέμβριο έως Δεκέμβριο	%	79,8	99,1	69,7	68,8	49,0 Σεπτ.
Ποσοστό ανεργίας						
- προσδιορισμός ILO	%	6,0	6,7	6,8	7,6	8,3 Ιαν.-Μαρτ.
Έλλειμμα γενικής κυβέρνησης						
	% του ΑΕΠ	-8,4	-7,9	-7,7	-11,5	
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών						
	% του ΑΕΠ	-1,3	-1,4	1,0	-07	-6,0 Ιαν.-Ιουν.
	Εκατ. €	-1.919	-2.326	1.669	-1.286	-5.824 Ιαν.-Ιουν.
Εξωτερικό χρέος						
- αναλογία χρέους-εξαγωγών	%	130,5	122,8	118,8	155,7	
- μικτό εξωτερικό χρέος	Εκατ. €	52.972	63.692	66.609	87.322	
Άμεσες εξωτερικές επενδύσεις						
	% του ΑΕΠ	0,4	0,4	0,5	0,4	0,1 Ιαν.-Ιουν.

Πηγή: Commission, 2000, Regular Report from the commission on Turkey's progress towards accession.

(Η ανάλυση αυτών των στοιχείων γίνεται στο 3^ο κεφάλαιο και συγκεκριμένα στο 3.2.2 και στο 3.2.3.).

1.2.2. Φορολογική μεταρρύθμιση της Τουρκίας (πριν την τελωνειακή ένωση).

Η φορολογική ικανότητα της Τουρκίας κάνει δύσκολη τη χρηματοδότηση των κυβερνητικών δαπανών. Η φορολογική βάση είναι μικρή, αφού σημαντικοί τομείς της οικονομίας (κρατικές

επιχειρήσεις και μικροί αγρότες) στην ουσία δεν πληρώνουν φόρους. Υπάρχει μια πρόοδος στη μείωση των φορολογικών απαλλαγών, το φορολογικό σύστημα έχει διαρθρωτικά προβλήματα, ενώ ανθεί η παραοικονομία.

Η μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος ξεκίνησε το 1981. Τα αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων του φορολογικού συστήματος καταγράφονται στα εξής σημεία:

- δίνεται ιδιαίτερο βάρος στους έμμεσους φόρους
- το βάρος της φορολογίας των υπαλλήλων είναι υψηλό
- αυξάνεται ο ΦΠΑ
- σταδιακά μειώνονται οι φόροι για το εξωτερικό εμπόριο, στα πλαίσια της επικείμενης τελωνειακής ένωσης της Τουρκίας με την ΕΕ
- σχεδιάζεται η επιβολή φόρου σε προϊόντα πολυτελείας
- γίνονται απλοποιήσεις στο φορολογικό σύστημα και βελτιώσεις στις οικονομικές υπηρεσίες.

(Παρέσογλου, 1995)

Συνολικά, το φορολογικό σύστημα θα μπορούσε να λεχθεί ότι κινείται στα πλαίσια ενός σύγχρονου φορολογικού καθεστώτος. Η λειτουργία του όμως είναι ανεπαρκής λόγω του υψηλού πληθωρισμού, αφού η απώλεια εισοδήματος των πολιτών λόγω του καλπάζοντος πληθωρισμού, καθιστά το φορολογικό σύστημα μη αξιοκρατικό. Βελτιώσεις χρειάζονται στη διοίκηση του φορολογικού συστήματος, ενώ επιχειρείται η διεύρυνση της φορολογικής βάσης αλλά και η αύξηση των φορολογικών συντελεστών. Η πρακτική των εφάπαξ επιβαρύνσεων ενισχύει το στοιχείο της αβεβαιότητας για το φορολογικό σύστημα της Τουρκίας.

Κεφάλαιο 2: Σχέσεις Τουρκίας και Ευρώπης

Εισαγωγή

Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζεται η διαδικασία προσέγγισης της Τουρκίας με την ΕΕ. Από το 1963, που έγινε η Συμφωνία Σύνδεσης Τουρκίας – Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, μέχρι την Τελωνειακή Ένωση του 1995 αλλά και το χαρακτηρισμό της Τουρκίας ως υποψήφια χώρα για την ένταξη στην ΕΕ. Ακόμη, αναλύεται ο ρόλος και η θέση της ΕΕ ως προς την Τουρκία αλλά και το νέο πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και Τουρκίας μετά την Τελωνειακή Ένωση.

2.1. Η διαδικασία προσέγγισης Τουρκίας – ΕΕ.

2.1.1. Η Συμφωνία Σύνδεσης της 12-9-1963 μεταξύ Τουρκίας και Ευρωπαϊκής Κοινότητας και η πορεία μέχρι την υποψηφιότητα της Τουρκίας για την ένταξή της στην ΕΕ.

Οι σχέσεις της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθορίζονται με τη Συμφωνία Σύνδεσης της ΕΟΚ με την Τουρκία, που έχει την ονομασία «Συμφωνία της Άγκυρας» και υπεγράφη στις 12 Σεπτεμβρίου του 1963. (Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 64/732/ΕΟΚ, 1964) Η συμφωνία ήταν επακόλουθο της συμφωνίας που υπέγραψε η Ελλάδα το 1962. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε μια διαρκή και ισόρροπη ενίσχυση των εμπορικών αλλά και γενικότερα οικονομικών σχέσεων της Τουρκίας με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της τότε ΕΟΚ. Ο στόχος της συμφωνίας ήταν να εξασφαλιστούν όλες εκείνες οι ικανές και απαραίτητες συνθήκες ώστε να υπάρξει μια γρήγορη ανάπτυξη της τουρκικής οικονομίας, να ανέβει το επίπεδο της απασχόλησης αλλά και γενικότερα να ανέβει το επίπεδο διαβίωσης των τούρκων πολιτών.

Σύμφωνα με τη συμφωνία αυτή, η τελωνειακή ένωση θα ολοκληρωνόταν σε τρία στάδια: το προπαρασκευαστικό στάδιο, το μεταβατικό και το τελικό στάδιο (Νότης 1995).

Προπαρασκευαστικό στάδιο: αυτή η φάση της τελωνειακής ένωσης διήρκησε από το 1964 έως το 1969. Κατά τη φάση αυτή, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα παραχωρούσε μονομερώς προνόμια στην Τουρκία, ώστε να μπορέσει να φτάσει σ' ένα επιθυμητό στάδιο οικονομικής ανάπτυξης. Κατά το διάστημα αυτό, η Τουρκία δεν μπόρεσε να αξιοποιήσει τις οικονομικές δυνατότητες του συγκεκριμένου προγράμματος. Απορρόφησε την οικονομική βοήθεια των 175 εκατομμυρίων δολαρίων, αλλά παράλληλα τετραπλασιάστηκε το έλλειμμα του εμπορικού της ισοζυγίου με την ΕΟΚ. Η κύρια αιτία της αποτυχίας της τουρκικής οικονομικής πολιτικής στη συγκεκριμένη φάση

ήταν η υιοθέτηση λανθασμένης οικονομικής πολιτικής ενσωμάτωσης της χώρας σε μια τελωνειακή ένωση ανεπτυγμένων χωρών (Νότης 1995).

Μετά το τέλος της δεκαετίας του '60, παρ' όλα τα προβλήματα που προαναφέρθηκαν, οι υποστηρικτές της ένωσης της Τουρκίας με την ΕΟΚ εξέφραζαν την άποψη ότι η χώρα ήταν έτοιμη να περάσει στη μεταβατική φάση. Η άποψη αυτή δεν έβρισκε υποστήριξη από μεγάλο μέρος μελών της τουρκικής πολιτικής σκηνής, πολιτικοί που στήριζαν την αναβολή της μεταβατικής φάσης για την τελωνειακή ένωση. Η κυβέρνηση Ντεμιρέλ, παρ' όλες τις αντιδράσεις στο εσωτερικό της χώρας, υπέγραψε στις 23 Νοεμβρίου 1970 το πρόσθετο πρωτόκολλο που τελικά ψηφίστηκε από την τουρκική εθνοσυνέλευση στις 5 Ιουνίου του 1971. Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο αυτό, η Τουρκία εισερχόταν στη φάση δημιουργίας της τελωνειακής ένωσης με την ΕΟΚ, με ένα οριοθετημένο προγραμματισμό 22 ετών, από το 1973 έως το 1995. Το Πρόσθετο Πρωτόκολλο ήταν από τις σημαντικότερες συμφωνίες στην ιστορία του σύγχρονου τουρκικού κράτους. (Νότης 1995).

Οι Τούρκοι πίστευαν ότι τα 22 χρόνια αποπλισμού του δασμολογικού καθεστώτος αλλά και η πλήρης αποδοχή του κοινού εξωτερικού δασμολογίου της ΕΟΚ, δε θα ήταν εμπόδιο για την εξέλιξη της οικονομίας της χώρας, ούτε θα υπήρχαν κάποιοι κίνδυνοι. Τα εμπόδια ήταν σοβαρά από την αρχή της μεταβατικής φάσης. Το εμπορικό ισοζύγιο χειροτέρευε συνεχώς και η γενικότερη δυσμενέστατη οικονομική κατάσταση ανάγκασε την Τουρκία να εγκαταλείψει το χρονοδιάγραμμα των δασμολογικών μειώσεων από το 1977. Η Τουρκία συνέχιζε την πολιτική υποκατάστασης με την ενίσχυση των κρατικών βιομηχανιών παράλληλα με τις ιδιωτικές βιομηχανίες, στοχεύοντας στη μετατροπή της χώρας σε μια μεγάλη βιομηχανική δύναμη. Η τελωνειακή ένωση ωστόσο της χώρας με την ΕΟΚ, μάλλον θα απαιτούσε ελαφρά βιομηχανικά προϊόντα που θα κάλυπταν τη ζήτηση των υπολοίπων εταίρων. (Νότης 1995). Η πολιτική αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη διοχέτευση κοινοτικών πόρων σε παραγωγικές μονάδες που δε θα μπορούσαν να προσφέρουν οφέλη στη χώρα ώστε να μπορέσει να ακολουθήσει τις χώρες της ΕΟΚ στους ρυθμούς ανάπτυξης των οικονομιών τους.

Η ΕΟΚ είχε πάρει κάποια δυσμενή για την Τουρκία μέτρα που υπήρξαν εμπόδιο για την ομαλή πρόσβαση της τουρκικής οικονομίας στους απαιτούμενους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Το παγκόσμιο οικονομικό γίνεσθαι είχε κλονιστεί κατά τη δεκαετία του '70 και οι χώρες μέλη της ΕΟΚ είχαν αναγκαστεί να πάρουν μέτρα ώστε να αντιμετωπιστεί αυτή η κρίση. Ένα απ' αυτά, ήταν η επιβολή ποσόστωσης στα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, με αποτέλεσμα να επηρεαστούν και όσα ήταν τουρκικής προέλευσης. Είναι απαραίτητο σ' αυτό το σημείο να επισημάνει κανείς ότι η κλωστοϋφαντουργία στην Τουρκία είναι ένας δυναμικός παραγωγικός τομέας. (Επιτροπάκης Γ., 1996)

Δεν υπήρχαν ωστόσο προβλήματα μόνο σε ζητήματα που αφορούσαν την τελωνειακή ένωση. Το Πρόσθετο Πρωτόκολλο περιείχε προϋποθέσεις-στοιχεία για τη δημιουργία κοινής αγοράς. Σημαντικό στοιχείο για την Τουρκία ήταν οι διατάξεις που αφορούσαν την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων, σύμφωνα με τις οποίες υπήρχε ένα δεκαετές χρονοδιάγραμμα για μια προοδευτική απελευθέρωση της διακίνησης των τούρκων εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, από το 1976 έως το 1986. Η μείωση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης στην κοινότητα αλλά και η αύξηση της ανεργίας, ήταν τα εμπόδια εκείνα που συντέλεσαν στη μη πραγματοποίηση αυτού του σχεδίου. (Νότης 1995).

Από το 1981 και μετά, 600 εκατομμύρια ECU ενισχύσεων που είχαν προβλεφθεί απ' το 4^ο χρηματοδοτικό Πρωτόκολλο, δεσμεύτηκαν διότι υπήρχαν επιφυλάξεις στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Τουρκία μετά το πραξικόπημα του 1980. Μετά το πραξικόπημα του 1980 υπήρξε πάγωμα της συμφωνίας σύνδεσης και σταμάτησε ο πολυμερής διάλογος αλλά και η εφαρμογή του 4^{ου} Χρηματοδοτικού Πρωτοκόλλου (Νότης 1995).

Η αίτηση προσχώρησης της Τουρκίας στην ΕΕ, χρονολογείται από τον Απρίλιο του 1987. Η πρώτη γνώμη της Επιτροπής, η οποία εκδόθηκε το Δεκέμβριο του 1989, δεν υπήρξε ευνοϊκή για άμεση έναρξη των διαπραγματεύσεων με την Τουρκία. Εντούτοις, στις 6 Μαρτίου 1995, το συμβούλιο σύνδεσης ΕΚ-Τουρκίας αποφάσισε την υλοποίηση της τελικής φάσης της τελωνειακής ένωσης και την επανέναρξη της χρηματοδοτικής συνεργασίας. (Μαράκης Ν., 1995)

Το 1997, η Επιτροπή, στο έγγραφο της Πρόγραμμα Δράσης 2000, διαπιστώνει την ικανοποιητική λειτουργία της τελωνειακής ένωσης αλλά συγχρόνως και τις δυσκολίες τις οποίες αντιμετώπισε όσον αφορά τη συνέχιση της χρηματοδοτικής συνεργασίας και του πολιτικού διαλόγου με τη χώρα αυτή. Εντούτοις, επιβεβαιώνει την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τη χώρα αυτή για την επίλυση των προβλημάτων της. Επίσης, προτείνει την παροχή ευρωπαϊκής βοήθειας με στόχο τη βελτίωση της κατάστασης στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 8.11.2000)

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου (Δεκέμβριος 1997) επιβεβαίωσε την επιλεξιμότητα της χώρας αυτής για την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αποφάσισε τη χάραξη μιας ευρωπαϊκής ενταξιακής στρατηγικής. Ως εκ τούτου, στις 4 Μαρτίου 1998, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με την εφαρμογή της ευρωπαϊκής στρατηγικής με στόχο την προετοιμασία της Τουρκίας για την προσχώρηση. Αυτό το πρόγραμμα δράσης επικεντρώνεται στην εμβάθυνση

της τελωνειακής ένωσης (που άρχισε να ισχύει την 31η Δεκεμβρίου 1995) και την επέκτασή της στον τομέα των υπηρεσιών και της γεωργίας, καθώς και στην ενίσχυση της συνεργασίας σε ορισμένους τομείς. (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 8.11.2000)

Στις 12 Μαρτίου 1998, η Τουρκία προσεκλήθη να συμμετάσχει στην ευρωπαϊκή διάσκεψη του Λονδίνου αλλά δεν απεδέχθη την πρόσκληση. Συγκεκριμένα, θεώρησε ότι έγινε διάκριση εις βάρος της σε σχέση με τις άλλες υποψήφιες χώρες. Τον Ιούνιο του 1998, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ αποφάσισε την επανέναρξη της ευρωπαϊκής στρατηγικής η οποία περιλαμβάνεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής της 4ης Μαρτίου 1998. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι τουρκικές αρχές εκλήθησαν να συνεργαστούν για την εναρμόνιση της τουρκικής νομοθεσίας με το κοινοτικό κεκτημένο. Ως εκ τούτου, τον Οκτώβριο του 1998, η Επιτροπή ενέκρινε ανακοίνωση σχετικά με την παροχή της αναγκαίας χρηματοδοτικής στήριξης για την ευρωπαϊκή στρατηγική. (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 8.11.2000)

Η Επιτροπή, στην έκθεσή της του μηνός Νοεμβρίου 1998, επιβεβαιώνει την ανάλυση την οποία περιλαμβάνει το Πρόγραμμα Δράσης 2000. Η ανάπτυξη της οικονομίας της αγοράς συνοδεύεται από ορισμένες ανωμαλίες στο πολιτικό σύστημα και ιδίως στην άσκηση των κρατικών εξουσιών, στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στο χειρισμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι το 1999, υπογράμμισε την πλήρη υποψηφιότητα της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, υπό την προϋπόθεση ότι θα επιτευχθούν τα κριτήρια που εφαρμόζονται σε όλες τις άλλες υποψήφιες χώρες (κριτήρια της Κοπεγχάγης). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έλαβε υπόψη του την πρόοδο που σημείωσε η χώρα αυτή, όπως αυτή επισημαίνεται στην έκθεση της Επιτροπής της 13ης Οκτωβρίου 1999, καθώς και τη βούληση της Τουρκίας να συνεχίσει τις προσπάθειες και μεταρρυθμίσεις της με στόχο την επίτευξη των προβλεπομένων κριτηρίων (<http://europa.eu.int/comm/enlargement>)

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι αποφάσισε ότι η Τουρκία θα επωφεληθεί, στο πλαίσιο της σημερινής στρατηγικής, μιας προενταξιακής στρατηγικής όπως όλες οι υποψήφιες χώρες, για τη στήριξη των μεταρρυθμίσεων που έχουν ήδη αρχίσει. Επίσης, με βάση τα συμπεράσματα των προηγούμενων Ευρωπαϊκών Συμβουλίων, πρόκειται να θεσπιστεί εταιρική σχέση για την προσχώρηση, στο πλαίσιο της οποίας θα καθοριστούν οι τομείς προτεραιότητας της προετοιμασίας για την προσχώρηση.

Η Επιτροπή, στην έκθεσή της το Νοέμβριο του 2000, υπογραμμίζει ότι η Τουρκία έχει προοδεύσει ιδιαίτερα σε ότι αφορά την ευθυγράμμισή της με το κοινοτικό κεκτημένο, στους τομείς που καλύπτει η τελωνειακή ένωση. Αντίθετα, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες σε άλλους τομείς. Είναι επίσης απαραίτητη μια σημαντική μεταρρύθμιση της διοίκησης σε όλα τα επίπεδα.

Στις 26 Φεβρουαρίου 2001, εγκρίθηκε κανονισμός σχετικά με τη βοήθεια προς την Τουρκία στο πλαίσιο της προενταξιακής στρατηγικής. Στις 8 Μαρτίου 2001, εγκρίθηκε η εταιρική σχέση για τη προσχώρηση της Τουρκίας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement>)

2.1.2 Τελωνειακή Ένωση Ε.Ε. – Τουρκίας (επικύρωση Δεκέμβριος 1995)

Η τουρκική οικονομία βυθίστηκε σε σοβαρή κρίση στο τέλος της δεκαετίας του '70 και τα προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί ήταν τόσα πολλά ώστε η τουρκική οικονομική πολιτική να οδηγηθεί σε μια αλλαγή στρατηγικής και προσανατολισμού. Η τελωνειακή ένωση με την ΕΟΚ δεν ήταν ωστόσο εκείνος ο καθοριστικός παράγοντας για τα προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί στην τουρκική οικονομία. Η τουρκική οικονομία δεν είχε όλες εκείνες τις απαραίτητες υποδομές και το υπόβαθρο ώστε να μπορέσει να επωφεληθεί από τα οφέλη της δημιουργίας και εκτροπής εμπορίου αλλά και από τα δυναμικά αποτελέσματα της αύξησης της εξωτερικής ζήτησης και του ανοίγματος στο διεθνή ανταγωνισμό (Νότης 1995).

Η τουρκική αναπτυξιακή διαδικασία κατά τις δεκαετίες του '60 και του '70 δεν είχε έναν σαφή προσανατολισμό, με αποτέλεσμα να υπάρχουν αντιφάσεις σε σχέση με το στόχο της δημιουργίας τελωνειακής ένωσης με την ΕΟΚ. Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι η τουρκική οικονομία παρουσίαζε αποκλίσεις από τις οικονομίες των άλλων χωρών μελών της ΕΟΚ. (Νότης 1995).

Είναι σαφές ότι η τελωνειακή ένωση Ε.Ε. – Τουρκία δημιουργεί ένα νέο περιβάλλον για την οικονομική και εμπορική συνεργασία της Ε.Ε. και της Τουρκίας. Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. θα είναι περισσότερο ωφελούμενα σ' αυτήν τη σχέση διότι έτσι θα αποκτήσουν μεγαλύτερη πρόσβαση στην αγορά της Τουρκίας, λόγω της κατάργησης των δασμών. Αυτή ήταν η κύρια αιτία για την οποία ασκήθηκε πίεση από τους κοινοτικούς εταίρους για την έγκριση της συμφωνίας της τελωνειακής ένωσης. Η ολοκλήρωση της τελωνειακής ένωσης είναι το πιο σταθερό βήμα για την πορεία προς την ολοκληρωμένη ενοποίηση της Τουρκίας με την Ε.Ε. (ΝΕΑ 1995).

Στις 31 Δεκεμβρίου του 1995, άρχισε να ισχύει η τελωνειακή ένωση της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα μ' αυτήν, η Τουρκία κατήργησε τους δασμούς και τις υπόλοιπες επιβαρύνσεις, τους ποσοτικούς περιορισμούς και τα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος για τα βιομηχανικά προϊόντα που εισάγονται στην Τουρκία και προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Έχει τηρήσει τις περισσότερες υποχρεώσεις της σε σχέση με την εναρμόνιση με την κοινοτική νομοθεσία, ακόμη και αυτή που αφορά το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο.

Σύμφωνα με μια έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, η έναρξη της ισχύος της τελωνειακής ένωσης έχει βελτιώσει την πρόσβαση της τουρκικής αγοράς σε τρίτες χώρες. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement>)

Χρονικό των σχέσεων Ευρωπαϊκής Κοινότητας - Τουρκίας

Ιούλιος 1959	Η Τουρκία καταθέτει αίτηση σύνδεσης με την ΕΟΚ, λίγες εβδομάδες μετά την ελληνική αίτηση σύνδεσης
12 Σεπτεμβρίου 1963	Υπογράφεται η Συμφωνία Σύνδεσης ΕΟΚ – Τουρκίας, δύο χρόνια μετά την αντίστοιχη συμφωνία με την Ελλάδα
1 Δεκεμβρίου 1964	Τίθεται σε εφαρμογή η Συμφωνία Σύνδεσης ΕΟΚ – Τουρκίας
23 Νοεμβρίου 1970	Υπογράφεται το Πρόσθετο Πρωτόκολλο, το οποίο τίθεται σε ισχύ την 1 ^η Ιανουαρίου 1973
30 Ιουνίου 1973	Υπογράφεται το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο
Νοέμβριος 1979	Η κυβέρνηση Ετσεβίτ υποβάλλει αίτηση παγώματος όλων των τουρκικών υποχρεώσεων έναντι της ΕΟΚ. Η Κοινότητα παγώνει και τις δικές της υποχρεώσεις έναντι της Τουρκίας
30 Ιουνίου 1980	Αναθέμανση των σχέσεων ΕΟΚ Τουρκίας με την υπογραφή νέας συμφωνίας κατά τη διάρκεια της συνόδου του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΚ-Τουρκίας
12 Σεπτεμβρίου 1980	Στρατιωτικό πραξικόπημα στην Τουρκία που οδηγεί στο πάγωμα της Συμφωνίας Σύνδεσης με την ΕΟΚ
14 Απριλίου 1987	Η Τουρκία υποβάλλει αίτηση ένταξης στην ΕΟΚ
18 Δεκεμβρίου 1989	Αρνητική γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αίτηση ένταξης της Τουρκίας στην ΕΟΚ
5 Φεβρουαρίου 1990	Η αρνητική εισήγηση της επιτροπής οριστικοποιείται από το Συμβούλιο Υπουργών
Ιανουάριος 1992	Υπογραφή Πρωτοκόλλου Συνεργασίας ΕΚ – Τουρκίας
6 Μαρτίου 1995	Υπογράφεται η Συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης Τουρκίας – ΕΚ

13 Δεκεμβρίου 1995	Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επικυρώνει τη Συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης με την Τουρκία
1 Ιανουαρίου 1996	Έναρξη ισχύος της Συμφωνίας Τελωνειακής Ένωσης
1997	Πρόγραμμα δράσης 2000, πρόταση της Επιτροπής για την παροχή ευρωπαϊκής βοήθειας με στόχο της βελτίωση της κατάστασης στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
Δεκέμβριος 1997	Επιβεβαίωση επιλεξιμότητας της Τουρκίας για προσχώρηση στην ΕΕ από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
4 Μαρτίου 1998	Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της ευρωπαϊκής στρατηγικής
Ιούνιος 1998	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ αποφάσισε την επανέναρξη της ευρωπαϊκής στρατηγικής σύμφωνα με την ανακοίνωση της 4 ^{ης} Μαρτίου 1998
Οκτώβριος 1998	Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την παροχή της αναγκαίας χρηματοδοτικής στήριξης για την ευρωπαϊκή στρατηγική
Νοέμβριος 1998	Επιβεβαίωση από την Επιτροπή της ανάλυσης την οποία περιλαμβάνει το Πρόγραμμα Δράσης 2000
Δεκέμβριος 1999	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι υπογράμμισε την πλήρη υποψηφιότητα της Τουρκίας στην ΕΕ
Φεβρουάριος 2001	Έγκριση κανονισμού από την Επιτροπή σχετικά με τη βοήθεια προς την Τουρκία στο πλαίσιο της προενταξιακής στρατηγικής
8 Μαρτίου 2001	Έγκριση της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση της Τουρκίας

2.1.3. Αποφάσεις της Ε.Ε για την ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. κατά το ευρωπαϊκό συμβούλιο του Ελσίνκι (Δεκέμβριος 1999)

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνήλθε στο Ελσίνκι στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 1999. Σ' αυτήν τη σύσκεψη, πέρα από τα άλλα θέματα που συζητήθηκαν και πάρθηκαν αποφάσεις, ελήφθησαν συγκεκριμένες θέσεις σε σχέση με τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας. Η Ελλάδα ήρε το βέτο της, με «αντάλλαγμα» την έναρξη σε σύντομο χρονικό διάστημα των διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ. (Μαράκης, 1999). Σύμφωνα με τις αποφάσεις της Σύσκεψης, θα πρέπει:

Οι υποψήφιες χώρες να συμμερίζονται τις αξίες και τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως ορίζονται στις συνθήκες. Τονίζεται επίσης από το Συμβούλιο η αρχή της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, ενώ θα πρέπει τα υποψήφια κράτη να καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για την επίλυση κάθε εκκρεμούς συνοριακής διαφοράς και άλλων συναφών θεμάτων. Σε αντίθετη περίπτωση, θα πρέπει να φέρουν τη διαφορά ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος. Το αργότερο μέχρι τα τέλη του 2004, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα επανεξετάσει την κατάσταση ως προς κάθε εκκρεμή διαφορά, ειδικότερα σε ότι έχει σχέση με τις επιπτώσεις στην ενταξιακή διαδικασία, ώστε να προωθήσει την επίλυση των διαφορών στο Διεθνές Δικαστήριο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπενθυμίζει ότι η τήρηση των πολιτικών κριτηρίων που όρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης, αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη διαπραγματεύσεων προσχώρησης και ότι η τήρηση όλων των κριτηρίων της Κοπεγχάγης αποτελεί τη βάση για την προσχώρηση στην Ένωση. Η Ένωση ανέλαβε ρητή πολιτική δέσμευση να καταβάλει κάθε προσπάθεια για να ολοκληρώσει τη Διακυβερνητική Διάσκεψη για τη θεσμική μεταρρύθμιση μέχρι το Δεκέμβριο του 2000, έτσι ώστε αμέσως μετά να ακολουθήσει η επικύρωση. Μετά την επικύρωση αυτή, η ΕΕ θα πρέπει να είναι σε θέση να δεχτεί νέα μέλη από τα τέλη του 2002, μόλις αποδείξουν οι μέχρι τότε υποψήφιες χώρες την ικανότητά τους να αναλάβουν τις υποχρεώσεις τους ως μέλη και αφού βέβαια ολοκληρωθεί επιτυχώς η διαδικασία των διαπραγματεύσεων (Συμπεράσματα της προεδρίας, 1999).

Πέρα από τις γενικές τοποθετήσεις, στο συγκεκριμένο συμβούλιο υπήρξαν συγκεκριμένες κρίσεις για όλες τις υποψήφιες χώρες σε σχέση με την υποψηφιότητά τους ως μέλη της ΕΕ. Για την Τουρκία λοιπόν, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του για τις πρόσφατες θετικές εξελίξεις, καθώς επίσης και για την πρόθεση της χώρας να συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις της προκειμένου να συμμορφωθεί προς τα κριτήρια της Κοπεγχάγης. Η Τουρκία είναι υποψήφιο κράτος που προορίζεται να προσχωρήσει στην Ένωση με βάση τα ίδια κριτήρια τα οποία ισχύουν για τα υπόλοιπα υποψήφια κράτη. Σύμφωνα με την υφιστάμενη ευρωπαϊκή στρατηγική, για την Τουρκία, καθώς επίσης και για τα υπόλοιπα υποψήφια κράτη, ισχύει μια προενταξιακή στρατηγική για την ενθάρρυνση και στήριξη των μεταρρυθμίσεων. Η στρατηγική αυτή, περιλαμβάνει ενισχυμένο πολιτικό διάλογο, με έμφαση στην πρόοδο για την εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων προσχώρησης, ιδίως σε ότι αφορά το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η Τουρκία έχει επίσης την ευκαιρία να συμμετέχει σε κοινοτικά προγράμματα και οργανισμούς καθώς επίσης και σε συνεδριάσεις μεταξύ υποψηφίων κρατών και της Ένωσης στα πλαίσια της διαδικασίας προσχώρησης. Σε συνδυασμό μ' ένα εθνικό πρόγραμμα για την αποδοχή του κεκτημένου, θα εκπονηθεί μια εταιρική σχέση προσχώρησης βάσει των συμπερασμάτων προηγούμενων Ευρωπαϊκών Συμβουλίων, αλλά με προτεραιότητες στις οποίες πρέπει να επικεντρωθούν οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την προσχώρηση, λαμβάνοντας υπόψη τα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια και τις υποχρεώσεις ενός κράτους μέλους. Θα δημιουργηθούν ενδεδειγμένοι

μηχανισμοί παρακολούθησης. Για να ενισχυθεί η εναρμόνιση της τουρκικής νομοθεσίας και πρακτικής με το κεκτημένο, καλείται η Επιτροπή να εκπονήσει μια διαδικασία αναλυτικής εξέτασης του κεκτημένου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή να υποβάλει ένα ενιαίο πλαίσιο για το συντονισμό όλων των πηγών κοινοτικής προενταξιακής χρηματοδοτικής ενίσχυσης της Τουρκίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. (Συμπεράσματα της προεδρίας, 1999).

2.1.4. Ο ρόλος και οι σχέσεις της Τουρκίας με την ΕΕ.

Οι σχέσεις της Τουρκίας με την ΕΕ είναι ένα πολυδιάστατο ζήτημα. Έχει οικονομικές, πολιτικές και στρατηγικές προεκτάσεις. Η ΕΕ επιθυμεί την ένταξη της Τουρκίας στους κόλπους της για το γεγονός ότι είναι μια μεγάλη χώρα, κάτοχος μιας γεωπολιτικής θέσης στρατηγικής σημασίας. Η θέση της Τουρκίας της επιτρέπει να έχει ρόλο ηγέτιδας δύναμης στην περιοχή, σε σχέση με τις χώρες της Ανατολής. Τεράστια είναι επίσης η σημασία ότι συνορεύει με τα μεγαλύτερα κοιτάσματα πετρελαίου στον κόσμο: Αραβικά κράτη, Κασπία θάλασσα, Καύκασος.

Τα ευρωπαϊκά κράτη πιστεύουν στη θέση της Τουρκίας σε σχέση με τη διασφάλιση των ευρωπαϊκών συμφερόντων στη Μέση Ανατολή αλλά και ειδικότερα στην περιοχή του Κόλπου. Η ΕΕ βλέπει την Τουρκία ως «πελάτη» της, για την ανάπτυξη επενδύσεων, για την παροχή διαφόρων υπηρεσιών, αλλά και τους τούρκους πολίτες ως υποψήφιους αγοραστές καταναλωτικών προϊόντων και υπηρεσιών. Η Τουρκία είναι μια αγορά με 60.000.000 και πλέον καταναλωτές. Παράλληλα, η Τουρκία είναι ο ενδιάμεσος σταθμός προς τη Μέση Ανατολή, διευκολύνοντας τις μεταφορές προϊόντων από την Ευρώπη στην Ανατολή.

Τα τελευταία χρόνια, στην Ευρώπη συνέβησαν σημαντικά γεγονότα. Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και κατά συνέπεια το τέλος του ψυχρού πολέμου είχαν ως αποτέλεσμα να αλλάξει αισθητά η παλιά γεωπολιτική τάξη πραγμάτων και να τεθεί τέρμα στα παλιά μοντέλα διεθνούς ισορροπίας (<http://europa.eu.int/scadplus/leg/el/>)

Στην Τουρκία υπάρχει μια συνολική αποδοχή του ενδεχομένου να γίνει πλήρες μέλος της ΕΕ, εκτός από τους ισλαμιστές και την ακραία αριστερά που αποκλείουν ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Οι δυνάμεις που στηρίζουν την ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ, θεωρούν την ΕΕ προστάτη των δημοκρατικών θεσμών της χώρας τους αλλά και παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης και σταθερότητας.

Ο ισλαμικός κίνδυνος, ως παράγοντας αποσταθεροποίησης της περιοχής, είναι αυτό που επικαλούνται οι υποστηρικτές της ένταξης της χώρας στην ΕΕ, και από την Τουρκία και από την ΕΕ. Μετά το τρομοκρατικό χτύπημα στις ΗΠΑ στις 11 Σεπτεμβρίου 2001, με την πτώση των συμβόλων των ΗΠΑ (Δίδυμοι πύργοι στη Νέα Υόρκη και χτύπημα στο Πεντάγωνο), ο ρόλος της Τουρκίας στη Μέση Ανατολή είναι καταλυτικός. Οι ΗΠΑ θα προσπαθήσουν να πλήξουν χώρες

της Μέσης Ανατολής και η αρωγή ή μη της Τουρκίας στις ΗΠΑ προς σ' αυτήν την κατεύθυνση, θα είναι σημαντική για το μέλλον της περιοχής και ίσως του πλανήτη.

Η ενδυνάμωση των σχέσεων Τουρκίας – Ευρώπης, αυτόματα αποδυναμώνει το μουσουλμανικό στοιχείο. Παράλληλα, η Τουρκία προσδοκά στο άνοιγμα των αγορών της σε προϊόντα που έχει συγκριτικό πλεονέκτημα, αλλά και στην άμεση καταβολή οικονομικής βοήθειας από τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τη μέχρι σήμερα στάση της η Ευρώπη δείχνει να επιθυμεί να έχει στενούς δεσμούς με την Τουρκία, αλλά προς το παρόν να μην επιθυμεί την πλήρη ένταξη της χώρας στην ΕΕ, πέρα από τα τυπικά και ουσιαστικά κριτήρια που έχουν τεθεί για όλες τις υποψήφιες χώρες στην ΕΕ. Δε διαφαίνεται έτοιμη η Ευρώπη να δεχθεί μια χώρα στους κόλπους της με ταχεία πληθυσμιακή αύξηση, αλλά και πολιτιστικές και θρησκευτικές δομές που μπορούν να αποτελέσουν την απαρχή για εντάσεις (Πεσμαζόγλου, 1993).

2.2. Δασμολογικό και φορολογικό καθεστώς στις σχέσεις με τις χώρες της Ε.Ε.

2.2.1. Η μείωση των εμποδίων κατά τις εμπορικές συναλλαγές μετά την Τελωνειακή Ένωση

Για την εξασφάλιση της ορθής λειτουργίας της Τελωνειακής Ενώσεως με όλους τους θεσμούς και τις διαδικασίες της, η Τουρκία έκανε ιδιαίτερα σημαντικές νομικές και άλλες προσαρμογές, σ' ένα μεγάλο φάσμα τομέων, με ιδιαίτερη έμφαση στους τομείς της εμπορικής πολιτικής και της πολιτικής ανταγωνισμού. Άλλοι τομείς στους οποίους δόθηκε έμφαση, είναι: οι κανόνες διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, οι κρατικές ενισχύσεις στις εξαγωγές, η τυποποίηση του ξένου εμπορίου, τα μέτρα παρακολούθησης και εξασφάλισης των εισαγωγών, καθώς επίσης και η διαχείριση των ποσοτώσεων (<http://europa.eu.int/scadplus/leg/el/>)

Τα περισσότερο ολοκληρωμένα μέτρα που πήρε η Τουρκία, είναι το καθεστώς εισαγωγών του 1996, όπως αυτό δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της τουρκικής κυβέρνησης στις 31 Δεκεμβρίου του 1995. Σύμφωνα με το καθεστώς αυτό, ολοκληρώθηκε η σταδιακή κατάργηση των τελωνειακών τελών στα βιομηχανικά προϊόντα που εισάγονται από την ΕΕ. Η Τουρκία, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα των 22 ετών που προβλέπεται από τις Συμφωνίες Συνδέσεως, υιοθέτησε τους συντελεστές Κοινού Τελωνειακού Δασμολογίου (CCT) για τις εισαγωγές της από τρίτες χώρες, εφαρμόζοντας έτσι τους συντελεστές προστασίας της Κοινότητας για χώρες εκτός της Τελωνειακής Ενώσεως. Το καθεστώς εξαγωγών του 1996, κατήργησε επίσης τις επιβαρύνσεις του Ταμείου Μαζικής Στεγάσεως, που επιβάλλονταν στις εισαγωγές βιομηχανικών προϊόντων. (<http://europa.eu.int/scadplus/leg/el/>)

Η απόφαση του συμβουλίου για τη σύνδεση Τουρκίας – ΕΕ της 6^{ης} Μαρτίου του 1995, επιτρέπει στην Τουρκία να εφαρμόζει συντελεστές προστασίας, πάνω από αυτά που αναφέρονται στα CCT

για ορισμένα προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες και να υιοθετήσει σταδιακά τους συντελεστές αυτούς για τέτοια προϊόντα μέσα σε διάστημα πέντε ετών. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>).

Σύμφωνα με την πολιτική εντάξεως της Τουρκίας στις διεθνείς αγορές και την απελευθέρωση του ξένου εμπορίου, το καθεστώς απελευθερώνει όλες τις εισαγωγές εκτός από τα αγαθά που καλύπτονται από μέτρα που βασίζονται στη δημόσια ηθική, δημόσια τάξη και ασφάλεια, προστασία της ανθρώπινης υγείας καθώς επίσης και της υγείας των ζώων και των φυτών και προστασία της βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ακόμη, καταργούνται όλα εκείνα τα δικαιολογητικά που ήταν απαραίτητα για τις εισαγωγές προϊόντων τόσο για τα άτομα που έκαναν τις εισαγωγές όσο και για τα προϊόντα. Η απλοποίηση της διαδικασίας ήταν τέτοια, που μπορεί να απαιτηθούν μέχρι τρία δικαιολογητικά για τις εισαγωγές προϊόντων στην Τουρκία.

Το καθεστώς θέτει τέλος στις παρακάτω πρακτικές ώστε να υπάρχει εναρμόνιση με την κοινοτική νομοθεσία στον τομέα των ειδικών και αποκλειστικών δικαιωμάτων που χορηγούνται σε δημόσιες επιχειρήσεις και μονοπώλια εμπορικής φύσεως. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

- Εισαγωγές χωρίς τελωνειακά τέλη και επιβαρύνσεις του Ταμείου Μαζικής Στεγασεως, εκτός από τις διατάξεις που βασίζονται στην προστασία της δημόσιας τάξης και ασφάλειας.
- 70% μείωση των τελωνειακών τελών και των επιβαρύνσεων του Ταμείου Μαζικής Στεγασεως που επιβάλλονται στις εισαγωγές εξοπλισμού κατασκευών από τουρκικές κατασκευαστικές εταιρείες.
- 50% μείωση των τελωνειακών τελών και των επιβαρύνσεων του Ταμείου Μαζικής Στεγασεως επί των λιανικών πωλήσεων στη Διεθνή έκθεση της Σμύρνης (ΙΣΤΑΜΕ, 1999).

Υπάρχουν 7 παραρτήματα στο καθεστώς τα οποία καθορίζουν:

- τους συντελεστές των τελών που επιβάλλονται στις εισαγωγές βιομηχανικών προϊόντων
- τους συντελεστές των τελωνειακών τελών που επιβάλλονται στις εισαγωγές μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων και τις επιβαρύνσεις του Ταμείου Μαζικής Στεγασεως που θα επιβάλλονται στις εισαγωγές τέτοιων αγαθών (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997).

Σύμφωνα με το καθεστώς εισαγωγών, υπήρξε εναρμόνιση του καθεστώτος εισαγωγών γεωργικών προϊόντων σύμφωνα με τους κανονισμούς της ΕΕ.

Γενικότερα, υπήρξαν διαβουλεύσεις μεταξύ Τουρκίας και ΕΕ στη βάση του καθεστώτος εισαγωγών της Τελωνειακής Ενώσεως, για την παρακολούθηση αλλά και την πλήρη εναρμόνιση της Τουρκίας με την ακολουθούμενη εμπορική πολιτική της ΕΕ (<http://europa.eu.int/scadplus/leg/el/>).

Ακόμη και για τις εισαγωγές της Τουρκίας από τρίτες χώρες και ειδικότερα από την Κίνα, θεσμοθετήθηκαν διατάξεις αντιντάπικ, πλήρως εναρμονισμένες με τη νομοθεσία της ΕΕ.

Όλες οι κινήσεις που έγιναν από την Τουρκία στα πλαίσια της Τελωνειακής Ενώσεως με την ΕΕ, στοχεύουν στην επιτάχυνση της ανάπτυξης της Τουρκίας, στην προώθηση των εξαγωγών, στην ρύθμιση των αγορών και την προστασία των καταναλωτών, επιτρέποντας την ύπαρξη φθηνών και υψηλής ποιότητας προϊόντων στην εγχώρια αγορά, ανοίγοντας τις εγχώριες βιομηχανίες στο διεθνή ανταγωνισμό, ένταξη στις διεθνείς αγορές, τήρηση διεθνών υποχρεώσεων και προσαρμογή στις διεθνείς και περιφερειακές εξελίξεις. (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 8.11.2000)

2.2.2. Κίνητρα για ξένες επενδύσεις

Υπάρχει ένα καθεστώς για τις επενδύσεις στην Τουρκία σύμφωνα με το οποίο ένα ξένος επενδυτής έχει τη δυνατότητα:

- να εγκαθιδρύσει καινούριες επιχειρήσεις
- να δημιουργήσει κοινές επιχειρήσεις με τούρκους επιχειρηματίες
- να συμμετάσχει σε διαγωνισμούς για μεγάλες κυβερνητικές συμβάσεις
- να δημιουργήσει γραφεία συνδέσμων.

Το ξένο κεφάλαιο προστατεύεται από διεθνείς συμβάσεις καθώς επίσης και από την εθνική νομοθεσία. Δεν υπάρχει ακόμη διμερής συμφωνία με την Ελλάδα για την προώθηση και προστασία των επενδύσεων, αν και έχουν γίνει κάποια βήματα προς σ' αυτήν την κατεύθυνση. Γενικά, η Τουρκία προσφέρει μέσω των υπηρεσιών της στους ξένους επενδυτές, πληροφόρηση και καθοδήγηση για επενδυτικές ευκαιρίες, . (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997).

Συγκεκριμένα κίνητρα για ξένες επενδύσεις, είναι:

- Δασμολογικές και φορολογικές απαλλαγές, για τα εισαγόμενα μηχανήματα και τον τεχνολογικό εξοπλισμό
- Επιχορήγηση επενδύσεων, αναλόγως της χωροθέτησης της επένδυσης στις διάφορες περιοχές, σε σχέση με το βαθμό προτεραιότητας για βιομηχανική ή άλλου είδους επένδυση

Διάθεση χώρου σε βιομηχανικές ζώνες. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997).

Πέρα από τα κίνητρα για την εγκατάσταση μιας βιομηχανικής μονάδας, η τουρκική πολιτεία δίνει στους επενδυτές και διάφορα εξαγωγικά κίνητρα, όπως:

- Απαλλαγές ΦΠΑ
- Φορολογικές και δασμολογικές απαλλαγές
- Δασμολογικές απαλλαγές κατά την εισαγωγή πρώτων υλών για εξαγόμενα προϊόντα

- Μειωμένη τιμή για την ενέργεια

Εξαγωγικές πιστώσεις μέσω κρατικής τράπεζας, και άλλες επιμέρους διευκολύνσεις που κάνουν το επενδυτικό περιβάλλον ιδιαίτερα ελκυστικό. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997).

Υπάρχει στην Τουρκία ο νόμος περί ελεύθερων ζωνών, ο οποίος ψηφίστηκε το 1985. Οι ελεύθερες ζώνες δημιουργήθηκαν για να προσφέρουν ένα ελκυστικότερο επιχειρηματικό περιβάλλον, στο οποίο οι ασκούμενες δραστηριότητες βιομηχανικής και εμπορικής φύσεως αποβλέπουν στην αύξηση του όγκου των συναλλαγών και των εξαγωγών των επιχειρήσεων. Στις περιοχές αυτές, δεν εφαρμόζονται οι τελωνειακές διατυπώσεις, ούτε οι ισχύουσες διατάξεις που αφορούν το εξωτερικό εμπόριο ή εφαρμόζονται εν μέρει.

Συστάθηκαν και λειτουργούν οι εξής ελεύθερες ζώνες στην Τουρκία:

Στην Μερσίνα και την Αντάλεια το 1988, οι ελεύθερες ζώνες του Αιγαίου και του αεροδρομίου της Κωνσταντινούπολης το 1990, της Τραπεζούντας το 1992, η ΕΖ δέρματος στην Κωνσταντινούπολη το 1995, καθώς επίσης και οι ΕΖ Μαρντίν και Ανατολικής Τουρκίας. Ακόμη, από το 1997 άρχισε τη λειτουργία της η ΕΖ του χρηματιστηρίου της Κωνσταντινούπολης, η οποία ανήκει στις ΕΖ νέας γενιάς, με στόχο την παροχή υπηρεσιών γενικά, τραπεζικών υπηρεσιών, επεξεργασία δεδομένων, τηλεπικοινωνίες ειδικότερα (Ζαχαρίου, 2000).

Κεφάλαιο 3: Κριτήρια για συμμετοχή ως μέλος

Εισαγωγή

Η καταρχήν απόφαση σχετικά με την προοπτική διεύρυνσης της Ένωσης προς τις συνδεδεμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ελήφθη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης. Επίσης, το εν λόγω Συμβούλιο καθόρισε τα κριτήρια τα οποία πρέπει να πληρούν οι υποψήφιας χώρες πριν από την προσχώρησή τους.

Αυτά τα κριτήρια, αφορούν:

- ξ την ύπαρξη σταθερών θεσμών οι οποίοι να εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα δικαιώματα του ανθρώπου, το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων (πολιτικό κριτήριο).
- ξ την ύπαρξη βιώσιμης οικονομίας της αγοράς καθώς και την ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (οικονομικό κριτήριο),

την ικανότητα της υποψήφιας χώρας να επωμιστεί τις υποχρεώσεις της ως μέλους και, ειδικότερα, να υιοθετήσει τους στόχους της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης (κριτήριο της υιοθέτησης του κοινοτικού κεκτημένου. Αυτό το κριτήριο θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο) . (<http://europa.eu.int/scadplus/leg/el/>)

3.1. Πολιτικά κριτήρια

3.1.1. Γενικά στοιχεία για τα πολιτικά κριτήρια

Τα πολιτικά κριτήρια για την προσχώρηση των υποψηφίων χωρών, όπως καθορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης τον Ιούνιο του 1993, ορίζουν ότι αυτές οι χώρες θα πρέπει να έχουν πετύχει «τη σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό και την προστασία προς τις μειονότητες.»

Στην τακτική αναφορά της για την Τουρκία το 1999, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι:

« Πρόσφατες εξελίξεις επιβεβαιώνουν πως, αν και τα βασικά στοιχεία ενός δημοκρατικού συστήματος υπάρχουν στην Τουρκία, δεν εκπληρώνονται ακόμη τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης. Υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην προστασία των μειονοτήτων. Βασανιστήρια δε γίνονται συστηματικά, αλλά είναι ευρέως διαδεδομένα. Ακόμη, η ελευθερία της έκφρασης συχνά απαγορεύεται από τις αρχές. Το Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας εξακολουθεί να παίζει μεγάλο ρόλο στην πολιτική ζωή. Αν και έχουν γίνει

κάποιες βελτιώσεις σε θέματα ανεξαρτησίας του δικαστικού κλάδου, το σύστημα των έκτακτων δικαστηρίων εξακολουθεί να υφίσταται. Το τελευταίο διάστημα, (πριν την έκθεση του 2000), δόθηκαν κάποια ενθαρρυντικά σημάδια εκδημοκρατισμού. Η κυβέρνηση και το κοινοβούλιο έκαναν κινήσεις για να θεσπιστούν κάποιοι νόμοι-κλειδιά που ρυθμίζουν την πολιτική ζωή, το δικαστικό σύστημα και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι πολύ νωρίς για να εκτιμηθεί ο αντίκτυπος αυτών των μέτρων, πάντως αυτές οι προσπάθειες θα πρέπει να επεκταθούν σε όλους τους πολίτες, συμπεριλαμβανομένων κι αυτών με κουρδική καταγωγή .
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>).

Η Επιτροπή ελπίζει ότι ο θετικός αντίκτυπος αυτών των μέτρων δε θα αναιρεθεί από την εκτέλεση της θανατικής ποινής του Abdullah Ocalan.

Η συνολική κατάσταση της χώρας, σε σχέση με τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης, συμπεριλαμβανομένων της συνολικής λειτουργίας της χώρας και του δικαστικού της συστήματος, με γνώμονα την πρόοδο της Τουρκίας από το 1999 έως το 2000, θα αναλυθεί παρακάτω.

Οι εξελίξεις σ' αυτό το πλαίσιο είναι με πολλούς τρόπους συνδεδεμένες στενά με τις εξελίξεις που αφορούν την ικανότητα της Τουρκίας να εφαρμόσει το κεκτημένο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδιαίτερα στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

3.1.2. Πρόσφατες εξελίξεις

Η υφιστάμενη κυβέρνηση συνασπισμού έχει συμπληρώσει πάνω από ένα χρόνο εξουσίας. Η συμμετοχή της στην TGNA (Turkish Grand National Assembly) είναι δυναμική (περίπου τα 2/3 των 550 θέσεων). Εσωτερικές εντάσεις στο συνασπισμό έχουν μέχρι στιγμής τεθεί επιτυχώς υπό έλεγχο. Όλα τα πολιτικά κόμματα της TGNA έχουν συμφωνήσει να υποστηρίξουν έναν κοινό υποψήφιο για τις προεδρικές εκλογές: τον Ahmet Necdet Sezer, πρώην πρόεδρο του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Οι μεγάλες εξελίξεις στην πολιτική ζωή της Τουρκίας σηματοδότησαν την έναρξη, λίγο μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι, μιας ευρείας διαμάχης στην Τουρκική κοινωνία σε σχέση με τους όρους της προσχώρησης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτή η δημόσια διαμάχη επικεντρώνεται στις πολιτικές αλλαγές που πρέπει να γίνουν για να βελτιωθεί ο φάκελος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως επίσης και στην ανάγκη να γίνονται σεβαστές οι βασικές αρχές της δημοκρατίας της Τουρκίας, όπως η εδαφική ακεραιότητα και η λαϊκή κυριαρχία.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η κυβέρνηση είχε θέσει κάποιες αντικειμενικές προτεραιότητες, όπως η θέσπιση νέας νομοθεσίας για τα εργατικά δικαιώματα, την ελευθερία των συναναστροφών και των πορειών διαμαρτυρίας, την ανάπτυξη της ελεύθερης σκέψης και έκφρασης, καθώς επίσης και η βελτίωση της λειτουργίας του δικαστικού συστήματος, η καθιέρωση του Τμήματος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Επίσης, άλλες προτεραιότητες είναι η εξάλειψη των εδαφικών διαφορών στα ανατολικά και νοτιοανατολικά και η εκπαίδευση προσωπικού σε ζητήματα που αφορούν τη νομοθεσία της Ε.Ε. . Δείχνει επίσης ότι τα σχέδια νόμων με σκοπό την εναρμόνιση με τους κανόνες και τους νόμους της Ε.Ε. και οι νομικές βελτιώσεις θα έπρεπε να τεθούν ως προτεραιότητα στη συζήτηση στο κοινοβούλιο της Τουρκίας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Αυτές οι πρωτοβουλίες είναι ευπρόσδεκτες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θα βοηθήσουν στην ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. Αυτό ενθαρρύνει την Τουρκία να σημειώσει πρόοδο το συντομότερο δυνατό μέσω π.χ. της τοποθετήσεως νέων προτάσεων από το κοινοβούλιο.

Δημοκρατία και κράτος δικαίου

Το Σύνταγμα του 1982 είναι ακόμα σε ισχύ. Υπάρχει πάντως μια γενική ομοφωνία μεταξύ των πολιτικών κύκλων ότι το Σύνταγμα θα πρέπει να αναθεωρηθεί σε συμφωνία με τα σύγχρονα δημοκρατικά πρότυπα, για παράδειγμα, λαμβάνοντας υπόψη την ελευθερία της έκφρασης.

Μια εσωκομματική επιτροπή συμφιλίωσης και μια συνταγματική επιτροπή στην ΤΓΝΑ εξετάζουν αυτή τη στιγμή τις συνταγματικές τροποποιήσεις. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Το Κοινοβούλιο

Δεν έχει σημειωθεί αλλαγή στη δομή του κοινοβουλίου και η εξουσία του εξακολουθεί να είναι σεβαστή. Η αντιπολίτευση έχει σημαντικό ρόλο στις δραστηριότητές της.

Στο δρόμο προς τις προεδρικές εκλογές που έλαβαν χώρα τον Απρίλιο/Μάιο 2000, το κοινοβούλιο είχε εκτραπεί από τη νομοθετική δουλειά. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, κατά τη διάρκεια του πρώτου μισού του 2000, να έχει σημειώσει περιορισμένη πρόοδο στις πολυαναμενόμενες πολιτικές βελτιώσεις. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η εκτελεστική εξουσία

Μια σημαντική αλλαγή στη δομή της εκτελεστικής εξουσίας είναι η ενδυνάμωση του εσωτερικού συντονισμού σε ζητήματα της Ε.Ε.

Νωρίτερα, ένα Συμβούλιο Εσωτερικού Οικονομικού και Τεχνικού Συντονισμού της ΕΕ, το οποίο συνθέτουν ο υπουργός εξωτερικών, ο υπουργός επικεφαλής του εξωτερικού εμπορίου και ο υπουργός επικεφαλής των ιδιωτικοποιήσεων, εδραιώθηκε για να εξασφαλίσει πλήρη συντονισμό μεταξύ των σχετικών υπουργείων σε τεχνικά και οικονομικά ζητήματα. Αυτό το καθήκον έχει ανατεθεί τώρα στον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης. Ένα διοικητικό όργανο, η Γενική Γραμματεία των Υποθέσεων της ΕΕ, δημιουργήθηκε τον Ιούνιο του 2000 για να εξασφαλίσει τον αποτελεσματικό συντονισμό όλων των κυβερνητικών υποθέσεων που σχετίζονται με τη σχέση Τουρκίας - ΕΕ.

Δεν έχουν γίνει περαιτέρω βελτιώσεις της λαϊκής διοίκησης για να αναφερθούν.

Ο έλεγχος των πολιτών στο στρατό έχει ακόμη ανάγκη βελτίωσης.

Δεν έχει σημειωθεί ιδιαίτερη αλλαγή στο επίπεδο της επαρχιακής και τοπικής διοίκησης. Ο έλεγχος της κεντρικής διοίκησης πάνω στην τοπική διοίκηση παραμένει ισχυρός. Το σχέδιο νόμου για την τοπική αυτοδιοίκηση, το οποίο στοχεύει στην αποκέντρωση και βρίσκεται αυτή τη στιγμή υπό συζήτηση ανάμεσα στα υπουργεία, απομένει να θεσμοθετηθεί. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Το δικαστικό σύστημα

Μια θετική εξέλιξη των τελευταίων ετών είναι η αύξηση του αριθμού των δικαστών και των εισαγγελέων, από 8.300 το 1999, στο συνολικό αριθμό των 9.947 το 2000. Μέχρι το τέλος του 2000 ο αριθμός αυτός έχει φτάσει τους 10.347. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης πιστεύει ότι η αύξηση αυτή θα ικανοποιήσει τις ανάγκες του για περισσότερο προσωπικό.

Την ίδια στιγμή πάντως, δεν έχουν αναφερθεί άλλα συγκεκριμένα μέτρα που να έχουν σκοπό την αναβάθμιση του δικαστικού συστήματος. Το δικαστικό σύστημα αντιμετωπίζει ακόμη δυσκολίες στο χειρισμό μεγάλου αριθμού υποθέσεων (αυτή τη στιγμή πάνω από 1 εκατομμύριο ποινικές υποθέσεις εκκρεμούν.) Η διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών παραμένει πολύ μεγάλη.

Μια ενθαρρυντική εξέλιξη στα θέματα της νέας νομοθεσίας είναι η θέσπιση νόμου για τη δίωξη των πολιτικών υπαλλήλων και άλλων δημοσίων υπαλλήλων, η οποία αναμενόταν από την τελευταία αναφορά (1999) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αυτός ο νέος νόμος, ο οποίος θεσπίστηκε το Δεκέμβριο του 1999, στοχεύει ιδιαίτερα στη διευκόλυνση της εγκληματικής δίωξης των υπαλλήλων των δυνάμεων ασφαλείας. Σύμφωνα μ' αυτόν το νόμο, η έναρξη των διώξεων δεν υπόκειται πλέον σε

προκαταρκτική συμφωνία από τα τοπικά διοικητικά συμβούλια, γεγονός που αποτελεί πρόοδο στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Το ζήτημα των Κρατικών Δικαστηρίων Ασφαλείας πρέπει να προχωρήσει περισσότερο. Δεν έχουν σημειωθεί αλλαγές από την απομάκρυνση των Στρατιωτικών Δικαστών από αυτά τα δικαστήρια τον Ιούνιο του 1999. Οι λειτουργίες, οι εξουσίες και οι ευθύνες, όπως επίσης και άλλες διατάξεις σχετιζόμενες με τις διαδικασίες αυτών των Δικαστηρίων, πρέπει να ευθυγραμμιστούν περισσότερο με τα δεδομένα της ΕΕ.

Υπάρχει επίσης η ανάγκη ενσωμάτωσης στην τουρκική νομοθεσία μέτρων σχεδιασμένων για να επανορθώσουν τις συνέπειες των καταδικών που βρέθηκαν αντίθετες με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Αυτά τα μέτρα πρέπει ιδιαίτερα να εξασφαλίσουν την αποκατάσταση των πολιτικών δικαιωμάτων, όπου αυτά τα δικαιώματα είχαν καταπατηθεί ως αποτέλεσμα της καταδίκης.

Δεν έχει σημειωθεί πρόοδος στον εκμοντερνισμό των νομικών προβλέψεων και κυρώσεων που επιβάλλονται στους νεαρούς παραβάτες.

Σχετικά με την εκπαίδευση δικαστών και εισαγγελέων, πολλά προγράμματα και δραστηριότητες ξεκίνησαν το 1999, καλύπτοντας θέματα όπως η αποτελεσματικότητα του δικαστικού κλάδου, εναλλακτικά μέτρα για τη φυλάκιση, ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και γενικότερα τους νόμους της ΕΕ.

Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να αυξηθεί η εκπαίδευση δικαστών, εισαγγελέων και άλλου προσωπικού, ιδιαίτερα στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπου στενή συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης θα ήταν χρήσιμη. Είναι ουσιώδες να εκπαιδευτούν εισαγγελείς και δικαστές που να χειρίζονται υποθέσεις στις οποίες οι ύποπτοι διατείνονται βασανιστήρια.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Μέτρα κατά της διαφθοράς

Από την αρχή του 2000, το ζήτημα της διαφθοράς ήταν πρώτο στην πολιτική ημερήσια διάταξη, με κοινοβουλευτικές έρευνες να γίνονται σε υποτιθέμενες υποθέσεις διαφθοράς, που ενέπλεκαν δύο αρχηγούς κομμάτων. Η διαφθορά εξακολουθεί να είναι ευρέως διαδεδομένη και παραμένει ως ένα ζήτημα που χρειάζεται προσοχή.

Η Τουρκία δεν έχει ακόμα υπογράψει καμία από τις συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης σ' αυτόν τον τομέα, π.χ. τη Σύμβαση του Ποινικού Δικαίου για τη Διαφθορά, τη Σύμβαση του Αστικού Δικαίου για τη Διαφθορά και τη Σύμβαση για ξέπλυμα, έρευνα, σύλληψη και κατάσχεση των εισπράξεων από εγκλήματα.

Το Μάιο του 2000, το υπουργείο εξωτερικών διέταξε την επανεξέταση της διαφθοράς στην τουρκική διοίκηση. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Το Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας

Δεν έχει σημειωθεί αλλαγή στο ρόλο που παίζει το Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας στην πολιτική ζωή της Τουρκίας. Τα συμπεράσματα, οι δηλώσεις ή οι προτάσεις του εξακολουθούν να επηρεάζουν πολύ τις πολιτικές διαδικασίες, όπως καταμαρτυρήθηκε στην πρόσφατη διαμάχη για την απόλυση δημοσίων υπαλλήλων, υπόπτων για διασυνδέσεις με ριζοσπαστικά, ισλαμικά και αυτονομιστικά κινήματα. Επιπρόσθετα, φαίνεται πως οι απόψεις του τωρινού Συμβουλίου Εθνικής Άμυνας περιορίζουν σαφώς το ρόλο της κυβέρνησης. Ακόμη, δείχνει να υπάρχει πολύ μικρό μερίδιο ευθύνης του κοινοβουλίου, σε ότι αφορά ζητήματα άμυνας και ασφάλειας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

3.1.3. Ανθρώπινα δικαιώματα και προστασία των μειονοτήτων

Τον Αύγουστο του 2000, η Τουρκία υπέγραψε δύο διεθνή έγγραφα στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: το Διεθνές Σύμφωνο Πολιτικών και Αστικών Δικαιωμάτων και το Διεθνές Σύμφωνο Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων.

Η διαδικασία επικύρωσης από την TGNA, η οποία πρόκειται να αρχίσει σύντομα, θα δείξει αν υπάρχουν επιφυλάξεις για οποιαδήποτε άρθρα τα οποία περιέχονται σε κάποιο από τα δύο σύμφωνα. Υπάρχουν πάντως ακόμα άλλα μεγάλης σημασίας διεθνή έγγραφα, τα οποία η Τουρκία δεν έχει υιοθετήσει ακόμη, συμπεριλαμβανομένου του Πρωτοκόλλου 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την κατάργηση της θανατικής ποινής και της Σύμβασης για την εξάλειψη όλων των μορφών των φυλετικών διακρίσεων.

Η Τουρκία δεν έχει επίσης υπογράψει τη σύμβαση οργάνωσης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων και το ψήφισμα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Από την αναφορά του 1999 έως το τέλος του 2000, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει πάρει κάποιες αποφάσεις για μεμονωμένες περιπτώσεις περιλαμβανομένης και της Τουρκίας.

Η γενική κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία, βρίσκεται ακόμα σε διαδικασία παρακολούθησης, που ξεκίνησε το 1996 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Γι' αυτό, το Μάρτιο του 2000 έγινε μια επίσκεψη από την Επιτροπή για την τήρηση των υποχρεώσεων και δεσμεύσεων των

κρατών μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Τα αποτελέσματα αυτής της επίσκεψης δεν έχουν ακόμα δημοσιοποιηθεί. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

3.1.4. Πολιτικά και Αστικά Δικαιώματα

Τα προβλήματα σ' αυτόν τον τομέα, όπως επισημάνθηκαν στην τακτική αναφορά του 1999, παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αναλλοίωτα και μπορεί να αναφερθεί περιορισμένη μόνο πρόοδος.

Η θανατική ποινή δεν έχει ακόμα καταργηθεί, αλλά η de facto συμπεφωνημένη αναστολή στην εκτέλεση της ποινής έχει διατηρηθεί, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης του Abdullah Ocalan. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ζήτησε από την Τουρκία το Νοέμβριο του 1999 να ακυρώσει την εκτέλεση του Ocalan, έτσι ώστε να δώσει τη δυνατότητα στο Δικαστήριο να προχωρήσει αποτελεσματικά με την εξέταση της δυνατότητας αποδοχής και της αξίας των καταγγελιών του αιτούντος στη Σύμβαση. Τον Ιανουάριο του 2000 η τουρκική κυβέρνηση συμφώνησε για την προσωρινή αναβολή της εκτέλεσης μέχρι το τέλος αυτής της διαδικασίας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Οι συζητήσεις συνεχίζονται για να προταθεί ένας νόμος που να καταργεί τη θανατική ποινή. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η κατάσταση όσον αφορά τα βασανιστήρια και την κακομεταχείριση στην Τουρκία παραμένει σε μεγάλο βαθμό στάσιμη.

Τουρκικοί και διεθνείς οργανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνεχίζουν να αναφέρουν περιπτώσεις βασανισμών, οι περισσότερες από τις οποίες αφορούν άτομα υπό κράτηση, ύποπτα για αυτονομιστικές ή τρομοκρατικές ενέργειες. Ακόμα, στον περιορισμένο αριθμό υποθέσεων που οδήγησαν σε ποινικές καταδίκες για βασανιστήρια και κακομεταχείριση, οι ποινές ήταν πολύ επεικέις. Αυτή η κατάσταση υποβοηθά τη διατήρηση ενός κλίματος ασυδοσίας στους υπαλλήλους της εκτέλεσης του νόμου.

Στο πλαίσιο του αγώνα κατά των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης, υπάρχει ακόμα η άμεση ανάγκη να ξεκινήσουν οι νομικές διαδικασίες που αφορούν την προδικαστική κράτηση σε εναρμονισμό με τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τους σχετικούς νόμους του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Πιο συγκεκριμένα, θα έπρεπε να υπάρχει μια αυτόματη δικαστική επιθεώρηση (συμπεριλαμβανομένης της φυσικής παρουσίας του κρατουμένου στο δικαστή) της νομιμότητας όλων των κρατήσεων υπό αστυνομική επίβλεψη, το αργότερο την 4^η ημέρα της κράτησης, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Είναι εξίσου σημαντικό να εξασφαλιστεί η τακτική ιατρική εξέταση των κρατουμένων από ιατροδικαστές κατά την περίοδο της προδικαστικής κράτησης, σύμφωνα με τις

προτάσεις της Επιτροπής Πρόληψης Βασανιστηρίων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Τελικώς, θα πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι ένα πρωτόκολλο υπογεγραμμένο τον Ιανουάριο του 2000 μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης, του Υπουργείου Εσωτερικών και του Υπουργείου Υγείας, φέρεται να προβάλλει περιττά εμπόδια στις επισκέψεις δικηγόρων στους κρατούμενους.

Η εκπαίδευση πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα έχει ενσωματωθεί στο πρόγραμμα των αστυνομικών σχολών από την αρχή του ακαδημαϊκού έτους 1999-2000. Αυτή είναι μια θετική εξέλιξη.

Γενικά η εκπαίδευση πάνω στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των υπαλλήλων εκτέλεσης των νόμων είναι μεγίστης σημασίας και θα πρέπει να ενισχυθεί, κυρίως σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς όπως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ή κράτη – μέλη της ΕΕ.

Οι συνθήκες κράτησης (πχ ανεπαρκής ή ανύπαρκτη ιατρική περίθαλψη για τους κρατούμενους) παραμένει ένα μεγάλο πρόβλημα. Βίαιες συγκρούσεις μεταξύ κρατουμένων και φρουρών ή δυνάμεων ασφαλείας, στάσεις και κρατήσεις ομήρων ακόμα συμβαίνουν. Η κακομεταχείριση των κρατουμένων κυρίως κατά τη μεταφορά τους από φυλακή σε φυλακή είναι επίσης γεγονός. Ο αριθμός των φυλακισμένων στην Τουρκία έχει φτάσει τον αριθμό ρεκόρ 72.500, γεγονός που οδηγεί σε σοβαρή έλλειψη χώρου. Υπό αυτές τις συνθήκες η κυβέρνηση συνασπισμού συζητά αυτή τη στιγμή μέτρα για αμνηστία. Η κατάσταση των ιδρυμάτων για ανήλικους εγκληματίες χρήζει επίσης άμεσης προτεραιότητας.

Παρατηρήθηκε ότι οι αρχές έχουν μπει στη διαδικασία αναδιοργάνωσης ολόκληρου του συστήματος των φυλακών.

Υπάρχει επίσης ένα σοβαρό πρόβλημα όσον αφορά την ελευθερία έκφρασης, ακόμα και στην πολιτική σφαίρα. Η υπάρχουσα νομοθεσία, όπως έκρινε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, οδηγεί ακόμα σε παρερμηνείες που παραβιάζουν την ελευθερία της έκφρασης, όπως την εγγυάται η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Τα δικαστήρια της Τουρκίας συνεχίζουν να απαγορεύουν την έκφραση απόψεων με τις οποίες διαφωνεί το Κράτος, ιδιαίτερα όσον αφορά την κατάσταση του πληθυσμού με Κουρδική καταγωγή. Μια γενική ανασύνθεση και της νομοθεσίας και της εφαρμογής σ' αυτό το πεδίο, είναι επείγοντως αναγκαία για να αποφευχθούν περαιτέρω παραβιάσεις. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, η Ανώτερη Αρχή Ραδιοφώνου και Τηλεόρασης (RTUK) που δημιουργήθηκε το 1914 για να ρυθμίσει τις συχνότητες του ραδιοφώνου και των ιδιωτικών καναλιών, συνεχίζει να αποτρέπει την λειτουργία κάποιων ραδιοφωνικών σταθμών. Σύμφωνα με επίσημες πηγές, υπάρχουν 40 δημοσιογράφοι στη φυλακή αυτή τη στιγμή.

Το Σεπτέμβριο του 2000, το Συνταγματικό Δικαστήριο ανακάλεσε το νόμο που θεσπίστηκε το Σεπτέμβριο του 1999 για την «αναβολή των διώξεων και των ποινών για αδικήματα που διεπράχθησαν ραδιοφωνικώς ή μέσω του τύπου». Αυτός ο νόμος ο οποίος σύντομα μετά τη θέσπισή του κατέληξε στην απελευθέρωση 27 δημοσιογράφων, σημειώνονταν στην περσινή τακτική

αναφορά ως ένα ενθαρρυντικό μέτρο. Η απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου λήφθηκε με βάση το ότι ο εν λόγω νόμος ήταν πολύ περιορισμένου πεδίου και άρα αντίθετος στην αρχή της ισότητας απέναντι στους νόμους. Το Δικαστήριο ζήτησε τώρα από την Κυβέρνηση να προτείνει έναν αναθεωρημένο νόμο.

Η ελευθερία των συναναστροφών και των συγκεντρώσεων (δημόσιες συναθροίσεις και διαμαρτυρίες) δεν είναι ακόμα πλήρως σεβαστή. Οι δραστηριότητες της NGO όπως συσκέψεις ή μοίρασμα φυλλαδίων απαιτούν επίσημη άδεια. Απαγορεύεται στην NGO να ιδρύσει οργανισμούς προστασίας και να οργανώσει μια ιδρυματική συνεργασία με άλλες NGO's σε μια διεθνή συνεργασία, άνευ αδειας από το Υπουργικό Συμβούλιο. Οι NGO's και τα παρακλάδια τους που είναι ενεργές στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξακολουθούν να υφίστανται πιέσεις ή / και να κλείνονται.

Οι εορτασμοί της 21^{ης} Μαρτίου της Κουρδικής Πρωτοχρονιάς, ενώ επιτρέπονται σε πολλές πόλεις στα νοτιοανατολικά, απαγορεύονται στην Κωνσταντινούπολη. Είναι ξεκάθαρο ότι απαιτούνται ακόμα πολλές προσπάθειες για να υπάρξει ελευθερία συναναστροφών και συγκεντρώσεων. Πρέπει επίσης να παρατηρηθεί ότι το Δεκέμβρη του 1999 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε ότι η Τουρκία παραβιάζει το Άρθρο 11 (ελευθερία συναναστροφών και συγκεντρώσεων) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στην περίπτωση της διάλυσης από το Συνταγματικό Δικαστήριο του κόμματος OZDEP το 1993. Όσον αφορά την ανεξιθρησκεία, υπήρξαν μερικά σημάδια ανοχής προς συγκεκριμένες μη – Μουσουλμανικές θρησκευτικές κοινότητες, ιδιαίτερα προς τις Ελληνικές Ορθόδοξες, Αρμενικές, Καθολικές και Συριακές Ορθόδοξες Εκκλησίες, όπως επίσης και προς την Εβραϊκή Κοινότητα. Τον Δεκέμβριο του 1999 οι αρχές εξέδωσαν μια εγκύκλιο, σύμφωνα με την οποία οι θρησκευτικές κοινότητες δεν θα υποχρεούνται να ζητούν άδεια από το κράτος ώστε να επισκευάσουν κτίρια φιλανθρωπικών οργανισμών ή τόπων λατρείας. Γενικά, αυτή η θετική προσέγγιση θα πρέπει να αναπτυχθεί περισσότερο, και τα δικαιώματα των μη – Μουσουλμάνων, είτε καλύπτονται περισσότερο είτε όχι από τη Συνθήκη της Λοζάννης του 1923. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

3.1.5. Οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα.

Όσον αφορά τα πολιτιστικά δικαιώματα, υπάρχουν θετικές εξελίξεις, με την απόφαση του Ανωτάτου Εφετείου στις 31 Μαρτίου 2000, που επιβεβαίωσε την ατομική ελευθερία να δίνουν οι πολίτες στα παιδιά οποιοδήποτε όνομα της αρεσκείας τους (συμπεριλαμβανομένων και Κουρδικών ονομάτων). Στην πράξη, κάποια ονόματα δε γίνονται πάντα δεκτά από το προσωπικό καταγραφής πληθυσμού. Η απόφαση του ανωτάτου Εφετείου θα έπρεπε να ανοίξει το δρόμο για μια αλλαγή στη νομοθεσία. Όσον αφορά τη χρήση άλλων γλωσσών εκτός της Τουρκικής, δεν έχουν αναφερθεί ιδιαίτερα προβλήματα από πολίτες που ανήκουν σε μειονότητες που καλύπτονται από τη συνθήκη της

Λοζάννης (Εβραίοι, Αρμένιοι, Έλληνες). Πάντως γι' αυτούς που ανήκουν σε ομάδες εκτός του πεδίου της Συνθήκης, η κατάσταση δεν έχει βελτιωθεί, ιδίως σε σχέση με εκπομπές σε τηλεόραση και ραδιόφωνο και στην εκπαίδευση. Ο νόμος Νο 3984 ορίζει ότι εκπομπές σε τηλεόραση γίνονται στην Τουρκική γλώσσα (με εξαίρεση τις γλώσσες που θα συνεισφέρουν στην ανάπτυξη του παγκόσμιου πολιτισμού και επιστήμης). Στην πράξη, κάποιες εκπομπές στα Κουρδικά γίνονται μερικές φορές αποδεκτές. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Στο πεδίο της εκπαίδευσης (βασική και ανώτερη) δεν επιτρέπεται άλλη γλώσσα εκτός της Τουρκικής για διδασκαλία, εκτός σαφής εξουσιοδότησεως από το Υπουργείο Εθνικής Εκπαίδευσης. Ούτε στο νόμο ούτε στην πράξη θα έπρεπε να εμποδίζονται οι Τούρκοι, ανεξαρτήτως εθνικής καταγωγής, να απολαμβάνουν τα πολιτιστικά τους δικαιώματα. Αυτό είναι ιδιαίτερης σημασίας για την βελτίωση της κατάστασης στα νοτιοανατολικά, όπου ο πληθυσμός είναι κυρίως Κουρδικής καταγωγής.

Όσον αφορά τις ίσες ευκαιρίες, οι φυλετικές διακρίσεις είναι ακόμα πολλές. Ο αναλφαβητισμός φτάνει το 25% για τις γυναίκες και το 6% για τους άντρες, λόγω του χαμηλού συνόλου εγγραφών των κοριτσιών, ιδίως στην ανατολική Τουρκία. Υπάρχει ακόμα ανάγκη για περισσότερη δράση για να βελτιωθεί η κατάσταση των γυναικών. Όσον αφορά την ίση μεταχείριση, η συμμόρφωση με το κεκτημένο της Ε.Ε. δεν έχει ακόμα εξασφαλιστεί. Όσον αφορά τον Δημόσιο Κώδικα, ορισμένες νόμιμες διακρίσεις μεταξύ αντρών και γυναικών (ιδίως πάνω στην οικογενειακή και την επαγγελματική ζωή των γυναικών) υπάρχουν ακόμα. Το παρόν καθεστώς προβλέπει για παράδειγμα ότι ο άντρας είναι ο επικεφαλής της οικογένειας και μόνος αντιπροσωπεύει την ένωση του γάμου. Ο σύζυγος, ως επικεφαλής της οικογένειας, είναι αυτός που έχει το δικαίωμα της κηδεμονίας των παιδιών. Τροποποιήσεις του Δημοσίου Κώδικα έχουν προετοιμαστεί και βρίσκονται υπό συζήτηση στο Κοινοβούλιο. Το ζήτημα της βίας εναντίον των γυναικών μέσα στην οικογένεια, συμπεριλαμβανομένων των λεγόμενων «φόνων τιμής», είναι επίσης μεγάλης σημασίας.

Σχετικά με τον ρόλο των εργατικών συνδικάτων και το δικαίωμά τους για απεργία, δυσκολίες εξακολουθούν να υφίστανται.

Σε ότι αφορά τα δικαιώματα των παιδιών και την παιδική εργασία, αν και οι νόμοι και οι κανονισμοί συμβαδίζουν με τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (CRC), η εφαρμογή τους έχει πολλά κενά. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

3.1.6. Μειονοτικά δικαιώματα και προστασία των μειονοτήτων

Η Τουρκία δεν έχει υπογράψει ακόμα τη Σύμβαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων και δεν αναγνωρίζει μειονότητες άλλες από αυτές που καθορίζει η Συνθήκη της Λοζάννης.

Ανεξάρτητα από το εάν η Τουρκία είναι ή όχι πρόθυμη να θεωρήσει κάποιες εθνικές ομάδες με πολιτιστική ταυτότητα και κοινή παράδοση ως «εθνικές μειονότητες», τα μέλη αυτών των ομάδων στερούνται ξεκάθαρα κάποιων βασικών δικαιωμάτων. Πολιτιστικά δικαιώματα για όλους τους Τούρκους, ανεξαρτήτως εθνικής καταγωγής, όπως το δικαίωμα της παραγωγής εκπομπών στη μητρική τους γλώσσα, το δικαίωμα της εκμάθησης της μητρικής τους γλώσσας ή της εκπαίδευσης στην μητρική τους γλώσσα, δεν είναι εξασφαλισμένα. Επιπρόσθετα, αυτοί οι πολίτες δεν έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους γι' αυτά τα ζητήματα.

Στην περίπτωση των Τούρκων πολιτών Κουρδικής καταγωγής, πρέπει να αναφερθεί ότι την έκφραση φιλο – Κουρδικών απόψεων την αντιμάχεται έντονα το τουρκικό κράτος. Από την τελευταία τακτική αναφορά έως τώρα, πολλές εφημερίδες και περιοδικά έχουν απαγορευτεί και συγκεκριμένοι φιλο – Κουρδικοί οργανισμοί έχουν κλείσει.

Το ζήτημα των πολιτιστικών δικαιωμάτων είναι ιδιαίτερης σημασίας για τη βελτίωση της κατάστασης στα Νοτιοανατολικά ιδίως, αφού έχει σαφώς βελτιωθεί η κατάσταση της ασφαλείας και αφού η Τουρκία επιχειρεί ένα πρόγραμμα κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης στην περιοχή.

Από την τελευταία τακτική αναφορά έως τώρα, οι ένοπλες συγκρούσεις μεγάλης κλίμακας στα Νοτιοανατολικά μοιάζουν να έχουν σταματήσει. Πολλές πηγές συμπεριλαμβανομένων των Μ.Μ.Ε., αναφέρουν ότι οι συγκρούσεις μεταξύ ενόπλων μαχόμενων του ΡΚΚ και δυνάμεων ασφαλείας έχουν μειωθεί σε χαμηλά επίπεδα.

Στην κοινωνικοοικονομική πλευρά, οι Τουρκικές αρχές έχουν αρχίσει προσπάθειες για βελτίωση του επιπέδου ανάπτυξης της επαρχίας. Περαιτέρω ουσιαστικές προσπάθειες απαιτούνται, για παράδειγμα, για την εκπαίδευση, την υγεία και τα αποθέματα νερού. Οι αρχές έχουν επίσης δείξει την πρόθεση να επιτρέψουν τη μερική επιστροφή του πληθυσμού σε χωριά που είχαν εκκενωθεί στο παρελθόν για λόγους ασφαλείας.

3.1.7. Το ζήτημα της Κύπρου

Ύστερα από το Ψήφισμα 1250 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, στις 29 Ιουνίου 1999, που κάλεσε Έλληνες και Τούρκους Κύπριους ηγέτες να ξεκινήσουν άμεσες διαπραγματεύσεις, ο πρώτος γύρος των συζητήσεων άρχισε στη Νέα Υόρκη στις 3 Δεκεμβρίου 1999. Αυτές οι πρώτες

συζητήσεις έγιναν με σκοπό να προετοιμάσουν το έδαφος για μελλοντικές ουσιώδεις διαπραγματεύσεις πάνω στο πρόβλημα της Κθπρου.

Στις συνεδριάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 1999 στο Ελσίνκι, έγιναν οι πρώτες συζητήσεις με σκοπό έναν περιεκτικό συμβιβασμό στο πρόβλημα της Κύπρου. Στις 3 Δεκεμβρίου στη Νέα Υόρκη, και εκεί εκφράστηκε σαφής υποστήριξη στις προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα Ηνωμένων Εθνών να καταλήξει η διαδικασία σε ένα συμπέρασμα. Ο δεύτερος και ο τρίτος γύρος των άμεσων συζητήσεων έλαβαν χώρα στη Γενεύη τον Φεβρουάριο και τον Ιούλιο του 2000, χωρίς σημαντική προσέγγιση ζητημάτων ουσίας. Ένας τέταρτος γύρος συζητήσεων έγινε στη Νέα Υόρκη τον Σεπτέμβριο. Ο κ. de Soto, Ειδικός Σύμβουλος της Γενικής Γραμματείας Ηνωμένων Εθνών για την Κύπρο, ανέφερε ότι σ' αυτόν τον γύρο οι δύο πλευρές είχαν μια ουσιώδη συζήτηση την οποία χαρακτήρισε ως «ένα ποιοτικό βήμα μπροστά». Είχαν τεθεί επί τάπητος τέσσερα βασικά ζητήματα: εδάφη, ιδιοκτησία, ασφάλεια και σύνταγμα, αλλά τόνισε ότι δεν ήταν επίσημες προτάσεις σ' αυτό το στάδιο. Η Τουρκία, ως εγγυήτρια χώρα, θα πρέπει να συνεχίσει να αναπτύσσει κάθε προσπάθεια για μια περιεκτική λύση στο Κυπριακό, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

3.2. Οικονομικά κριτήρια

3.2.1. Γενική ανάλυση

Εξετάζοντας τις οικονομικές εξελίξεις στην Τουρκία από την Τακτική Αναφορά του 1998 έως τώρα, η προσέγγιση της Επιτροπής καθοδηγήθηκε από τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης του Ιουνίου του 1993, που δήλωναν ότι η συμμετοχή στην Κοινότητα απαιτεί:

- Την ύπαρξη μιας λειτουργικής οικονομίας της αγοράς
- Την ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς εντός της Ένωσης.

Η Επιτροπή, στην άποψη του 1999 για την Τουρκική αίτηση για προσχώρηση στην ΕΕ, κατέληξε: «Η οικονομική και η πολιτική κατάσταση της Τουρκίας, δεν πείθει ότι τα προβλήματα προσαρμογής που θα αντιμετώπιζε η Τουρκία αν θα προσχωρούσε στην Κοινότητα θα μπορούσαν να ξεπεραστούν σε σύντομο χρονικό διάστημα».

Αυτό το πόρισμα επιβεβαιώθηκε από τις Τακτικές Αναφορές του 1998 και του 1999. Στην Τακτική Αναφορά του 1999, η Επιτροπή ανακάλυψε ότι:

«Η Τουρκία έχει πολλά από τα χαρακτηριστικά μιας οικονομίας της αγοράς. Πρέπει να είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες, με την ανταγωνιστική πίεση και τις δυνάμεις της αγοράς μέσα στην Ένωση, δεδομένου ότι, επιτυγχάνεται η διατήρηση μιας μακροοικονομικής σταθερότητας και ότι υπάρχει περαιτέρω ανάπτυξη στον τομέα της εφαρμογής νομικών και δομικών αναμορφωτικών προγραμμάτων».

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

3.2.2 Οικονομικές εξελίξεις

Η Τουρκική οικονομία βρίσκεται σε διαδικασία ανάρρωσης από μια απότομη κάμψη το 1999, όταν το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 5% και η ανεργία έφτασε το 7,6% του εργατικού δυναμικού. Οι κύριοι λόγοι της καθυστέρησης ήταν ένας συνδυασμός του προγράμματος σταθεροποίησης του 1998, της Ρωσικής κρίσης και των σεισμών τον Αύγουστο του 1999. Τον Δεκέμβριο του 1999, η Τουρκική Κυβέρνηση ξεκίνησε ένα περιεκτικό μακροοικονομικό πρόγραμμα δημοσιονομικής σταθερότητας και εναντίον του πληθωρισμού, διάρκειας 3 ετών. Ο κύριος στόχος είναι να μειωθούν ο χρονίως υψηλός πληθωρισμός και τα επιτόκια και να σταθεροποιηθούν οι δημόσιες χρηματοδοτήσεις. Ένας πολύ αργός ρυθμός σταθεροποίησης συναλλάγματος και οι χαμηλές αυξήσεις των μισθών βοηθούν επιτυχώς την πτώση του πληθωρισμού. Παρ' όλα αυτά, οι προσδοκίες για τον πληθωρισμό των Τουρκικών νοικοκυριών μοιάζουν να έχουν μείνει λίγο πίσω από τους στόχους της κυβέρνησης. Η οικονομική κατάσταση του 2000 ήταν δυνατή, και η σταθεροποίηση προχωράει και λίγο γρηγορότερα από όσο υπολογίστηκε. Η οικονομική ανάπτυξη συνεχίστηκε το 2000, βασισμένη στην ακμάζουσα τοπική ζήτηση, η οποία επίσης κερδίζει από την απότομη κάμψη στα επιτόκια. Η ανάπτυξη των εισαγωγών είναι μεγάλη, γεγονός το οποίο οδήγησε σε μια ταχεία κάμψη του εμπορίου και του ισοζυγίου λογαριασμών. Η άστατη επενδυτική συμπεριφορά και η ασήμαντη εισροή εξωτερικών άμεσων επενδύσεων, υποδηλώνουν μια επιφυλακτική ακόμα συμπεριφορά από την πλευρά των επενδυτών, με την προοπτική της σύντομης μακροοικονομικής σταθερότητας και του προγράμματος ανασυγκρότησης. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Για να υποστηριχτεί μια μακροοικονομική σταθερότητα, τα προγράμματα σταθεροποίησης της κυβέρνησης βασίζονται σε μια φιλόδοξη λίστα δομικών αναμορφώσεων που θα εφαρμοστούν μέσα στα τρία επόμενα χρόνια. Το πρόγραμμα αναμορφώσεων ουσιαστικά καλύπτει όλους τους τομείς κλειδιά: δημόσιες χρηματοδοτήσεις, δημόσια διοίκηση, την ιδιωτικοποίηση δημοσίων εταιριών, τον τραπεζικό και γεωργικό τομέα και το σύστημα κοινωνικής ασφάλειας.

Πίνακας 4: Ομοίως από 1^ο κεφάλαιο, σημαντικοί οικονομικοί δείκτες της Τουρκίας από το 1996 έως το 2000

Τουρκία		1996	1997	1998	1999	2000
Ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ	επί τοις εκατό	7,0	7,5	3,1	-5,0	5,7 Ιαν.-Ιούν.
Ποσοστό πληθωρισμού (CPI)						
- ετησίως	%	80,4	85,7	84,6	64,9	60,4 Ιαν.-Σεπτ.
- Δεκέμβριο έως Δεκέμβριο	%	79,8	99,1	69,7	68,8	49,0 Σεπτ.
Ποσοστό ανεργίας						
- προσδιορισμός ILO	%	6,0	6,7	6,8	7,6	8,3 Ιαν.-Μαρτ.
Έλλειμμα γενικής κυβέρνησης						
	% του ΑΕΠ	-8,4	-7,9	-7,7	-11,5	
Ισοζύγιο συναλλαγών	τρέχουσών % του ΑΕΠ	-1,3	-1,4	1,0	-07	-6,0 Ιαν.-Ιουν.
	Εκατ. €	-1.919	-2.326	1.669	-1.286	-5.824 Ιαν.-Ιουν.
Εξωτερικό χρέος						
- αναλογία χρέους-εξαγωγών	%	130,5	122,8	118,8	155,7	
- μικτό εξωτερικό χρέος	Εκατ. €	52.972	63.692	66.609	87.322	
Άμεσες εξωτερικές επενδύσεις	% του ΑΕΠ	0,4	0,4	0,5	0,4	0,1 Ιαν.-Ιουν.

Πηγή: Commission, 2000, Regular Report from the commission on Turkey's progress towards accession.

Οι προετοιμασίες για ένα πρόγραμμα αναμόρφωσης του δημοσίου τομέα είναι σε προχωρημένο στάδιο. Τον τελευταίο χρόνο, η αναμόρφωση του δημόσιου τομέα έχει βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των φόρων της διοίκησης, και μειώθηκε το ποσό των κονδυλίων εκτός προϋπολογισμού. Έγιναν σημαντικά βήματα για την απελευθέρωση του τηλεπικοινωνιακού τομέα, και εδραιώθηκε και ένα ρυθμιστικό σώμα. Για το ζήτημα της αναμόρφωσης του οικονομικού τομέα, το νομοθετικό πλαίσιο βελτιώθηκε και εδραιώθηκε η Ρυθμιστική και Επιβλέπουσα Τραπεζική Αρχή.

Παρ' όλα αυτά, οι προετοιμασίες για την ιδιωτικοποίηση των τεσσάρων κρατικών τραπεζών, που χειρίζονται το 40% περίπου του συνολικού τζίρου, δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμα. Έχουν γίνει σημαντικά βήματα για την απελευθέρωση της ενεργειακής αγοράς.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

3.2.3. Αξιολόγηση σύμφωνα με τα κριτήρια της Κοπεγχάγης

Η ύπαρξη μιας λειτουργικής οικονομίας της αγοράς

Η κυβέρνηση συνασπισμού έχει διατηρήσει μια άνευ προηγουμένου ομοφωνία στα βασικά στοιχεία της οικονομικής πολιτικής. Η κυβέρνηση κατάφερε να φέρει μέσω του Κοινοβουλίου σημαντικές προτάσεις οικονομικής αναμόρφωσης, επεξηγώντας τη δέσμευση και την αποφασιστικότητά της να εφαρμόσει το φιλόδοξο πρόγραμμα αναμόρφωσής της. Στα μέσα του Ιουλίου 2000, το Κοινοβούλιο ενέκρινε το 8^ο πενταετές σχέδιο που έθετε στόχους για σύντομη οικονομική σταθεροποίηση, κοινωνική και περιφερειακή ανάπτυξη και νομική αναμόρφωση. Υπάρχει μια γενική ομοφωνία στην ανάγκη για τις αναμορφώσεις, παρά τις κάποιες διαμαρτυρίες εναντίον του άμεσου κοινωνικού κόστους του προγράμματος σταθεροποίησης. Οι διαβουλεύσεις με τους κοινοτικούς εταίρους, συμπεριλαμβανομένων των εμπορικών ενώσεων, κατά τη διάρκεια προετοιμασίας του προγράμματος θα μπορούσαν να είναι καλύτερες. Είναι σημαντικό αυτό το πρόγραμμα να ακολουθήσει ή να συνοδευτεί σύντομα από μέτρα που να διευθετούν τα κοινωνικά προβλήματα.

Η οικονομία της Τουρκίας ανάρρωσε από τα αρνητικά εξωτερικά πλήγματα, που της προκάλεσε η Ρωσική κρίση του 1998 και οι σεισμοί το φθινόπωρο του 1999. Μετά από μια έντονη αντίφαση απόδοσης, με μια πτώση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 5,1 % το 1999, το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε περισσότερο από 5% κατά τη διάρκεια του πρώτου μισού του 2000. Η κύρια συνεισφορά έγινε από την ιδιωτική κατανάλωση, ενισχυμένη από την απότομη πτώση των επιτοκίων και την αύξηση της διαθεσιμότητας φτηνών καταναλωτικών δανείων. Αυτό οδήγησε σε μια έντονη άνοδο της ζήτησης για διαρκή καταναλωτικά αγαθά, που είχε μείνει πίσω κατά τη διάρκεια της ύφεσης του 1998 και 1999. Οι επενδύσεις του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα επίσης αυξήθηκαν έντονα, αντικατοπτρίζοντας την πτώση του χρηματοδοτικού κόστους και την ανακατασκευή μετά τους σεισμούς. Η αύξηση των εισαγωγών ήταν ιδιαίτερα υψηλή κατά τη διάρκεια του πρώτου μισού του 2000, ως αποτέλεσμα της έντονης εγχώριας ζήτησης, της αύξησης της τιμής του πετρελαίου και την υπερεκτίμηση της Τουρκικής λίρας. Η εργοστασιακή παραγωγή αυξήθηκε κατά 3,4 % κατά τη διάρκεια των 7 πρώτων μηνών του χρόνου. Αυτό το νούμερο είναι κάτω από την δυναμική αύξησης αυτού του τομέα και δείχνει ότι η ανάρρωση δεν έχει επέλθει ακόμα σε όλους τους οικονομικούς τομείς.

Η ανεργία έχει αυξηθεί πολύ. Ως αποτέλεσμα της οικονομικής αργοπορίας του 1998 και του 1999, ο βαθμός ανεργίας αυξήθηκε κατά τη διάρκεια του 1999, φτάνοντας στο υψηλότερο σημείο της από την οικονομική κρίση του 1994. Σύμφωνα με έρευνα, το συνολικό ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε από το 7,3% τον Απρίλιο του 1999 στο 8,3% το πρώτο τέταρτο του 2000. Υπάρχουν μεγάλες διαφορές στα ποσοστά ανεργίας ανάμεσα στις αστικές περιοχές, όπου φτάνουν το 10%, και στις αγροτικές περιοχές, με ποσοστό γύρω στο 5%. Στον υπολογισμό αυτών των αριθμών, η ημιαπασχόληση, που εκφράζεται με χαμηλό βαθμό συμμετοχής μόνο 47% (το πρώτο τέταρτο του 2000), πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν.

Το πιο αξιοσημείωτο μακροοικονομικό αποτέλεσμα του οικονομικού προγράμματος είναι η αξιοπρόσεκτη πτώση των επιτοκίων και η μείωση του πληθωρισμού. Μετά την ανακοίνωση του προγράμματος, τα επιτόκια έπεσαν άμεσα, από 100% περίπου στα τέλη του 1999 σε 45% στα μέσα Ιανουαρίου και σε 35% περίπου στα μέσα του 2000.

Η διόγκωση των καταναλωτικών τιμών αυξήθηκε αρχικώς, φτάνοντας ένα δωδεκάμηνο ποσοστό 69,7% τον Φεβρουάριο του 2000, αντικατοπτρίζοντας τα οικονομικά αποτελέσματα ενός πακέτου φόρων εξαιτίας του σεισμού και των υψηλών διαχειριστικών τιμών. Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2000, η 12μηνη διόγκωση των καταναλωτικών τιμών έπεσε στο 49%, τη χαμηλότερη τιμή της από τις αρχές της δεκαετίας του '90. Η πτώση του γενικού πληθωρισμού είναι κοντά στο στόχο. Παρά τις ενδείξεις για μια κάπως καθυστερημένη διαδικασία προσαρμογής των προσδοκιών του πληθυσμού για τον πληθωρισμό, το πρόγραμμα πέτυχε να εδραιώσει μια κατηφορική κατεύθυνση υπό αυτήν την άποψη.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Με σκοπό την αύξηση της προβλεψιμότητας, καθορίστηκε μια προ-ανακοινωθείσα γραμμή για πολιτική νομισματικών και συναλλαγματικών τιμών. Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα έχει κάποια χαρακτηριστικά ενός τρέχοντος συμβουλίου διακανονισμών στην κρίσιμη αρχική αντι-πληθωριστική περίοδο, με μια μετάβαση σε μια κυμαινόμενη συναλλαγματική τιμή

Από τον Ιούλιο του 2001, το εύρος της τιμής συναλλάγματος επεκτείνεται κατά 5% κάθε έξι μήνες, μέχρις ότου η λίρα να κυμαίνεται αποτελεσματικά. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η κατάσταση των λογαριασμών του δημόσιου τομέα έχει βελτιωθεί σημαντικά. Χάρη στην μεγαλύτερη απ' ό,τι αναμενόταν ανάρρωση και την πειθάρχηση των δαπανών, η οικονομική σταθεροποίηση είναι για την ώρα ελαφρώς καλύτερη από ό,τι αναμενόταν.

Στα τέλη του Νοεμβρίου του 1999, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ένα «πακέτο φόρων σεισμού» το οποίο αναμένεται να αυξήσει τα έσοδα κατά 2% του ΑΕΠ το 2000. Συμπεριλάμβανε μια αύξηση του εισοδήματος και κέρδους από φόρους εισοδήματος και έμμεσους φόρους, και την εισαγωγή ενός νέου φόρου στους λογαριασμούς κινητών τηλεφώνων. Επιπρόσθετα με το «πακέτο σεισμού»,

έμμεσοι και άμεσοι φόροι αυξήθηκαν, γεγονός που θα έπρεπε να συνεισφέρει σχεδόν 3% του ΑΕΠ σε συμπληρωματικά έσοδα. Στην πλευρά των δαπανών, οι περικοπές των επενδύσεων και των τωρινών εξόδων, συμπεριλαμβανομένων των μισθών του δημόσιου τομέα, θα έπρεπε να μειώσουν το έλλειμμα κατά 0,6% του ΑΕΠ. Επιπρόσθετα, τα δομικά μέτρα που εγκρίθηκαν το 1999, όπως οι αλλαγές στις συντάξεις, θα πρέπει να μειώσουν τις κρατικές μεταβιβάσεις στο κονδύλι της εθνικής ασφάλειας κατά 0,5% του ΑΕΠ. Περαιτέρω προσπάθειες είναι αναγκαίες. Ως αποτέλεσμα των μάλλον υψηλών αναγκών δανεισμού του δημοσίου τομέα, το καθαρό δημόσιο χρέος αυξήθηκε από 44,5% του ΑΕΠ το 1998 στο 62% το 1999. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Ύστερα από μια μεγάλη πτώση στη ροή του εμπορίου το 1999, οι εισαγωγές ακμάζουν το πρώτο μισό του 2000. Το 1999, οι εξαγωγές προϊόντων έπεσαν κατά 2,5%, ενώ οι εισαγωγές προϊόντων έπεσαν κατά 18,25%. Η μείωση των εξαγωγών αφορούσε κυρίως το εμπόριο με τρίτες χώρες, ενώ οι εξαγωγές στην Ε.Ε. αυξήθηκαν κατά 3% περίπου. Πάντως, κατά τη διάρκεια του πρώτου μισού του 2000, η ένταση του εμπορίου ανάρρωσε. Συγκεκριμένα, οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 30% σε σύγκριση με το πρώτο μισό του 1999. Οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 15,3% κατά την ίδια περίοδο.

Το τωρινό ισοζύγιο πληρωμών χειροτέρεψε ταχύτατα το 2000. Η έντονη αύξηση των εισαγωγών και επακολούθως η αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου του εμπορίου είναι οι κύριες αιτίες της χειροτέρευσης. Αν και τα τουριστικά έσοδα αυξήθηκαν κατά 5% περίπου το πρώτο μισό του 2000, αντιστάθμισαν ένα μικρό μόνο ποσοστό της χειροτέρευσης του ισοζυγίου του εμπορίου. Ως αποτέλεσμα, το έλλειμμα ανέβηκε στο 6% του ΑΕΠ. Τα εξωτερικά δάνεια, μέρος των οποίων είναι βραχυπρόθεσμα, εύκολα χρηματοδοτούν το αυξανόμενο έλλειμμα, καθώς η Τουρκική κυβέρνηση, ο τραπεζικός τομέας και ο τομέας των επιχειρήσεων έχουν εύκολη πρόσβαση σε διεθνείς αγορές κεφαλαίων. Πάντως, αυτή η εξάρτηση καθιστά τη χώρα ευάλωτη σε αλλαγές στην εμπιστοσύνη της αγοράς. Οι εισροές εξωτερικών άμεσων επενδύσεων είναι ακόμα ασήμαντες και γι' αυτό το λόγο δεν συνεισφέρουν στη χρηματοδότηση του τωρινού ελλείμματος.

Πάντως, υπάρχουν υπολογίσιμες περιοχές κρατικής επιρροής και συμπεριφοράς μη-αγοράς. Ως κληρονομιά ενός παρελθόντος όταν το κράτος προσπαθούσε έντονα να προωθήσει την εκβιομηχανοποίηση με το να ιδρύει κρατικές βιομηχανίες που να υποκαθιστούν τις εισαγωγές, το κράτος ακόμα κατέχει κάποιες εταιρίες του βασικού βιομηχανικού τομέα που προμηθεύουν εισαγόμενα για την ιδιωτική βιομηχανία. Αυτές οι εταιρίες λογαριάζονται στο 8% περίπου του ΑΕΠ και δίνουν εργασία σε 400.000 περίπου άτομα. Σε πολλές περιπτώσεις είναι υπερπλήρεις σε προσωπικό, ανίκανες και επιβιώνουν μόνο μέσω κρατικών επιχορηγήσεων. Κάποιες κρατικές τράπεζες χρησιμοποιήθηκαν ως όργανα διοχέτευσης επιδοτούμενων πιστώσεων σε συγκεκριμένους τομείς, όπως της γεωργίας. Αυτές οι συναλλαγές καλύφθηκαν ως «απώλειες δασμών» από κρατικές

μεταφορές σ' αυτές τις τράπεζες. Αυτές οι επιδοτούμενες πιστώσεις αποσύρθηκαν σταδιακά στις αρχές του 2000. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Για πρώτη φορά από την έναρξη της διαδικασίας της Τουρκικής ιδιωτικοποίησης στα μέσα της δεκαετίας του '80, η τωρινή Κυβέρνηση έχει πετύχει σημαντικά αποτελέσματα. Ένα σημαντικό μερίδιο από αυτές τις επιχειρήσεις οι οποίες σημειώθηκαν για ιδιωτικοποίηση, έχουν πουληθεί έως τώρα, παράγοντας έσοδα ιδιωτικοποίησης σχεδόν 3% του ΑΕΠ κατά τη διάρκεια των 8 πρώτων μηνών του 2000.

Δεν υπάρχουν μεγάλοι περιορισμοί στην είσοδο και έξοδο της αγοράς. Κατά τη διάρκεια του πρώτου μισού του έτους περίπου 27.500 νέες επιχειρήσεις ιδρύθηκαν, οι οποίες αποτελούν περίπου το 15% του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων. Κατά την ίδια περίοδο περίπου 8.300 επιχειρήσεις ρευστοποιήθηκαν. Συγκριτικά με την ίδια περίοδο του περσινού έτους, ο αριθμός των νέων επιχειρήσεων έπεσε κατά 2%, ενώ ο αριθμός των ρευστοποιήσεων αυξήθηκε κατά 40%. Αυτοί οι αριθμοί δείχνουν μια μεγάλη στροφή στον επιχειρηματικό τομέα, και έναν λειτουργικό μηχανισμό εξόδου της αγοράς. Αλλά δείχνουν επίσης και την ανάγκη βελτίωσης των ικανοτήτων των νέων επιχειρηματιών.

Το νομικό σύστημα για τη λειτουργία μιας οικονομίας της αγοράς είναι ικανό. Τα δικαιώματα ιδιοκτησίας είναι ξεκάθαρα ορισμένα. Πάντως, οι οικονομικοί κανόνες και η εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας πρέπει να βελτιωθούν. Επιπροσθέτως, η ικανότητα και η διαφάνεια του νομικού συστήματος πρέπει να αυξηθούν περισσότερο. Το επιχειρησιακό κλίμα καλυτερεύει, δεδομένης της πτώσης της οικονομικής αστάθειας και των κυβερνητικών μέτρων για τη μείωση διοικητικών και οικονομικών εμποδίων στον τομέα των επιχειρήσεων.

Το τουρκικό χρηματοδοτικό σύστημα βρίσκεται κάτω από μεγάλη πίεση για ανακατασκευή. Λόγω της μεγάλης επικέντρωσης των τραπεζών στη χρηματοδότηση του ελλείμματος του δημοσίου τομέα, απέτυχαν να διοχετεύσουν ποσά σε παραγωγικές επενδύσεις. Οι 4 ελεγχόμενες από το κράτος εμπορικές τράπεζες αποτελούν το 40% περίπου των κεφαλαίων του τομέα. Ως αποτέλεσμα των δεκαετιών παροχής επιχορηγήσεων και άμεσων κρατικών δανείων για αγροτικές και μικρές εταιρίες, τεράστιες «απώλειες δασμών» έχουν συσσωρευτεί. Αυτό θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια του τραπεζικού τομέα. Η κυβέρνηση έχει ανακοινώσει την πρόθεσή της να πουλήσει τις κρατικές τράπεζες στο άμεσο μέλλον. Λόγω της ύφεσης του 1999, η αναλογία των μη – αποδοτικών δανείων στα συνολικά κεφάλαια προς ολόκληρο τον τομέα, αυξήθηκε από το 2,7% το 1998 στο 3,2% το 1999, το οποίο παραμένει ένα σχετικά χαμηλό επίπεδο, κυρίως λόγω του χαμηλού δανεισμού του ιδιωτικού τομέα.

Η εφαρμογή συνετών κανόνων και επιβλεπτικών κανονισμών πρέπει να ενδυναμωθεί. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η Τουρκία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στο να διευθύνει τον ισολογισμό της οικονομίας, μα η διαδικασία επίτευξης μιας λειτουργικής οικονομίας της αγοράς δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη. Η μακροοικονομική σταθερότητα βελτιώνεται, αν και ο πληθωρισμός είναι ακόμα πολύ ψηλά και πρέπει ακόμα να εδραιωθεί μια στερεή βάση για τις δημόσιες χρηματοδοτήσεις. Η ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων ήταν επιτυχής και έγιναν σημαντικά βήματα για την αναμόρφωση του γεωργικού τομέα, του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων και του οικονομικού τομέα. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν ακόμα πολλοί τομείς όπου η κυριαρχία του κράτους συνεπάγεται και παραμόρφωση της αγοράς.

3.2.4. Η ικανότητα της αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων αγοράς μέσα στα πλαίσια της Ένωσης.

Όπως καθορίστηκε στο Πρόγραμμα του 2000, η ικανότητα της Τουρκίας να εκπληρωθεί αυτό το κριτήριο βασίζεται στην ύπαρξη μιας οικονομίας της αγοράς και ενός σταθερού μακροοικονομικού πλαισίου που επιτρέπει στους οικονομικούς παράγοντες να παίρνουν αποφάσεις μέσα σε κλίμα προβλεψιμότητας. Απαιτεί επίσης ένα ικανό μέγεθος ανθρώπινου και φυσικού κεφαλαίου, συμπεριλαμβανομένης της υποδομής. Οι κρατικές επιχειρήσεις χρειάζονται αναδόμηση και όλες οι επιχειρήσεις πρέπει να επενδύσουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους. Ακόμη, οι πιο προσβάσιμες επιχειρήσεις πρέπει να χρηματοδοτηθούν εξωτερικά, και όσο πιο επιτυχής είναι στην ανακατασκευή και την τεχνική βελτίωση, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η ικανότητά τους να προσαρμοστούν. Γενικά, μια οικονομία είναι πιο ικανή να αναλάβει της υποχρεώσεις της ως μέλος όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός οικονομικής ενσωμάτωσης που πετυχαίνει με την Ένωση πριν από την προσχώρηση. Τόσο η ένταση όσο και η κλίμακα των προϊόντων που ανταλλάσσονται με κράτη – μέλη της Ε.Ε. αποτελούν απόδειξη αυτού του γεγονότος. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Παρά την πρόοδο στη μείωση της μακροοικονομικής αστάθειας και στην ελάττωση της παραμόρφωσης της αγοράς, δεν έχει ακόμα επιτευχθεί ένας ικανός βαθμός οικονομικής σταθερότητας και προβλεψιμότητας. Το επίπεδο του πληθωρισμού και η αβεβαιότητα όσον αφορά την πρόοδο σταθεροποίησης, δεν επιτρέπουν ακόμα στους οικονομικούς παράγοντες να προσχεδιάσουν τις δραστηριότητές τους με προοπτική στο άμεσο μέλλον. Η επιρροή του κράτους μέσω των κρατικών επιχειρήσεων, εφαρμοσμένων τιμών και επιδοτούμενων κερδών, εδώ και χρόνια παραμορφώνει την κατανομημένη λειτουργία της αγοράς, πράγμα που παρεμποδίζει την ικανότητα της οικονομίας να ανταπεξέλθει στις ανταγωνιστικές πιέσεις μέσα στην Ένωση.

Η ποιότητα της φυσικής υποδομής της Τουρκίας είναι άνισα κατανομημένη. Το οδικό δίκτυο γενικά είναι ικανοποιητικά ανεπτυγμένο, ειδικά στα αστικά συνοθλεύματα, ενώ το σιδηροδρομικό δίκτυο είναι αρκετά ξεπερασμένο και ανεπαρκές και αντιπροσωπεύει ένα μεγάλο βάρος στα οικονομικά του δημοσίου. Όσον αφορά το ενεργειακό δίκτυο, υπολογίσιμες επενδύσεις έγιναν τα τελευταία χρόνια. Αυτή τη στιγμή διεκπεραιώνονται πολλά έργα στα πετρέλαια και στις διασωληνώσεις και το ενεργειακό δίκτυο βελτιώνεται. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Μέρος του αποθεματικού κεφαλαίου χρειάζεται αναβάθμιση. Η σύγχρονη τεχνολογική παραγωγή στις βιομηχανίες εξαγωγών συνυπάρχει με τεχνολογίες με σχετικά χαμηλά κεφάλαια, που κερδίζουν από τα φτηνά εργατικά χέρια και από ανεπίσημες εισροές του τομέα. Οι ιδιωτικές επενδύσεις παραμένουν ευμετάβλητες, με ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης που κυμαίνονται από +25% (10 1994) ως -16% (το 1999). Ο συνολικός μέσος όρος των επενδύσεων που είναι πάνω από το 20% του ΑΕΠ, είναι σχετικά υψηλός. Πάντως, όταν λογαριάζονται και οι μη στεγαστικές επενδύσεις, η κατάσταση είναι λιγότερο καλή.

Η Τουρκία πρέπει να επενδύσει περισσότερο στο ανθρώπινο δυναμικό. Αν και μέρος του εργατικού δυναμικού είναι εκπαιδευμένο και γνωρίζει τη μοντέρνα τεχνολογία, το επίπεδο της εκπαίδευσης ενός μεγάλου μέρους του πληθυσμού είναι χαμηλό, με σχετικά μεγάλο βαθμό αναλφαβητισμού. Σχεδόν ο μισός πληθυσμός είναι κάτω των 20 ετών και το εκπαιδευτικό σύστημα είναι μέχρι στιγμής ανίκανο να προσφέρει κατάλληλη εκπαίδευση. Το σχετικά ψηλό ποσοστό παιδικής εργασίας αυξάνει το πρόβλημα, ιδίως στον γεωργικό τομέα. Σύμφωνα με υπολογισμούς, περίπου το 30% των παιδιών μεταξύ 6 - 14 ετών συμμετέχουν σε εργατικές διαδικασίες αντί να παρακολουθούν στο σχολείο. Όσον αφορά τις σχολικές εγγραφές, υπάρχει μια βελτίωση τα τελευταία χρόνια, αλλά για να εξασφαλιστούν και να συνεχιστούν αυτά τα επιτεύγματα, είναι αναγκαία η ύπαρξη αυξημένων ευκαιριών για μόρφωση. Η κακή κατάσταση υγείας γενικά και των ομάδων αυτής της ηλικίας ειδικά, είναι ένα ακόμα ανησυχητικό χαρακτηριστικό του Τουρκικού εργατικού δυναμικού. Η φτωχή κατάσταση της εκπαίδευσης, η κακή υγεία και τα χαμηλά εισοδήματα καταστρέφουν τη σταθερή κοινωνική ανάπτυξη και τη δυνατότητα επέκτασης της οικονομίας της Τουρκίας.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Στον τουρκικό ιδιωτικό τομέα, η αναδόμηση των επιχειρήσεων ήταν μια καλά οργανωμένη διαδικασία ως τη δεκαετία του '80, όταν η οικονομία εκτέθηκε πολύ στον διεθνή ανταγωνισμό. Πάντως η αναδόμηση του τομέα των δημοσίων επιχειρήσεων είναι ένα σημαντικό ζήτημα, αφού πολλές είναι υπερ - πλήρεις σε προσωπικό, προικισμένες με ένα ξεπερασμένο αποθεματικό κεφάλαιο και έχουν μόνιμη ανάγκη την κρατική υποστήριξη για να επιβιώσουν. Η κυβέρνηση σκοπεύει να ιδιωτικοποιήσει τις περισσότερες από αυτές τις επιχειρήσεις μέχρι το τέλος του 2002, με στόχο τα κέρδη αυτών των ιδιωτικοποιήσεων περίπου το 8% του ΑΕΠ. Η διαδικασία προετοιμασίας

αυτών των ιδιωτικοποιήσεων έχει ήδη αρχίσει σε κάποιες από αυτές τις επιχειρήσεις, και το κόστος τους είναι αρκετά σημαντικό. Τα κέρδη των ιδιωτικοποιήσεων θα χρησιμοποιηθούν για να τις χρηματοδοτήσουν μερικώς. Αυτή η πολιτική θα απελευθερώσει δημόσιες χρηματοδοτήσεις από ανταγωνιστικές χρήσεις, όπως επιδοτήσεις και κρατικές βοήθειες, και θα υποστηρίξει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μεσοπρόθεσμα. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Οι εξωτερικές άμεσες επενδύσεις είναι σε ένα οικονομικά ασήμαντο επίπεδο, λιγότερο από 5% του ΑΕΠ. Η μακροοικονομική αστάθεια, η ευμετάβλητη ανάπτυξη και η πολιτική αβεβαιότητα, ήταν πιθανώς οι πιο σημαντικοί παράγοντες αυτής της ανάπτυξης. Η αλλαγή του συντάγματος που εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο στα τέλη του 1999, για να επιτρέψει τη διεθνή διαιτησία και την ιδιωτικοποίηση του ενεργειακού ιδίως τομέα, δεν έχει φέρει ακόμα αξιοπρόσεκτα αποτελέσματα. Για να απλοποιηθούν οι διαδικασίες, η ανάγκη εξουσιοδότησης για να διεκπεραιωθούν εξωτερικές άμεσες επενδύσεις έχει αντικατασταθεί από ένα καθεστώς πιο απλής νομοθεσίας. Η ολοκλήρωση των διαδικασιών ιδιωτικοποίησης το 2002 θα πρέπει να αυξήσει σημαντικά την εισροή ξένων κεφαλαίων. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η αναδόμηση του γεωργικού τομέα είναι ακόμα ένα μεσοπρόθεσμο ζήτημα που πρέπει να τακτοποιηθεί. Η γεωργία κατέχει το 40% της προσφοράς εργασίας, αλλά παράγει το 14% του ΑΕΠ. Το μέσο μέγεθος αγροκτήματος μειώνεται, και η παραγωγικότητα είναι χαμηλή σε σχέση με τα διεθνή δεδομένα. Το σύστημα οικονομικής υποστήριξης αντιπροσωπεύει ένα βαρύ φορτίο στα δημόσια οικονομικά, παραμορφώνει τις τιμές και την κατανομή των πόρων, και επιβαρύνει τις κοινωνικές διαφορές, αφού οι τεχνητά μεγάλες τιμές των γεωργικών προϊόντων επηρεάζουν δυσανάλογα τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος. Η νέα προσέγγιση της κυβέρνησης μέχρι στιγμής είναι να μειώσει τις επιδοτήσεις σύμφωνα με τον επιθυμούμενο πληθωρισμό και να σταματήσει τις επιδοτήσεις του γεωργικού τομέα. Η αναμόρφωση του γεωργικού τομέα σκοπεύει στη μετατροπή του σε ένα σύστημα άμεσου εισοδήματος για τους αγρότες. Δεδομένων των χαρακτηριστικών πόρων της Τουρκίας, αυτός ο τομέας έχει αρκετές δυνατότητες. Πάντως, για να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα του τομέα και η διατήρησή της, η αναδιαμόρφωση του τομέα πρέπει να διατηρηθεί και να εμβαθυνθεί.

Οι περιφερειακές ανομοιοότητες είναι παραδοσιακά πολύ μεγάλες στην Τουρκία με ένα ανεπτυγμένο και βιομηχανοποιημένο δυτικό μέρος και ένα λιγότερο ανεπτυγμένο και κυρίως αγροτικό ανατολικό μέρος. Επιπρόσθετα, μέσα στις επαρχίες, υπάρχουν υπολογίσιμες διαφορές στα επίπεδα εισοδήματος και υποδομής μεταξύ του αστικού συνόλου και της υπαίθρου. Το αποτέλεσμα αυτών των μεγάλων ανομοιοτήτων ήταν τα έντονα μεταναστευτικά κύματα από Ανατολή προς Δύση και από γεωργικές προς αστικές περιοχές, που οδήγησαν σε καταρράκωση της αστικής βάσης και σημαντική διοικητική

συμφόρηση σε δημοτικό επίπεδο. Τα κυβερνητικά μέτρα που προσπάθησαν να διευθετήσουν τις αυξανόμενες περιφερειακές ανομοιότητες δεν έχουν επιτύχει επαρκώς ως τώρα.

Η παρεμβολή του κράτους μειώνεται. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η κυβέρνηση έχει κάνει κάποια βήματα για να μειώσει την ανάμειξη του κράτους, αρχίζοντας με τον τομέα της γεωργίας και απελευθερώνοντας τους τομείς του ηλεκτρικού και του γκαζιού. Μειώνονται επίσης και οι κρατικές βοήθειες. Η ιδιωτικοποίηση και η αναδόμηση των κρατικών επιχειρήσεων είναι επίσης ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Αλλά η επιρροή ακόμα υφίσταται, μέσω των κρατικών τραπεζών.

Η εμπορική ενοποίηση με την Ε.Ε. είναι σχετικά υψηλή. Η απελευθεροποίηση του εμπορίου της Τουρκίας άρχισε τη δεκαετία του '80, και οδήγησε στην εδραίωση μιας τελωνιακής ένωσης για τα βιομηχανικά προϊόντα μεταξύ της Τουρκίας και της Ε.Ε., που λειτουργεί από τις 31 Δεκεμβρίου 1995. Ο μεγαλύτερος οικονομικός αντίκτυπος της τελωνιακής ένωσης ήταν ένας αποπροσανατολισμός των τουρκικών τριτοκοσμικών εισαγωγών προς την Ε.Ε. Οι τουρκικές επιχειρήσεις δεν αντιμετώπισαν ιδιαίτερα προβλήματα προσαρμογής στη νέα ανταγωνιστική κατάσταση. Αυτή τη στιγμή, μια επέκταση της εμπορικής απελευθεροποίησης στον υπηρεσιακό τομέα βρίσκεται υπό συζήτηση. Η εμπορική ενοποίηση μεταξύ Τουρκίας και Ε.Ε. αυξάνεται συνεχώς, φτάνοντας σε ποσοστό των βιομηχανικών προϊόντων μεγαλύτερο του 50% του συνολικού εμπορίου της Τουρκίας. Ταυτόχρονα, η σύνθεση των προϊόντων του τουρκικού εμπορίου βελτιώθηκε, με το ποσοστό των βιομηχανικών προϊόντων να αυξάνεται από το 66% του εμπορίου με την Ε.Ε. το 1990, σχεδόν στο 70% το 1999. Πιο συγκεκριμένα, η προστιθέμενη αξία των βιομηχανικών υφασμάτων αυξήθηκε φανερά. Το ποσοστό του βιομηχανικού εμπορίου με την Ε.Ε. είναι σχετικά υψηλό. Ακόμη, λόγω της πρόσφατης υποτίμησης της Τουρκικής λίρας, οι ανταγωνιστικές τιμές των τουρκικών προϊόντων έχουν βελτιωθεί. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Οι μικρές και οι πολύ μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις είναι η σπονδυλική στήλη του τουρκικού ιδιωτικού τομέα. Στον κατασκευαστικό τομέα υπολογίζονται στο 99,5% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων, εργοδοτούν το 65% περίπου των εργαζομένων και παράγουν το 27,3% της προστιθέμενης αξίας. Παρά την αποδεδειγμένη προσαρμοστικότητα και ελαστικότητά τους, αυτές οι εταιρίες ίσως να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην εφαρμογή των Ευρωπαϊκών δεδομένων. Ένα σημαντικό μέρος της Τουρκικής οικονομίας είναι ήδη ικανό να αντεπεξέλθει στις ανταγωνιστικές πιέσεις και στις δυνάμεις αγοράς σε μια τελωνιακή ένωση με την Ε.Ε. Παρ' όλα αυτά, αναδιαμορφώσεις χρειάζονται για να επεκταθεί αυτή η κατάσταση σε ολόκληρη την Τουρκική οικονομία, ενώ απαιτείται μια πιο ισορροπημένη κοινωνικοοικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη. Η οικονομία δεν έχει φτάσει ακόμα σε έναν ικανό βαθμό μακροοικονομικής σταθερότητας που να επιτρέπει μεσοπρόθεσμα σχεδιασμό. Οι διαφορές στην εκπαίδευση, στην υγεία και στην υποδομή

πρέπει να περιοριστούν, έτσι ώστε να επαυξήσουν την ανταγωνιστικότητα του Τουρκικού ανθρώπινου και φυσικού δυναμικού και να επιτρέψουν τη μείωση των τωρινών κοινωνικών και περιφερειακών ανομοιοτήτων. Η κυβέρνηση πρέπει να επαναπροσδιορίσει τις προτεραιότητές της, με μεσοπρόθεσμη προοπτική, έτσι ώστε να παρέχει ικανά ποσά για την εκπαίδευση, την υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Σημαντική αναδόμηση είναι αναγκαία σε διάφορους τομείς, όπως στον τραπεζικό, τον γεωργικό και των κρατικών επιχειρήσεων, έτσι ώστε να είναι εγγυημένη η μεσοπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα για την οικονομία ως σύνολο. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

3.2.5. Γενική εκτίμηση

Η Τουρκία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στη διευθέτηση των πιο επειγουσών ανισοροπιών της οικονομίας, όμως δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί η διαδικασία επίτευξης μιας λειτουργικής οικονομίας της αγοράς. Σημαντικό μέρος της Τουρκικής οικονομίας είναι ήδη ικανό να ανταπεξέλθει στις ανταγωνιστικές πιέσεις και στις δυνάμεις της αγοράς σε μια τελωνειακή ένωση με την Ε.Ε.

Η Τουρκία έχει σημειώσει ουσιαστική πρόοδο στη μακροοικονομική σταθεροποίηση, η οποία όμως παραμένει εύθραυστη. Η ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων ήταν επιτυχής και σημαντικά βήματα έγιναν για την αναμόρφωση του γεωργικού τομέα, του συστήματος εθνικών ασφαλίσεων και του οικονομικού τομέα.

Παρ' όλα αυτά, η μακροοικονομική σταθερότητα δεν έχει επιτευχθεί ακόμα, και απομένει να εδραιωθεί και μια σταθερή βάση για μόνιμες δημόσιες χρηματοδοτήσεις. Υπάρχουν ακόμα πολλά σημεία, και στον κατασκευαστικό και στον οικονομικό τομέα, όπου η κρατική κυριαρχία προκαλεί παραμόρφωση της αγοράς. Η ποιότητα της εκπαίδευσης, της υγείας και της υποδομής πρέπει να βελτιωθεί έτσι ώστε να επαυξηθεί η ανταγωνιστικότητα του τουρκικού ανθρώπινου και φυσικού δυναμικού και να επιτραπεί η μείωση των τωρινών κοινωνικών και περιφερειακών ανομοιοτήτων.

Οι αρχές πρέπει να συνεχίσουν να επικεντρώνονται στη μείωση των πιέσεων του πληθωρισμού και του δημοσίου ελλείμματος και να διατηρήσουν τη δέσμευσή τους για δομικές αναπροσαρμογές και απελευθέρωση της αγοράς. Πρέπει να επαναπροσδιορίσουν τις προτεραιότητές τους, με μεσοπρόθεσμη προοπτική, έτσι ώστε να παρέχουν ικανά ποσά για εκπαίδευση, υγεία και κοινωνικές υπηρεσίες. Σημαντική αναδόμηση είναι αναγκαία σε διάφορους τομείς, όπως στον τραπεζικό, στον γεωργικό και στον τομέα των κρατικών επιχειρήσεων, έτσι ώστε να είναι εγγυημένη η μεσοπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα για την οικονομία ως σύνολο. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 4: Τα κεφάλαια του κεκτημένου

4.1. Ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων της συμμετοχής

4.1.1. Εισαγωγή

Αυτό το κεφάλαιο έχει στόχο να αναλύσει την ικανότητα της Τουρκίας να αναλάβει τις υποχρεώσεις της ως μέλος – δηλαδή, η νομική και συνταγματική δομή, γνωστή ως κεκτημένο, μέσω της οποίας η Ένωση θέτει σε εφαρμογή τους αντικειμενικούς σκοπούς της. Παράλληλα με μια αξιολόγηση της σχετικής ανάπτυξης από την Τακτική Αναφορά του 1999 ως τώρα, αυτή η παράγραφος έχει σκοπό να δώσει μια γενική εκτίμηση της ικανότητας της Τουρκίας να αναλάβει τις υποχρεώσεις της ως μέλος και του τι απομένει να γίνει. Αυτό το κεφάλαιο έχει δομηθεί ώστε να ακολουθεί τον κατάλογο των 29 κεφαλαίων του κεκτημένου και ενσωματώνει επίσης μια αξιολόγηση της διοικητικής ικανότητας της Τουρκίας να εφαρμόσει το κεκτημένο από διάφορες πλευρές. Η ανάλυση έγινε από την Επιτροπή το Νοέμβριο του 2000. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

4.1.2. Γενικά στοιχεία για την προσαρμογή της Τουρκίας στο κεκτημένο

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης τον Δεκέμβριο του 1995 αναφερόταν στην ανάγκη δημιουργίας συνθηκών για την βαθμιαία, αρμονική ενσωμάτωση των υποψηφίων, ιδίως μέσω της προσαρμογής των διοικητικών τους δομών. Απασχολούμενη με αυτό το θέμα, στο Πρόγραμμα του 2000, η Επιτροπή υπογράμμισε τη σημασία του να περιληφθεί η νομοθεσία της Κοινότητας στην εθνική νομοθεσία αποτελεσματικά και την ακόμα μεγαλύτερη σημασία της κατάλληλης εφαρμογής της, μέσω των κατάλληλων διοικητικών και δικαστικών δομών. Αυτό είναι μια βασική προϋπόθεση για τη δημιουργία της απαραίτητης αμοιβαίας εμπιστοσύνης για μελλοντική συμμετοχή. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Φέιρα τον Ιούνιο του 2000 υπενθύμισε τη σημασία της ικανότητας των υποψηφίων χωρών να εφαρμόσουν αποτελεσματικά το κεκτημένο και πρόσθεσε ότι αυτό απαιτεί σημαντικές προσπάθειες από τις υποψήφιες χώρες για την ενδυνάμωση των διοικητικών δομών τους. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα κάλεσε την Επιτροπή να αναφέρει τα πορίσματά της πάνω στο ζήτημα. Βασισμένη πάνω στην αξιολόγηση της διοικητικής ικανότητας της Τουρκίας

που παρουσιάστηκε στην τακτική αναφορά του 1999, η παρούσα αναφορά προσπαθεί να προσθέσει περισσότερο βάθος και λεπτομέρειες, επικεντρώνοντας στις βασικές διοικητικές δομές που απαιτούνται για την εφαρμογή του κερκτημένου. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Στην τακτική αναφορά του 1999, η Επιτροπή κατέληξε ότι:

«Η Τουρκία συνεχίζει να σημειώνει πρόοδο σε ευθυγράμμιση με τα πεδία που καλύπτονται από την Τελωνειακή Ένωση και σε μικρότερο βαθμό, στα πεδία που καλύπτονται από την Ευρωπαϊκή στρατηγική. Σε γενικές γραμμές η κατάσταση, όσον αφορά την ελεύθερη διακίνηση αγαθών, είναι ικανοποιητική και η Τουρκία έχει σε μεγάλο βαθμό κατακτήσει τα ευρωπαϊκά δεδομένα, αν και δεν έχει ακόμα θεσπίσει ένα νομικό πλαίσιο. Παρά τον υψηλό βαθμό ευθυγράμμισης στον τομέα των τελωνείων υπάρχει ακόμα η ανάγκη για έναν νέο τελωνιακό κώδικα. Η Τελωνειακή Ένωση αναπτύχθηκε περισσότερο το τελευταίο έτος, μέσω της καθιέρωσης ενός κοινού συστήματος για τη διαδικασία εξαγωγών των υφασμάτων. Υπάρχει ανάγκη για σύντομη πρόοδο στον τομέα του νόμου της πνευματικής ιδιοκτησίας. Αν και δεν έχει σημειωθεί πρόσφατη πρόοδος στον τομέα των μετακινήσεων κεφαλαίων, η γενική κατάσταση είναι καλή και η πρόσφατη θέσπιση ενός νέου Τραπεζικού νόμου έχει επιφέρει περαιτέρω ευθυγράμμιση. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Επίσης έχει σημειωθεί πρόοδος στον τομέα του αντι - τραστ. Η Τουρκία έχει ειδοποιήσει τα σχέδια κρατικής βοήθειας στην Επιτροπή και βρίσκονται υπό εξέταση. Η γεωργία ακόμα χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα υποστήριξης και προστασίας και δεν έχει σημειωθεί πρόοδος στην ευθυγράμμιση της νομοθεσίας από την τελευταία αναφορά ως τώρα. Η διοικητική ικανότητα να εφαρμοστεί το κερκτημένο στο πλαίσιο της Τελωνιακής Ένωσης παραμένει πολύ ικανοποιητικό. Πάντως, η Τουρκία πρέπει να εκσυγχρονίσει την διοικητική της δομή και να αυξήσει την εκπαίδευση του προσωπικού.» (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

4.2. Αναλυτικά τα κεφάλαια του κερκτημένου και η προσαρμογή της Τουρκίας στις διατάξεις αυτών

Όπως προαναφέρθηκε, ο απολογισμός της ικανότητας της Τουρκίας να αναλάβει τις υποχρεώσεις της ως μέλος, έχει δομηθεί με βάση τη λίστα των 29 κεφαλαίων του κερκτημένου. Αυτό το τμήμα της ανάλυσης ξεκινά με έναν απολογισμό της προόδου σε σχέση με τους ακρογωνιαίους λίθους της εσωτερικής αγοράς, και συνεχίζει με έναν συστηματικό απολογισμό της προόδου σε κάθε

κεφάλαιο, ώστε να καλύψει το κεκτημένο από όλες τις απόψεις: πολιτικές σε διάφορους τομείς, οικονομικές και δημοσιονομικές υποθέσεις, καινοτομίες, ποιότητα ζωής και περιβάλλοντος, δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις, εξωτερική πολιτική και χρηματοδοτικά ζητήματα.

Κεφάλαιο 1: Ελεύθερη διακίνηση αγαθών

Από την τελευταία Τακτική Αναφορά έως τώρα, σύμφωνα με τις σχετικές Τουρκικές αρχές, γύρω στα 1200 μέτρα υιοθετήθηκαν. Η Τελωνειακή Ένωση προβλέπει την ευθυγράμμιση των Τουρκικών τεχνικών κανονισμών πριν το τέλος του 2000. Προς το παρόν, το 80% των δεδομένων της Τουρκίας είναι σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά δεδομένα

Όσον αφορά την ειδική νομοθεσία των τομέων, από την τελευταία Τακτική Αναφορά ως τώρα, μπορεί να παρατηρηθεί πρόοδος στον τομέα των οχημάτων, όπου έξι οδηγίες μετετράπησαν μεταξύ Νοεμβρίου 1999 και Απριλίου 2000.

Δεν έχει σημειωθεί πρόοδος στους παρακάτω τομείς, όπως ήδη έχει τονιστεί στην προηγούμενη τακτική αναφορά: μετατροπή οδηγιών για φαρμακευτικά, χημικά και ομοιοπαθητικά φάρμακα, εκτίμηση υπηρεσιών, ανοσοποιητικά χημικά προϊόντα, παράγωγα ανθρωπίνου αίματος, κατανομή, ταξινόμηση, χαρακτηρισμός, θέσπιση μέτρων σε σχέση με τα καλλυντικά.

Στο πεδίο των δημοσίων προμηθειών δεν σημειώθηκε πρόοδος.

Όσον αφορά τις δημόσιες προμήθειες, νέα νομοθεσία ετοιμάζεται από το Υπουργείο Οικονομικών. Το παρόν σύστημα δημοσίων προμηθειών θα πρέπει να γίνει πιο διαφανές. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Γενική Αξιολόγηση

Όσον αφορά την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, υπάρχει ανάγκη αναβάθμισης του υπάρχοντος συστήματος έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η ευθυγράμμιση της προόδου. Στον τομέα της επιτήρησης της αγοράς, οι τωρινές προσπάθειες επικεντρώνονται στην εκπαίδευση σχετικού προσωπικού και στην βελτίωση του εξοπλισμού των σχετικών σωμάτων.

Όσον αφορά τα διαδικαστικά ζητήματα, σε κάποιους τομείς η ευθυγράμμιση με το κεκτημένο έχει ήδη γίνει. Πάντως, η Τουρκία πρέπει ακόμα να τελειώσει τη διαδικασία θέσπισης του νόμου που αφορά την ετοιμασία και εφαρμογή της τεχνικής νομοθεσίας στα προϊόντα. Αυτός ο νόμος έχει στόχο τη δημιουργία της νομικής βάσης για τη νομοθεσία που θα διευκολύνει την εναρμόνιση με την Ευρωπαϊκή Ένωση και την παροχή των βασικών αρχών που απαιτούνται για τη εφαρμογή του Ευρωπαϊκού συστήματος δεδομένων στην Τουρκία.

Είναι σημαντικό το πλαίσιο του νόμου που περιέχει τεχνική νομοθεσία για τα προϊόντα να θεσπιστεί και να εφαρμοστεί ταχύτατα, έτσι ώστε να γίνει η αναγκαία πρόοδος της μεταφοράς του κεκτημένου σ' αυτόν τον τομέα. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά την διοικητική και δικαστική ικανότητα, το Τουρκικό Ινστιτούτο Δεδομένων (TSE) είναι υπεύθυνο για την ευθυγράμμιση των Τουρκικών δεδομένων με αυτών της Ε.Ε. Πάντως, μερικές φορές οι κανόνες του TSE παρεκκλίνουν από της Ε.Ε., προκαλώντας υπολογίσιμο κόστος και μεγάλες καθυστερήσεις. Το πρόβλημα είναι το αποτέλεσμα λάθος εφαρμογών των υπαρχόντων δεδομένων όπως και η ανεπαρκής ικανότητα του TSE να διεκπεραιώσει την εργασία, ειδικά στον τομέα της δοκιμής. Μεγάλα προβλήματα στους τεχνικούς κανονισμούς υπάρχουν στους τομείς των ηλεκτρικών και ηλεκτρομαγνητικών συσκευών και στα προϊόντα όπως κεραμικά και πλακάκια. Το Υπουργείο Γεωργίας έχει την ευθύνη για τον τομέα των τροφίμων. Άλλα συναρμόδια Υπουργεία συμμετέχουν στην μεταφορά και εφαρμογή του κεκτημένου για τα είδη διατροφής. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τις προμήθειες του δημοσίου, το Υπουργείο Οικονομικών είναι υπεύθυνο για τη διεύθυνση, τον χρηματοδοτικό έλεγχο και τους κανονισμούς των εξόδων του δημοσίου. Το Υπουργείο εκδίδει μια σφραγίδα έγκρισης που θέτει σε εφαρμογή την κανονικότητα όλων των συμβολαίων μεταξύ των πλειοδοτών του δημοσίου και των αναδόχων των δημοσίων έργων. Δεν υπάρχει κάποια αρχή επικεφαλής της πιστοποίησης της κανονικότητας των διαδικασιών προσφοράς του δημοσίου, αλλά τα συνηθισμένα δικαστήρια αναλαμβάνουν το ζήτημα. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 2: Ελεύθερη μετακίνηση

Στον τομέα της αμοιβαίας αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων δεν έχει σημειωθεί πρόοδος. Κάτοχοι ευρωπαϊκών διπλωμάτων και επαγγελματικών προσόντων που τους αναγνωρίστηκαν ισότιμα πτυχία στην Τουρκία ακόμα δεν γίνονται δεκτοί σε πολλά επαγγέλματα. Δεν έχει σημειωθεί πρόοδος στα Δικαιώματα του πολίτη.

Δεν έχει σημειωθεί πρόοδος στον τομέα της ελεύθερης μετακίνησης εργατών. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 3: Ελευθερία παροχής υπηρεσιών

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στο πεδίο απελευθεροποίησης των υπηρεσιών, ειδικά στις μη – χρηματικές υπηρεσίες. Προς το παρόν, ο αριθμός μη – χρηματικών υπηρεσιών δεν ευθυγραμμίζεται με το κεκτημένο και πολλές απαγορεύσεις και εθνικές προτιμήσεις που αφορούν τις μη – χρηματικές υπηρεσίες υπάρχουν ακόμα στην Τουρκία. Αυτές θα έπρεπε να εξαλειφθούν. Πάντως, από την προηγούμενη Τακτική Αναφορά έως τώρα, οι διαπραγματεύσεις για την επέκταση της Τελωνειακής Ένωσης σε υπηρεσίες και δημόσιες προμήθειες έχουν αρχίσει. Αυτό θα διευκολύνει την ευθυγράμμιση της Τουρκίας με το κεκτημένο της Ε.Ε. Όσον αφορά τις χρηματικές υπηρεσίες, ο Τουρκικός τραπεζικός τομέας προσαρμόζεται στο νέο νομοθετικό πλαίσιο που θέσπισε η Bank of Act τον Ιούνιο του 1999. Μεταξύ των άλλων, η κάλυψη καταθέσεων και αποταμιεύσεων από την αποθεματική εγγύηση θα μειωθεί από το 100% ως το τέλος του 2000, για να συμβαδίζει με τα δεδομένα της Ε.Ε.

Στο πεδίο των ασφαλίσεων και άλλων χρηματικών υπηρεσιών, δεν έχει καταγραφεί σημαντική πρόοδος από την προηγούμενη τακτική αναφορά.

Ο Νόμος Κεφαλαίου της Αγοράς που διευθετεί υπηρεσίες επενδύσεων και ασφαλίσεων της αγοράς τροποποιήθηκε το Δεκέμβριο του 1999, συστήνοντας την προστασία των δικαιωμάτων των μετόχων και συστήνοντας ένα απόθεμα προστασίας επενδυτών.

(<http://europa.eu.int/conim/enlargement/turkey>)

Γενική αξιολόγηση

Όσον αφορά την πρόνοια για τις μη – χρηματικές υπηρεσίες, ξένοι υπήκοοι ζητούνται να ιδρύσουν μια κοινή εταιρεία με μια πανομοιότυπη εθνική διαμένουσα στην Τουρκία, για να κάνουν επενδύσεις ή να διεκπεραιώνουν διαφημιστικές δραστηριότητες. Επίσης, οι διαμένοντες στο εξωτερικό χρειάζονται άδεια και / ή πιστοποιητικό από το Διοικητικό Συμβούλιο Εξωτερικών Επενδύσεων. Το ζήτημα της απόκτησης εκτάσεων γης / ακίνητης περιουσίας πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά.

Η απελευθέρωση και η ευθυγράμμιση με το κεκτημένο είναι πιο προχωρημένες στο πεδίο των χρηματικών υπηρεσιών. Όσον αφορά την ασφάλιση, η ελευθερία παροχής ασφαλειών δεν είναι ακόμα πλήρης στην Τουρκία, αφού υπάρχουν σαφείς απαγορεύσεις για την παροχή αυτών των υπηρεσιών

Στον τομέα των επενδυτικών υπηρεσιών και της αγοράς ασφαλίσεων, από το 1989 δεν έχουν υπάρξει περιορισμοί στη λειτουργία από ξένους ούτε, στον επαναπατρισμό χρημάτων που εμπεριέχονται σε επενδύσεις χαρτοφυλακίου από ξένους. Από το 1999 επίσης, μη – διαμένοντες

μεσάζοντες έχουν την άδεια να δουλεύουν στην Τουρκία, υπό την επίβλεψη της Αρχής του Κεφαλαίου της Αγοράς. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 4: Ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων

Η Τακτική Αναφορά του 1999 δήλωσε ότι, μετά από μια μακριά περίοδο βαθμιαίου ανοίγματος της αγωγής στις διακινήσεις κεφαλαίων, η ευθυγράμμιση της Τουρκικής νομοθεσίας με το κεκτημένο είναι αρκετά προχωρημένη. Πάντως δεν έχει σημειωθεί ιδιαίτερη πρόοδος από τότε.

Οι ντιρεκτίβες για το ξέπλυμα χρημάτων μεταφέρθηκαν στο νομικό σύστημα της Τουρκίας από τον νόμο 4422, που λειτουργεί από τον Αύγουστο του 1999. Η Τουρκία τώρα χρειάζεται να εφαρμόσει κατάλληλα αυτή τη νομοθεσία. Σοβαρά προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν.

Δεν έχουν σημειωθεί άλλες εξελίξεις.

Συνολική Αξιολόγηση.

Για να συμμορφωθεί η Τουρκία με το κεκτημένο, η φιλελευθεροποίηση πρέπει να επεκταθεί σε όλες τις συναλλαγές και οι διαδικασίες εξουσιοδότησης πρέπει να καταργηθούν.

Περιορισμοί εξακολουθούν να υπάρχουν όσον αφορά τις ξένες επενδύσεις σε ορισμένους τομείς, όπως η μετάλλευση, η ενέργεια, οι τράπεζες, οι τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εταιρίες και εκπομπές. Επίσης, περιορισμοί υπάρχουν στις ξένες επενδύσεις στον τομέα της μεταφοράς (ναυτικό, αεροπορία) και στα λιμάνια, όπου η ξένη συμμετοχή δεν μπορεί να ξεπεράσει κάποια ανώτατα όρια.

Ορισμένοι περιορισμοί υπάρχουν επίσης, όσον αφορά τις ξένες επενδύσεις σε ακίνητη περιουσία. Απαιτούνται ορισμένοι όροι για τις ξένες εταιρίες που επιθυμούν να μπουν στο Τουρκικό Χρηματιστήριο και για την Αρχική Δημόσια Προσφορά. Αποθέματα των ασφαλιστικών εταιριών δεν μπορούν να επενδυθούν σε ενεργητικά ξένων εταιριών.

Μεταφορές προς τα έξω κεφαλαίων κάτω των 5 \$US εκατομμυρίων είναι ελεύθερες. Για υψηλότερα ποσά απαιτείται η εξουσιοδότηση του Υφυπουργείου Οικονομικών.

Η διαχειριστική ικανότητα θα πρέπει να αναβαθμιστεί για να εξασφαλίζει την αποτελεσματική κίνηση του κεφαλαίου. Απ' αυτήν την άποψη, η ολοκλήρωση κι εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στον τραπεζικό τομέα είναι απαραίτητη.

Ένα μεγάλο πρόβλημα για τους ξένους επενδυτές είναι η απουσία ενός ανεξάρτητου σώματος για να λύνει τις διαφορές με τη δημόσια διοίκηση. Το Σύνταγμα έχει τροποποιηθεί για να επιτρέψει μια τέτοια διαιτησία, αλλά πρέπει να βελτιωθεί η εφαρμογή της.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 5: Νόμος περί Εταιριών.

Καμιά πρόοδος δεν μπορεί να αναφερθεί όσον αφορά την ευθυγράμμιση στον τομέα του Νόμου περί εταιριών και του εταιρικού δικαίου. Η Τουρκία έχει υιοθετήσει τον Τελωνειακό Νόμο 4458 προς υπεράσπιση των Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας, που τέθηκε σε ισχύ το Φεβρουάριο 2000. Αυτός ο νέος νόμος έχει στόχο να καταπολεμήσει τα πλαστογραφημένα εμπορικά σήματα και τα πειρατικά αντίγραφα.

Συνολική Αξιολόγηση.

Από το 1995, η Τουρκία κάνει πραγματικές προσπάθειες να ευθυγραμμίσει τη νομοθεσία της με το κεκτημένο και γενικά έχει ήδη τακτοποιήσει κάποια σημαντικά τμήματα του νομικού πλαισίου. Είναι ανάγκη να συνεχίσει τη διαδικασία αυτή. Η ολοκλήρωση της διοικητικής οργάνωσης είναι ακόμα απαραίτητη. Είναι αποφασιστικής σημασίας να δημιουργηθεί στην Τουρκία ένα σύστημα εφαρμογής δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, μεταξύ άλλων, για να καταπολεμά την πειρατεία. Είναι επείγουσα η υιοθέτηση νομοθεσίας ενίσχυσης των συνόρων. Πρέπει να ακολουθήσει επαρκής εκπαίδευση για τους αστυνομικούς υπαλλήλους, τους δικαστές και τους κατηγορούς. Μια ειδική επιτροπή έχει συσταθεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης για να προετοιμάσει ένα νέο τουρκικό δίκαιο. Όλες οι σχετικές εταιρικές διατάξεις και η νομοθεσία της Ε.Ε. θα ληφθούν υπόψη σ' αυτή τη διαδικασία. Οι μεγαλύτερες διαφορές ανάμεσα στη νομοθεσία της Ε.Ε. και της Τουρκίας αφορούν τις διατάξεις για τις συγχωνεύσεις, τη νομοθεσία για τη λογιστική και την κατάρτιση λογιστικών βιβλίων.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ένας Νόμος υπό συζήτηση στην ΤΓΝΑ, στοχεύει στο να φέρει τη Τουρκική νομοθεσία σε συμφωνία με τις σχετικές διατάξεις του Συμβουλίου, όπως επίσης και με τα συνέδρια στη Βέρνη και τη Ρώμη και προβλέπει τη δημιουργία εξειδικευμένων δικαστηρίων.

Η εφαρμογή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας βασίζεται στο Υπουργείο Πολιτισμού, που τώρα σχεδιάζει να ιδρύσει ένα εξειδικευμένο ινστιτούτο με ευρύ πεδίο δυνάμεων. Ωστόσο, προς το παρόν η ιδιότητα πρέπει να αναπτυχθεί.

Η πειρατεία οπτικο-ακουστικού υλικού είναι ένα σοβαρό πρόβλημα στην Τουρκία. Η έγκριση της σχετικής νομοθεσίας και η ενίσχυση της εφαρμογής της είναι σημαντικές προτεραιότητες.

Θέματα σχετικά με τα Δικαιώματα Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας και ιδίως η εφαρμογή της Συμφωνίας στη Χάγη για παρακατάθεση των βιομηχανικών δικαιωμάτων τα χειρίζεται το Τουρκικό Ινστιτούτο

Προνομίων Ευρεσιτεχνίας, που δεν είναι ένα πλήρως ανεξάρτητο σώμα, αλλά συνδέεται με το Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου.

Η Τουρκία σκοπεύει να προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Οργάνωση Προνομίων Ευρεσιτεχνίας.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 6: Πολιτική Ανταγωνισμού.

Από την προηγούμενη Τακτική Αναφορά, η Τουρκία έχει ευθυγραμμίσει περισσότερο το νομικό πλαίσιο στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού προκειμένου να συμμορφωθεί με το κεκτημένο της κοινότητας και τις υποχρεώσεις της συμφωνίας της Τελωνειακής Ένωσης. Η Τουρκία έχει υιοθετήσει σε σημαντικό βαθμό τη δευτερεύουσα νομοθεσία, ιδίως στον τομέα των κανονισμών ελέγχου απαλλαγής. Ωστόσο, είναι ακόμη αναγκαία μια περαιτέρω ευθυγράμμιση εν όψει της νέας πολιτικής της Κοινότητας σχετικά με τον έλεγχο απαλλαγής για κάθετους περιορισμούς και για συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας.

Ο νόμος για την προστασία του ανταγωνισμού ψηφίστηκε το 1994. Τροποποιήθηκε το 1999 όσον αφορά τις αυξήσεις ποινών για τους παραβάτες.

Σημαντικές δυσκολίες έχουν αντιμετωπιστεί σε σχέση με την προσαρμογή του μονοπωλίου. Συγκεκριμένα, δεν έγινε καμιά πρόοδος φέτος σε σχέση με την προσαρμογή του κρατικού μονοπωλίου στο αλκοόλ και τον καπνό. Η μεταβατική περίοδος που προβλέφτηκε από την συμφωνία της Τελωνειακής Ένωσης έληξε την 1 Ιανουαρίου 1998, χωρίς καμιά βελτίωση, παρά τις πολυάριθμες προσπάθειες της Κοινότητας να επιλύσει το θέμα αυτό. Οι προτάσεις για προσαρμογές, που λήφθηκαν από την τουρκική πλευρά υστερούν να επιλύσουν το θέμα και δεν έχουν δικαιολογηθεί με εύλογους όρους.

Η Αρχή Τουρκικού Ανταγωνισμού άρχισε τη λειτουργία της το 1997. Από την αρχή των δραστηριοτήτων της έχει υιοθετήσει και δημοσιεύσει έναν αριθμό από νομοθετικούς όρους.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Αξιολόγηση.

Η Εφαρμογή των διατάξεων anti-trust φαίνεται ικανοποιητική, με ένα σημαντικό αριθμό περιπτώσεων που έχουν αντιμετωπιστεί από την αρχή της λειτουργίας της Αρχής Ανταγωνισμού.

Σχετικά με την κρατική βοήθεια, η Τουρκία έχει δώσει στην Επιτροπή προσωρινά ευρήματα μιας μελέτης για τον ορισμό ενός τοπικού βοηθητικού χάρτη της Τουρκίας. Χρειάζεται περισσότερη δουλειά για να εξασφαλιστεί το ότι τα κριτήρια και η μεθοδολογία της Κοινότητας θα ακολουθηθούν, όταν θα οριστικοποιηθεί ο χάρτης, ώστε να παρέχει τη δυνατότητα διάκρισης των μεγίστων εντάσεων βοήθειας στη χώρα.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η Τουρκία έχει δώσει επίσης πληροφορίες για κάποια μέρη της πολιτικής για επιχορήγηση κρατικής βοήθειας. Μαζί με την Επιτροπή, τα σχετικά Τουρκικά Υπουργεία βρίσκονται στη διαδικασία καθιέρωσης μιας λίστας των σχετικών νόμων που ήδη υπάρχουν. Σ' αυτή τη βάση, μπορεί να αρχίσει μια ανεξάρτητη επιθεώρηση σε σχέση με τη συμβατότητα με το κεκτημένο της Κοινότητας.

Δεν υπάρχει μόνο μια αρχή υπεύθυνη για την πραγματοποίηση του ελέγχου κρατικής βοήθειας με το να αξιολογεί συστηματικά τη συμβατότητα των επιχορηγήσεων βοήθειας με το κεκτημένο της Κοινότητας. Αυτοί οι έλεγχοι βρίσκονται στην ευθύνη διαφόρων δημοσίων σωμάτων, όπως είναι το Υπουργείο Οικονομικών και το Υφυπουργείο Ξένου Εμπορίου. Γι' αυτό, λόγω της απουσίας ενός σώματος υπεύθυνου για τον έλεγχο της κρατικής βοήθειας, δεν έχει συσταθεί ακόμα κανένα αρχείο εφαρμογής σ' αυτόν τον τομέα της πολιτικής. Ειδική προσοχή πρέπει να δοθεί στο συνολικό σύστημα κρατικής βοήθειας και στην αύξηση της διαφάνειας μέσω της σύστασης ενός καταλόγου της υπάρχουσας κρατικής βοήθειας και των τακτικών ετήσιων αναφορών, ακολουθώντας τη μεθοδολογία και την παρουσίαση της έρευνας της Κοινότητας σχετικά με την κρατική βοήθεια.

Κατά την προετοιμασία της αναλυτικής εξέτασης της Τουρκικής κατάστασης με το κεκτημένο της Κοινότητας, θα πρέπει να υπάρχει ένας κατάλογος των κρατικών μονοπωλίων εμπορικού χαρακτήρα που παραμένουν και των εταιριών με αποκλειστικά δικαιώματα.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Με την Αρχή Ανταγωνισμού, η Τουρκία έχει δημιουργήσει ένα λειτουργικά ανεξάρτητο σώμα με τις απαραίτητες διοικητικές δομές για να επιτρέψει την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων για τα εγχειρήματα, αλλά δεν έχει καμία αρμοδιότητα όσον αφορά την κρατική βοήθεια.

Πρέπει να ελεγχθεί αν η Αρχή Ανταγωνισμού είναι επαρκώς αναμειγμένη σ' αυτήν τη διαδικασία προσαρμογής του μονοπωλίου και αν διαθέτει τις κατάλληλες δυνάμεις σε σχέση με τα δημόσια εγχειρήματα, τα κρατικά μονοπώλια και τις εταιρίες με ειδικά δικαιώματα.

Κεφάλαιο 7: Γεωργία

Ο γεωργικός τομέας παίζει σημαντικό ρόλο στην τουρκική οικονομία. Ο αριθμός των ενεργών ατόμων στη γεωργία (πλήρη και μερική απασχόληση) είναι περίπου 9,7 εκατομμύρια (γύρω στο 41% του συνολικού εργατικού δυναμικού). Το μερίδιο του στο ΑΕΠ είναι 14,3%. Ο τομέας της καλλιεργήσιμης σοδειάς αποτελεί περισσότερο από τα ¾ της γεωργικής παραγωγής στην Τουρκία. Τα πιο σημαντικά προϊόντα στην Τουρκία είναι τα δημητριακά (κυρίως το αλεύρι με παραγωγή 21 εκατομ. τόνων το 1998), ακολουθούμενα από διάφορους τύπους φρούτων και λαχανικών. Το 1999, οι εισαγωγές της Ε.Ε. από την Τουρκία έφτασαν τα 1.993 εκατομ. σε ευρώ. Η Ε.Ε. εξήγαγε

στην Τουρκία προϊόντα συνολικής αξίας 805 εκατομ. ευρώ. Το ισοζύγιο εμπορίου προς όφελος της Τουρκίας έφτασε τα 1189 εκατομ. ευρώ το 1999.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Το ΑΕΠ ανά κεφαλή στην γεωργία είναι σχετικά χαμηλό. (3.935 ευρώ το 1998). Η γεωργική ανάπτυξη περιορίζεται από τα υψηλά επιτόκια και τον πληθωρισμό, σημαντικές δομικές ελλείψεις, όπως διασπασμένα και μικρά κτήματα, έλλειψη λαϊκών αγροτικών οργανισμών, ανεπαρκείς ευκολίες αγοραπωλησίας και μη αποτελεσματική διαμόρφωση τιμής στην ανοικτή αγορά. Ως συνέπεια, η τουρκική γεωργική παραγωγικότητα πέφτει συνέχεια τα τελευταία 10 χρόνια. Προς το παρόν, η Τουρκία δεν είναι αυτάρκης στην παραγωγή τροφίμων. Ο μέσος όρος μεγέθους μιας φάρμας είναι περίπου 6 ha (εκτάρια). Τα φουντούκια και σε μικρότερο βαθμό τα σταφύλια, τα κίτρα, ο καπνός και το βαμβάκι είναι τα μεγαλύτερα προϊόντα εξαγωγής. Τα δημητριακά (κυρίως το σιτάρι, και σε μικρότερο βαθμό το καλαμπόκι και το ρύζι) είναι τα κύρια προϊόντα εισαγωγής. Οι ξένοι υπήκοοι δεν επιτρέπεται να αγοράσουν γη, αλλά μπορούν να ιδρύσουν συλλογικές επιχειρήσεις.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η τουρκική κυβέρνηση έχει παίξει σημαντικό ρόλο στη γεωργική ανάπτυξη. Ένας μεγάλος αριθμός κρατικών και κατευθυνόμενων από το κράτος παρεμβατικών σωμάτων εμπλέκεται στην εφαρμογή της γεωργικής πολιτικής, ιδίως στις κρατικές οικονομικές επιχειρήσεις και τα συνεταιριστικά σωματεία των γεωργικών πωλήσεων.

Η υποστηρικτική πολιτική κυρίως στοχεύει στο να πετύχει αυξήσεις στην παραγωγή. Εφαρμόζονται διάφοροι τρόποι. Αυτοί είναι η επιδότηση των τιμών της ελεύθερης αγοράς, μέσω παρεμβατικών αγορών (βαμβάκι, σιτάρι, ζαχαρότευτλο, ηλιόσποροι και καπνός), η επιχορήγηση των εισαγομένων στη φάρμα (επιδότηση τεχνητού λιπάσματος, σπόρων, φιλικών προς το περιβάλλον γεωργικών χημικών, άρδευσης, ηλεκτρικής ενέργειας, και μέχρι τον Μάρτη 2000, πιστωτικές επιδοτήσεις), των συστημάτων αναλογιών και της προστασίας του δασμολογίου στα σύνορα. Στον τομέα της κτηνοτροφίας τα προστατευτικά μέτρα είναι ο κύριος μηχανισμός για την επιδότηση των τιμών (π.χ. 235% για προϊόντα κρέατος). Οι τιμές των τροφίμων είναι σχετικά υψηλές εξαιτίας των υψηλών τιμολογίων στις εισαγωγές.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Οι επιδοτήσεις για τις φάρμες φτάνουν τα 4 δις ευρώ το χρόνο (2,5% ΑΕΠ). Αυτός ο σημαντικός αριθμός έχει οδηγήσει την κυβέρνηση στην ανάπτυξη μιας πολιτικής μεταρρύθμισης. Στο πλαίσιο του προγράμματος αντιστροφής του πληθωρισμού η τουρκική κυβέρνηση έχει δεσμευτεί:

- Να αποσύρει σταδιακά την πολιτική επιδότησης και να την καταστήσει με ένα σύστημα άμεσης επιδότησης εισοδήματος με στόχο τους φτωχούς αγρότες.
- Να χορηγήσει πλήρη αυτονομία στα Συνεταιριστικά Σωματεία των Γεωργικών Πωλήσεων.
- Να ιδιωτικοποιήσει κάποιες από τις Κρατικές Οικονομικές Επιχειρήσεις στον αγροτοκτηνοτροφικό τομέα.

Οι αγρότες ενθαρρύνονται να παράγουν εναλλακτικά προϊόντα αντί για φουντούκια, τσάι, ζαχαρότευτλο και καπνό (πρόγραμμα αντικατάστασης της σοδειάς). Απ' αυτήν την άποψη, προετοιμάζονται 4 διαφορετικά πιλοτικά σχέδια σε 4 διαφορετικές περιφέρειες προκειμένου να ελαττώσουν την υπερ-παραγωγή αυτών των αγαθών. Ο σκοπός είναι να ελαττωθούν οι περιοχές για καπνό κατά 80.000 ha, για ζαχαρότευτλα κατά 100.000 ha και για τα φουντούκια κατά 100.000 ha.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Αποζημιωτικές πληρωμές δίνονται για τη μείωση του εισοδήματος λόγω αλλαγής κατεύθυνσης προς λιγότερο επικερδείς σοδειές. Τα συνολικά διαθέσιμα κεφάλαια είναι περίπου 540 εκατομ. ευρώ. Ύστερα από αξιολόγηση αυτών των πιλοτικών σχεδίων, θα αποφασιστεί αν θα εφαρμοστεί αυτή η πολιτική στο σύνολο της χώρας ή όχι. Η επιδότηση όσον αφορά την αναβάθμιση του τομέα της κτηνοτροφίας μελετάται για να βελτιωθεί η ασφάλεια τροφίμων.

Το άρθρο 8 της απόφασης 1/95 του Συμβουλίου της Ένωσης θέτει ως όρο την ανάγκη απομάκρυνσης των τεχνικών εμποδίων του εμπορίου από την τουρκική νομοθεσία μέσα σε 5 χρόνια.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Οργανισμοί Κοινής Αγοράς.

Η αποδοχή του νόμου για φιλελευθεροποίηση των Σωματείων Γεωργικών Πωλήσεων και Συνεταιρισμών είναι σημαντική. Ο νόμος εξαλείφει τις προτιμήσεις και τον κυβερνητικό ρόλο στη λειτουργία των Σωματείων αυτών και εγκαθιστά ένα πλαίσιο για την εκτέλεση περαιτέρω ανασυγκρότησης στους ιδιωτικούς συνεταιρισμούς.

Αγροτική Ανάπτυξη.

Όσον αφορά την αγροτική ανάπτυξη, ένα από τα πιο πλήρη τοπικά σχέδια είναι το σχέδιο ανάπτυξης της νοτιοανατολικής Τουρκίας μέσω της άρδευσης, το οποίο παίζει σημαντικό ρόλο σ' αυτόν τον τομέα. Ο στόχος των σχεδίων είναι να αυξήσουν το εισόδημα των αγροτών.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κτηνιατρική και φυτοϋγιεινή νομοθεσία.

Στον κτηνιατρικό τομέα υπάρχουν συνολικά 26 ζωικές αρρώστιες στην Τουρκία που πρέπει να αναγγελθούν. Τα εμβόλια, η καραντίνα ο έλεγχος των κινήσεων των ζώων η επιτήρηση και η παρακολούθηση εφαρμόζονται για να ελέγχουν την αρρώστια, για τον βοϊδότυφο εφαρμόζεται πολιτική εξάλειψης. Δεδομένης της σπουδαιότητας της κατάστασης, η Κοινότητα παρείχε το Σεπτέμβριο του 2000 έκτακτη βοήθεια (1,3 εκατομ. εμβόλια) στην Τουρκία για να καταπολεμήσει τις αρρώστιες των ποδιών και του στόματος. Η επιτροπή επίσης βοηθά οικονομικά ένα εθνικό πρόγραμμα ελέγχου και εξάλειψης των αρρωστίων των ποδιών και του στόματος.

Το κύριο νομικό όργανο της Τουρκίας είναι ο νόμος σχετικά με τον έλεγχο της υγείας των ζώων (Νόμος 3285 και σχετικές οδηγίες που επιβάλλει την προετοιμασία προγραμμάτων και σχεδίων για να καταπολεμήσει τις αρρώστιες των ζώων: καθιερώνει εσωτερική και ακραία καραντίνα των εκτρεφόμενων ζώων.

Όσον αφορά το φυτοϋγιεινό τομέα, η Τουρκία είναι μέλος της Ευρωπαϊκής και Μεσογειακής Οργάνωσης Προστασίας φυτών. Οι κατάλογοι της Τουρκίας των φυτικών οργανισμών σε καραντίνα είναι σε μεγάλο βαθμό, αλλά όχι εντελώς εναρμονισμένοι με αυτούς της Ε.Ε.

Ωστόσο, το τουρκικό καθεστώς φυτικής υγείας δεν είναι συμβατό με το καθεστώς της Ε.Ε. Ο έλεγχος των εισαγωγών και η οικιακή παραγωγή κανονικά δεν υπόκειται σε έλεγχο φυτικής υγείας, παρά μόνο με σκοπό τη πιστοποίηση σπόρου και αναπαραγωγικού υλικού. Οι παραγωγοί, εκτός από τους παραγωγούς σπόρου και αναπαραγωγικού υλικού, δεν υπόκεινται σε υποχρεωτική εγγραφή.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Εκτίμηση

Η γεωργική πολιτική της Τουρκίας διαφέρει σημαντικά από την Κοινή Αγροτική Πολιτική. Η Τουρκία πρέπει να καταβάλει μεγάλες προσπάθειες για να ευθυγραμμιστεί με το κεκτημένο της Κοινότητας. Η πρώτη προτεραιότητα είναι να εγκαταστήσει βασικούς μηχανισμούς, ώστε να μπορεί να χειρίζεται τη γεωργική πολιτική. Χρειάζονται περαιτέρω διοικητικές μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης και της αναβάθμισης του εξοπλισμού.

Σήμερα, τα συστήματα γεωργικής επιδότησης στην Τουρκία είναι κάπως διαφορετικά από αυτά στην Ε.Ε., επειδή επικεντρώνονται κυρίως στην επιδότηση των τιμών της αγοράς μέσω παρέμβασης και επιδοτήσεων των εισαγομένων προϊόντων στα αγροκτήματα. Τα κύρια γνωρίσματα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής μετά την υιοθέτηση του πακέτου Agenda 2000 είναι το να υπάρχει ένα ανανεωμένο σύστημα άμεσων πληρωμών στις κύριες παραγωγικές περιοχές

(δημητριακά, βοδινό κρέας και το γάλα από το 2005/2006 και μετά). Αυτό περιλαμβάνει την εφαρμογή υποχρεωτικών μηχανισμών ελέγχου εφοδιασμού από τους αγρότες.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Στην Τουρκία, μόνο ένα περιορισμένο ποσό κεφαλαίων διατίθεται για άμεση επιδότηση γεωργικού εισοδήματος. Οι μεταρρυθμίσεις που έχει οραματιστεί η τουρκική κυβέρνηση θα μπορούσαν ωστόσο να φέρουν την τουρκική γεωργική πολιτική πιο κοντά στο μοντέλο της Ε.Ε., ιδιαίτερα μέσω συστημάτων που θα είναι στο κοντινό μέλλον συμβατά με το γεωργικό κεκτημένο. Ο γενικός στόχος της τουρκικής πολιτικής στη γεωργία ωστόσο είναι να ξεπεραστούν οι ουσιώδεις ελλείψεις και επίσης να αυξηθεί περαιτέρω η παραγωγή με τέτοιο τρόπο ώστε η αύξηση να διαρκέσει. Άμεσες πληρωμές εισοδήματος στην Τουρκία χρησιμεύουν για να αποζημιώσουν τους αγρότες για την αλλαγή τους προς άλλες εναλλακτικές, λιγότερο επικερδείς σοδειές. Μόνο σε περιορισμένες περιπτώσεις σχετίζεται αυτό με ελέγχους προμήθειας (τομέας καπνού).

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η πρώτη προτεραιότητα για την Τουρκία θα πρέπει να είναι το να έχει τους βασικούς μηχανισμούς διαχείρισης και τις διοικητικές δομές της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Συγκεκριμένα, αυτό θα πρέπει να σημαίνει ότι η Τουρκία εγκαθιστά ένα σύστημα απογραφής της γης, ότι βελτιώνει περισσότερο τις γεωργικές στατιστικές και αναβαθμίζει περαιτέρω τους μηχανισμούς επιθεώρησης και ελέγχου και εγκαθιστά τους οικονομικούς μηχανισμούς συμπεριλαμβανομένου του εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Η περαιτέρω ανάπτυξη των οργανισμών των παραγωγών σύμφωνα με τη νομοθεσία της κοινότητας πρέπει να ενθαρρυνθεί. Είναι ίσης σημασίας η περαιτέρω ανάπτυξη του επιπέδου της ποιότητας και της ασφάλειας των γεωργικών προϊόντων στην Τουρκία. Αυτό θα συνεπάγεται την αναβάθμιση των εργαστηρίων και των άλλων σχετικών εξοπλισμών για επιθεώρηση και δειγματοληψία προκειμένου να υπάρχει επαρκής έλεγχος ποιότητας. Επίσης, η ασφάλεια της ποιότητας του συστήματος επιθεώρησης πρέπει να αναπτυχθεί. Συνίσταται λοιπόν να συνεχιστούν οι δραστηριότητες εναρμόνισης με το κεκτημένο της κοινότητας πάνω σ' αυτή τη βάση. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η Τουρκία θα πρέπει να καθιερώσει μια σαφή στρατηγική για την υιοθέτηση του κεκτημένου στα πεδία της κτηνιατρικής μαζί με την αναβάθμιση των εργαστηρίων και άλλου εξοπλισμού για την ανίχνευση των ασθενειών. Χρειάζεται επίσης η εκπαίδευση του προσωπικού. Η Τουρκία θα πρέπει να καθιερώσει μια σαφή στρατηγική για το κεκτημένο της φυτοϋγιεινής. Οι τουρκικές αρχές υγείας των φυτών θα πρέπει πρώτα να γνωρίσουν τη νομοθεσία της κοινότητας για την υγεία των φυτών, προτού πραγματοποιήσουν μια αξιολόγηση των νομικών κενών ανάμεσα στην τουρκική νομοθεσία και το κεκτημένο της ΕΕ. Υπάρχει επίσης η ανάγκη για αναβάθμιση της ικανότητας εφαρμογής που κυμαίνεται από μια αύξηση στην εργαστηριακή ικανότητα για τεστ, την

ευθυγράμμιση των απαιτήσεων για συνοριακή επιθεώρηση με τις απαιτήσεις της ΕΕ, εκπαίδευση του προσωπικού και αυξημένη πληροφόρηση προς τις σχετικές οργανώσεις.

Όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα σε σχέση με τα κτηνιατρικά ζητήματα, σε κεντρικό επίπεδο αντιμετωπίζονται από το Γενικό Διοικητικό Συμβούλιο Προστασίας και ελέγχου του Υπουργείου Γεωργίας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 8: Αλιεία

Σε σύγκριση με το 1999 δε μπορεί να αναφερθεί καμιά πρόοδος στον τομέα της αλιείας.

Συνολική εκτίμηση

Πρέπει να γίνουν πολλά για τη συμμόρφωση με το κεκτημένο της ΕΕ σ' αυτόν τον τομέα. Η Τουρκία έχει σημαντικές πηγές αλιείας. Ωστόσο ο τομέας της αλιείας κατέχει μόνο το 0,3% του ΑΕΠ. Ο συνολικός αριθμός αλιευτικών σκαφών είναι 17475. Δεν υπάρχει κάποιος μακρινός στόλος. Ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων στον αλιευτικό τομέα είναι 200.000 ενώ 2 εκατομμύρια άτομα βασίζονται έμμεσα στην αλιεία. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Ο γενικός στόχος της πολιτικής της κυβέρνησης είναι η περαιτέρω ανάπτυξη των αλιευτικών τομέων με τέτοιο τρόπο ώστε να διατηρηθεί, εξαλείφοντας τις ελλείψεις στις αλιευτικές δομές, προστατεύοντας παράλληλα τους φυσικούς πόρους. Επιθυμεί επίσης ν' αναβαθμίσει τα συστήματα ελέγχου ποιότητας.

Για την ευθυγράμμιση με το κεκτημένο, μια πρώτη προτεραιότητα για την Τουρκία θα πρέπει να είναι η εφαρμογή των βασικών διαχειριστικών μηχανισμών και διοικητικών δομών της Κοινής Πολιτικής Αλιείας. Συγκεκριμένα, αυτό θα σημαίνει ότι η Τουρκία θ' αναβαθμίσει περαιτέρω τους μηχανισμούς επιθεώρησης και ελέγχου και θα καθιερώσει έναν ξεχωριστό κατάλογο αλιευτικού στόλου, καθώς θα παρακινεί την ανάπτυξη των οργανισμών των παραγωγών σύμφωνα με τη νομοθεσία της Κοινότητας. Είναι εξίσου απαραίτητο να βελτιωθεί περαιτέρω το γενικό επίπεδο ποιότητας και η ασφάλεια των αλιευτικών προϊόντων στην Τουρκία. Αυτό συνεπάγεται την αναβάθμιση των εργαστηρίων και των άλλων σχετικών εξοπλισμών για επιθεώρηση και δειγματοληψία με σκοπό την πραγματοποίηση επαρκούς ελέγχου ποιότητας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Σε σχέση με τη διοικητική ικανότητα, το υπουργείο Γεωργίας είναι ο κύριος κρατικός μηχανισμός υπεύθυνος για την αλιεία, τους κανονισμούς, την προστασία, την προαγωγή και την τεχνική βοήθεια μέσω 4 γενικών διοικητικών συμβουλίων. Είναι απαραίτητες κάποιες βελτιώσεις στη διοικητική δομή. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 9: Πολιτική Μεταφορών

Από την τελευταία Τακτική Αναφορά κι έπειτα, δεν έχει υιοθετηθεί καμιά νέα νομοθεσία, που να μεταθέτει το κεκτημένο των μεταφορών της Κοινότητας.

Η Τουρκία έχει συμμετάσχει και συνεισφέρει ενεργητικά στις διεθνείς δραστηριότητες που είναι σχετικές με τους Διαδρόμους των Πανευρωπαϊκών Μεταφορών και ιδιαίτερα με την Πανευρωπαϊκή Περιοχή Μεταφορών της Μαύρης Θάλασσας, για την οποία έχει λειτουργήσει ως Πρόεδρος από τον Ιούλιο του 1999. Έχει προετοιμαστεί ένας κατάλογος λιμανιών στην περιοχή.

Στις οδικές μεταφορές δεν έχει επιτευχθεί ακόμη καμιά περαιτέρω πρόοδος στη νομοθεσία, παρόλο που φαίνεται ότι ορισμένες πρακτικές στην οργάνωση της αγοράς ή στις επαγγελματικές απαιτήσεις εφαρμόζονται παρόμοια με την ΕΕ. Τον Ιούλιο του 1999 η Τουρκία έγινε συμβαλλόμενο μέλος στην Ευρωπαϊκή Συμφωνία σχετικά με την Εργασία του Προσωπικού των Οχημάτων που Απασχολούνται στη Διεθνή Οδική Μεταφορά εμπορευμάτων (AETR). (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Καμιά πρόοδος δεν μπορεί να παρατηρηθεί περαιτέρω στον τομέα των εναέριων μεταφορών και στον σιδηροδρομικό τομέα.

Στον τομέα των ναυτικών μεταφορών, καμιά συγκεκριμένη πρόοδος δεν έχει επιτευχθεί όσον αφορά το κεκτημένο, παρόλο που η Τουρκία είναι δεσμευμένη με συνυπογραφή σε πολλούς σχετικούς κανόνες και κανονισμούς και έχει εναρμονίσει ανάλογα τη νομοθεσία της.

Από την τελευταία Τακτική Αναφορά κι έπειτα, δεν μπορεί να παρατηρηθεί περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά την κατάργηση των περιορισμών στα πλοία που εξυπηρετούν το Κυπριακό εμπόριο και στα πλοία που είναι καταγεγραμμένα στην Κύπρο, που η Τουρκία ακόμη εφαρμόζει. Αυτό παραμένει θέμα μεγάλου ενδιαφέροντος. Επίσης, η πρόσβαση της αγοράς στο παραλιακό εμπόριο φυλάσσεται για τα πλοία με τουρκική σημαία. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Εκτίμηση

Η Τουρκία πρέπει να αναβαθμίσει σημαντικά την νομοθετική δουλειά που είναι αναγκαία για την αλλαγή της νομοθεσίας και την υιοθέτηση του κεκτημένου των μεταφορών της Κοινότητας. Αυτό πρέπει να θεωρηθεί ως προτεραιότητα σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας εισόδου για να προετοιμαστεί το έδαφος για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτών των νόμων. Ενώ ένας μεγάλος αριθμός από νόμους βρίσκεται υπό μελέτη και προετοιμασία, πολλοί από αυτούς είναι νόμοι-σκελετοί, που αφήνουν τις λεπτομέρειες της δευτερεύουσας νομοθεσίας.

Όσον αφορά τις οδικές μεταφορές, ενώ η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Συμφωνία που αφορά τη Διεθνή Οδική Μεταφορά Επικίνδυνων Αγαθών (ADR) αναμενόταν ήδη για το προηγούμενο έτος, δεν έχει αποφασιστεί ακόμη. Η Τουρκία ήταν πάντα προσκεκλημένη να παρακολουθήσει τις διαπραγματεύσεις κατά την πολύπλευρη Συμφωνία INTERBUS σχετικά με τις περιστασιακές υπηρεσίες των λεωφορείων, αλλά δεν παρακολούθησε ούτε τις συνεδριάσεις ούτε την υπογραφή ναυρίτερα φέτος.

Όσον αφορά το σιδηροδρομικό τομέα, συνίσταται να καταβάλει η Τουρκία προσπάθειες για να επιτύχει τη συμφωνία με το σιδηροδρομικό κεκτημένο.

Στον τομέα των εναέριων μεταφορών, η Τουρκία προετοιμάζεται να γίνει μέλος των Κανονισμών Ενωμένης Αεροπορίας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Ο φάκελος του τουρκικού στόλου για τη ναυτική ασφάλεια σε σύγκριση με αυτόν του στόλου της ΕΕ παραμένει θέμα σοβαρού ενδιαφέροντος. Το ποσοστό κρατήσεων για τα πλοία με τουρκική σημαία είναι 24,5%, που είναι από τους υψηλότερους ανάμεσα στις δεκατρείς υποψήφιες χώρες. Αυτό πρέπει να συγκριθεί με ένα μέσο όρο 3,6% για τα πλοία με σημαία της ΕΕ.

Η Τακτική Αναφορά του 1999 ήδη τόνισε τη σπουδαιότητα βελτίωσης του φακέλου ναυτικής ασφάλειας με σκοπό να εξασφαλιστεί ότι το χάσμα ανάμεσα στα ποσοστά των κρατήσεων των τουρκικών πλοίων και των πλοίων της ΕΕ θα στενέψει αξιοσημείωτα. Ωστόσο, οι προσπάθειες της Τουρκίας να βελτιώσει αυτό το φάκελο για την ασφάλεια δεν είναι ούτε δομικές ούτε πλήρεις και κυρίως σχετίζονται με την μεταφορά του πετρελαίου. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα, υπάρχει μια έκτακτη ανάγκη για ενδυνάμωση της τουρκικής ναυτιλιακής διοίκησης ώστε να βελτιωθεί το μητρώο (φάκελος) ασφαλείας των τουρκικών πλοίων. Η Τουρκία πρέπει να προσπαθήσει να εξασφαλίσει ως πρώτη προτεραιότητα τις κρατικές υποχρεώσεις εφαρμογής όσον αφορά τη σημαία, ακολουθούμενες από τις κρατικές υποχρεώσεις

της όσον αφορά τα λιμάνια. Το τελευταίο είναι ένα προβληματικό θέμα, εφόσον η Τουρκία έχει ανεπαρκή αριθμό υπαλλήλων. Πρέπει να υπάρξει ένας επαρκής αριθμός επιθεωρητών, ώστε να εφαρμοστεί το κεκτημένο.

Απαιτούνται σε όλους τους τομείς της πολιτικής μεταφορών κάποιες βελτιώσεις στην τουρκική διοικητική ικανότητα για την αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας. Συγκεκριμένα, τέτοιες βελτιώσεις θα πρέπει να γίνουν επειγόντως, όσον αφορά τη ναυτική διοίκηση. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 10: Φορολογία

Πολύ μικρή πρόοδος έχει αναφερθεί στον τομέα της φορολογίας από την προηγούμενη τακτική Αναφορά. Όσον αφορά το ΦΠΑ, έγινε μια τροποποίηση τον Ιανουάριο του 2000 με σκοπό την ευθυγράμμιση της μεταχείρισης των εξαιρουμένων εισαγωγών με το κεκτημένο της Κοινότητας.

Συνολική Εκτίμηση

Με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, η Τουρκία έχει καταβάλει λίγες προσπάθειες για να εναρμονίσει τη φορολογική νομοθεσία της με το κεκτημένο από την προηγούμενη τακτική αναφορά κι έπειτα.

Απαιτείται ακόμη ουσιώδης ευθυγράμμιση όσον αφορά το ΦΠΑ. Έτσι έχει η κατάσταση, όσον αφορά την εφαρμογή του ΦΠΑ και το πεδίο των απαλλαγμένων συναλλαγών. Απαιτείται επίσης ουσιώδης ευθυγράμμιση στον τομέα των έμμεσων φόρων όσον αφορά και τη δομή του φόρου και το επίπεδο των φόρων. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά την αρχή της ίσης φορολογίας των φορολογήσιμων αγαθών άσχετα με την προέλευσή τους, χρειάζονται περαιτέρω διευκρινήσεις.

Η Τουρκία πρέπει να δώσει μεγαλύτερη προτεραιότητα στην ευθυγράμμιση της φορολογικής νομοθεσίας με το κεκτημένο.

Η ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας πρέπει να παραμείνει προτεραιότητα. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 11: Οικονομική και Νομισματική Ένωση

Παραπάνω έχει δοθεί μια λεπτομερής αξιολόγηση της τουρκικής οικονομικής πολιτικής στις διάφορες όψεις της, στο κεφάλαιο σχετικά με τα οικονομικά κριτήρια. Επομένως, το παρόν τμήμα

περιορίζεται στη συζήτηση εκείνων των όψεων του κεκτημένου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης- όπως ορίζονται από τον τίτλο 7 της Συνθήκης της ΕΕ και τα υπόλοιπα σχετικά κείμενα- τις οποίες θα πρέπει να εφαρμόσουν οι υποψήφιες χώρες.

Όσον αφορά τη διαδικασία φιλελευθεροποίησης της κίνησης των κεφαλαίων, για την ολοκλήρωση των οποίων η συμμόρφωση με το κεκτημένο είναι εξαρτώμενη από όρους, η όψη αυτή έχει καλυφθεί σε τμήμα του 4^{ου} κεφαλαίου-Ελεύθερη κίνηση κεφαλαίου.

Από την τελευταία Τακτική Αναφορά κι έπειτα, η Τουρκία δεν έχει κάνει σημαντική πρόοδο στην υιοθέτηση του κεκτημένου της ΟΝΕ..

Συνολική Εκτίμηση

Η Τουρκία θα συμμετάσχει στην ΟΝΕ μόλις γίνει η ένταξή της ως χώρα. Θα χρειαστεί να εφαρμόσει τις απαραίτητες αλλαγές στο θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο της μέχρι την ημέρα της ένταξής της.

Συνολικά, κάποια μέρη της τουρκικής νομοθεσίας είναι ευθυγραμμισμένα με το κεκτημένο της ΟΝΕ. Είναι αναγκαία περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά όλα τα άλλα στοιχεία του κεκτημένου της ΟΝΕ.

Υπό τις τωρινές συνθήκες, η τουρκική κυβέρνηση δεν έχει πρόσβαση σε άμεση χρηματοδότηση του δημόσιου τομέα από την κεντρική τράπεζα, ούτε από τις κρατικές τράπεζες.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Ο νόμος που καθιέρωσε την Κεντρική Τράπεζα τροποποιήθηκε τον Ιούνιο του 1999. Σύμφωνα με το ψήφισμα, η Τουρκική Κεντρική Τράπεζα δεν είναι ανεξάρτητη, καθώς η προσωπική, θεσμική και οικονομική ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας δεν είναι πλήρως εγγυημένη. Επίσης, το ψήφισμα δεν εγγυάται την ανεξάρτητη διεξαγωγή της νομισματικής πολιτικής. Για παράδειγμα, τα επιτόκια για τις πιστώσεις και τις προκαταβολές προτείνονται από την Τράπεζα στον Πρωθυπουργό. Εξίσου, η πιστωτική πολιτική της Κεντρικής Τράπεζας πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένη με Κυβερνητικά σχέδια ανάπτυξης και πρέπει να εγκριθεί από τον Πρωθυπουργό.

Τα σώματα που είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής στην Τουρκία είναι το Υφυπουργείο Οικονομικών, το Υπουργείο Οικονομικών και η Κεντρική Τράπεζα της Δημοκρατίας της Τουρκίας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 12: Στατιστική

Σε σύγκριση με την κατάσταση το 1999, δεν μπορεί να αναφερθεί καμιά πραγματική πρόοδος στον τομέα της στατιστικής. Η συνεργασία ανάμεσα στην Τουρκία και τη Eurostat άρχισε πρόσφατα. Μέχρι τώρα, η MEDSTAT αποτελούσε το κύριο πλαίσιο στατιστικής συνεργασίας ανάμεσα στην ΕΕ και την Τουρκία. Οι πρώτες συζητήσεις ανάμεσα στο Τουρκικό Κρατικό Ινστιτούτο Στατιστικής (SIS) και τη Eurostat έγιναν τον Ιούνιο του 2000. Ορίστηκαν οι περιοχές προτεραιότητας για να αρχίσει η συνεργασία με την Eurostat στους παρακάτω τομείς: Εναρμονισμένος Καταναλωτικός Δείκτης Τιμών και Ισοτιμίες Αγοραστικής Δύναμης, έρευνες Κερδών, γεωργικές στατιστικές μελέτες, στατιστικές μελέτες των επιχειρήσεων και εξωτερικό εμπόριο. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Εκτίμηση

Το στατιστικό σύστημα της Τουρκίας εξακολουθεί να είναι πολύ διαφορετικό από εκείνο της ΕΕ στους πιο πολλούς τομείς. Όπως στις δημογραφικές και κοινωνικές στατιστικές μελέτες, τις στατιστικές μελέτες επιχειρήσεων, το εξωτερικό εμπόριο και τις γεωργικές στατιστικές μελέτες. Υπάρχουν επίσης διαφορές στη μακροοικονομική στατιστική, παρόλο που στο παρελθόν έχει σημειωθεί κάποια ευθυγράμμιση χάρη στην Τελωνειακή Ένωση της ΕΕ-Τουρκίας. Τοπικές στατιστικές μελέτες δεν είναι διαθέσιμες. Σε όλους αυτούς τους τομείς χρειάζεται πολύ περισσότερη δουλειά στη μεθοδολογία, την ποιότητα και την πληρότητα των δεδομένων για να επιτευχθεί η συμμόρφωση με το κερτημένο. Αναμένονται περαιτέρω επαφές ανάμεσα στην Τουρκία και την ΕΕ πριν το τέλος του έτους με σκοπό τη λεπτομερή αξιολόγηση του Τουρκικού στατιστικού συστήματος. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 13: Κοινωνική πολιτική και απασχόληση

Σε σύγκριση με την κατάσταση του 1999, δεν έγινε καμιά μεγάλη πρόοδος για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με το κερτημένο της Κοινότητας στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και απασχόλησης. Όσον αφορά το Εργατικό Δίκαιο δεν έγινε περαιτέρω ευθυγράμμιση από το 1999, αν και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλειας ίδρυσε μια επιτροπή για να αναβαθμίσει και να εναρμονίσει την εργατική νομοθεσία με το κερτημένο.

Η παιδική εργασία είναι ευρέως διαδεδομένη και παραμένει ζήτημα μεγάλου ενδιαφέροντος. Στον τομέα της ισότητας στη μεταχείριση, δε μπορεί να αναφερθεί περαιτέρω μετατόπιση της

νομοθεσίας της Τουρκίας. Δεν έχει σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Το σύστημα μέριμνας της δημόσιας υγείας αντιμετωπίζει δύο μεγάλα προβλήματα: τα ανεπαρκή δημόσια έξοδα για τις υπηρεσίες υγείας (το μερίδιο στον προϋπολογισμό έπεσε από 4,6% το 1992 στο 2,6% το 1998) και γενικά ανεπαρκή διανομή υπηρεσιών. Χρειάζεται επειγόντως κάποια μεταρρύθμιση του συστήματος για τη μέριμνα της δημόσιας υγείας.

Όσον αφορά τον κοινωνικό διάλογο σε όλα τα επίπεδα δεν έχει γίνει κάποια μεγάλη πρόοδος από την τελευταία Τακτική Αναφορά. Αυτός ο τομέας παραμένει θέμα σοβαρού ενδιαφέροντος. Σχετικά με την κοινωνική προστασία, ξεκίνησε ένα σχέδιο ασφάλισης των ανέργων τον Ιούνιο του 2000. Η μεταρρύθμιση του τουρκικού συστήματος κοινωνικής ασφάλειας είναι μια συνεχιζόμενη διαδικασία, που απαιτείται επειγόντως. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Εκτίμηση

Η τουρκική νομοθεσία είναι ακόμη πολύ διαφορετική από εκείνη της Ένωσης ιδιαίτερα όσον αφορά τις απαιτήσεις, τις μεθόδους και τις ανάγκες παρακολούθησης. Στον τομέα του Εργατικού Δικαίου πρέπει να γίνουν πολλά σε τομείς, όπως οι μαζικές απολύσεις, η προστασία των εργαζομένων όσον αφορά τη μεταφορά των υποχρεώσεων και την αναξιοπιστία, το συμβόλαιο ή η σχέση εργασίας, η υγεία και η ασφάλεια των προσωρινά απασχολούμενων εργατών, η οργάνωση του χρόνου εργασίας, η μερική απασχόληση, η προστασία των νέων ατόμων στο χώρο εργασίας, τα Συμβούλια Ευρωπαϊκών Έργων και ο διορισμός σε κάποια θέση των εργατών. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η «Εθνική Οργανωτική Επιτροπή» για την παιδική εργασία ιδρύθηκε το 1992 από τα ενδιαφερόμενα μέρη του δημοσίου τομέα, τα εργατικά σωματεία και τις εθελοντικές οργανώσεις. Ωστόσο, η πρόοδος για την αντιμετώπιση της παιδικής εργασίας είναι μέχρι τώρα περιορισμένη. Η Τουρκία θα πρέπει να θέσει αυτό το ζήτημα ως προτεραιότητα.

Το Τουρκικό Σύνταγμα εγγυάται την ισότητα των φύλων και ορίζει την αρχή της έλλειψης διακρίσεων. Ωστόσο, χρειάζονται προσπάθειες για την εξασφάλιση της εφαρμογής και της ενίσχυσης της ίσης μεταχείρισης. Συγκεκριμένα, πρέπει να σχεδιαστούν πράξεις για τη μείωση του γυναικείου αναλφαριθμισμού και την προαγωγή της αστικής απασχόλησης για τις γυναίκες μέσω της παιδείας και της εκπαίδευσης. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τον κοινωνικό διάλογο, βρίσκεται υπό προετοιμασία ένας νόμος για τα εργατικά σωματεία στο δημόσιο τομέα, ο οποίος περιέχει έναν αριθμό διατάξεων που θα μπορούσαν να συνεπάγονται σημαντικούς περιορισμούς στο δικαίωμα οργάνωσης στο δημόσιο τομέα

Εκτός του δημόσιου τομέα, συνεχίζονται οι δυσκολίες όσον αφορά την ελευθερία των οργανώσεων και τις συλλογικές συμφωνίες και νομικά και πρακτικά. Επομένως, ο νόμος για τις συλλογικές συμφωνίες, την ανταπεργία και τις απεργίες απαιτεί προς το παρόν από τα σωματεία να αντιπροσωπεύουν το 10% των εργατών στο τομεακό επίπεδο προκειμένου να κερδίσουν δικαιώματα συλλογικών συμφωνιών. Εξακολουθούν να υπάρχουν αναφορές για άρνηση των δικαιωμάτων των εργατικών σωματείων στην τουρκική ναυπηγική βιομηχανία.

Επίσης, τα δικαιώματα των εργατικών σωματείων περικόπτονται στις ζώνες επεξεργασίας των εξαγωγών, όπου η εφαρμογή κάποιας εργατικής νομοθεσίας έχει αναβληθεί και έχουν τεθεί περιορισμοί πάνω στην ελευθερία των εργατών να οργανώνονται και στο δικαίωμα συλλογικών συμφωνιών. Περαιτέρω πρόοδος πρέπει να γίνει ως προτεραιότητα για τη δημιουργία συνθηκών για ελεύθερο και γνήσιο κοινωνικό διάλογο σε όλα τα επίπεδα.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η ανεργία βρισκόταν στο 8,3% το πρώτο τέταρτο του 2000, σε σύγκριση με το 7,6% το 1999. Οι κύριες προκλήσεις για την Τουρκία είναι το υψηλό επίπεδο των νέων άνεργων (15,2% το 1999) και η δομική αλλαγή που σχετίζεται με μια μετάβαση από μια αγορά εργασίας που κυριαρχείται ακόμα από το γεωργικό τομέα, με περίπου 41,3% συνολικής ανεργίας στη γεωργία. Επίσης, οι μισές από όλες τις απασχολήσεις φαίνεται ότι δεν είναι καταχωρημένες. Ενάντια σε αυτό το υπόβαθρο, υπάρχουν λίγα σημάδια ότι η Τουρκία έχει αρχίσει να αναπτύσσει ενεργητική πολιτική για την αγορά εργασίας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Το σύστημα κοινωνικής ασφαλείας συνεχίζει να βρίσκεται σε σοβαρή οικονομική δυσκολία. Οι μεταρρυθμίσεις στην πρόοδο είναι απαραίτητες. Σε μεγάλους δείκτες υγείας, όπως βρεφική θνησιμότητα, μητρική θνησιμότητα και διάρκεια ζωής, η Τουρκία συνεχίζει να είναι σε σημαντικά χειρότερη θέση από τα κράτη-μέλη της ΕΕ. Πρέπει να εξασφαλιστούν αξιοπρεπή επίπεδα για τη βασική μέριμνα υγείας για ολόκληρο τον πληθυσμό. Δεν υπάρχει ακόμη στην Τουρκία κάποιο εθνικό πρόγραμμα για τα ανάπηρα άτομα. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα σε κεντρικό επίπεδο, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλειας έχει τη γενική αρμοδιότητα. Στο Υπουργείο, η «Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής και Εναρμόνισης Απασχόλησης» είναι υπεύθυνη για την εναρμόνιση της τουρκικής

νομοθεσίας με το κεκτημένο σε θέματα απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής, ενώ η Έπιτροπή Τεχνικής Εναρμόνισης είναι υπεύθυνη για την εναρμόνιση της τουρκικής νομοθεσίας στον τομέα της υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας.

Ο Τουρκικός Οργανισμός Απασχόλησης είναι η αποκλειστική αντιπροσωπεία στην Τουρκία, που ασχολείται με ζητήματα σχετικά με θέματα απασχόλησης και ανεργίας, εύρεσης εργασίας, τοποθέτηση εργατών σε δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς και σε επαγγελματικές, εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Ωστόσο, η δουλειά του Οργανισμού Απασχόλησης δεν είναι αποτελεσματική και χρειάζεται να βελτιωθεί επειγόντως. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 14: Ενέργεια

Τον τελευταίο χρόνο, ο τομέας της ενέργειας είναι το επίκεντρο σοβαρών συζητήσεων στην Τουρκία. Οι πιο σημαντικοί λόγοι για αυτή τη διαμάχη ήταν η έλλειψη ενέργειας, που χτύπησε την Τουρκία, όπως επίσης και οι συζητήσεις που αφορούσαν την κατασκευή ενός πυρηνικού εργοστασίου παραγωγής ισχύος στη Μερσίν-Ακκουγιού.

Σε σύγκριση με την κατάσταση του 1999, η πρόοδος της μετάθεσης του κεκτημένου της Κοινότητας στον τομέα της ενέργειας έχει περιοριστεί. Συνολικά μόνο 16 από τις 120 αναφορές της ΕΕ για την ενέργεια βρίσκονται σε αρμονία με την ΕΕ. 10 χρειάζονται εναρμόνιση και 32 αναφορές δεν έχουν αντίστοιχη Τουρκική νομοθεσία. Ένα θετικό βήμα ήταν η λήξη της διαδικασίας επικύρωσης της συνθήκης για τον Κανονισμό (Καταστατικό Χάρτη) Ενέργειας και των σχετικών νομικών εγγράφων. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά την ασφάλεια των αποθεμάτων δεν μπορούν να αναφερθούν νέες, μεγάλες εξελίξεις.

Όσον αφορά θέματα ανταγωνισμού και της αγοράς εσωτερικής ενέργειας, ένα πρώτο απαραίτητο βήμα προς τη δομική μεταρρύθμιση του ενεργειακού τομέα πχ. αφαίρεση εμποδίων με σκοπό τη φιλελευθεροποίηση και η ενθάρρυνση επενδύσεων, ήταν η τροποποίηση του Τουρκικού Συντάγματος για να επιτραπεί η διεθνής διαιτησία και ιδιωτικοποίηση. Η αναδόμηση όλων των τομέων είναι καθ' οδόν, αλλά η έμφαση τοποθετείται στην ιδιωτικοποίηση και την προσέλκυση επενδύσεων παρά στην ανάγκη διαπλάτυνσης κάθε τομέα κι ενθάρρυνσης του ανταγωνισμού

Σχετικά με την ενεργειακή αποδοτικότητα δεν έχουν συμβεί νέες εξελίξεις.

Στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας δεν υπάρχουν σήμερα εμπορικά πυρηνικά εργοστάσια παραγωγής ισχύος, που να λειτουργούν στην Τουρκία. Η κυβέρνηση ακύρωσε πρόσφατα κατασκευή του πρώτου πυρηνικού εργοστασίου παραγωγής ισχύος στη Mersin-Akkuyu για λόγους ασφαλείας και προϋπολογισμού. Ένας κανονισμός που αφορούσε το χειρισμό των πυρηνικών και

ραδιενεργών αποβλήτων και την αντιμετώπιση των πιθανών ατυχημάτων δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2000. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Εκτίμηση

Η Τουρκία πρέπει να κάνει ακόμα πολλά για να ευθυγραμμίσει το νομοθετική, ρυθμιστική και διοικητική δομή του ενεργειακού τομέα με το κεκτημένο. Σημαντικοί νόμοι για τους τομείς ηλεκτρικής ισχύος και εκπομπής αερίων είναι ακόμη εκκρεμείς. Η νομοθεσία που είναι υπό προετοιμασία θα πρέπει να παρέχει μια καλή βάση για την εφαρμογή του κεκτημένου, παρόλο που είναι ακόμη αβέβαιο αν θα χρειαστεί περαιτέρω εφαρμογή δευτερεύουσας νομοθεσίας για πλήρη συμφωνία με το κεκτημένο. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Οι τουρκικές δραστηριότητες παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρισμού έχουν ήδη διαχωριστεί από τις δραστηριότητες διανομής. Ο ιδιωτικός τομέας εμπλέκεται στην παραγωγή και τη διανομή. Περαιτέρω αναδιάρθρωση έχει αναβληθεί μέχρι την υιοθέτηση του οραματισμένου Δικαίου Αγοράς Ηλεκτρισμού. Η πρόσβαση κάποιων έμμεσα εμπλεκόμενων στα δίκτυα αποτελεί ήδη μέρος του τουρκικού συστήματος ηλεκτρισμού.

Οι τιμές και οι δασμοί δεν καθιερώνονται από κάποια ανεξάρτητη οντότητα: οι κρατικές κοινωφελείς υπηρεσίες παίζουν ακόμη σημαντικό ρόλο σ' αυτό. Ο τομέας του ηλεκτρισμού υφίσταται επίσης απώλειες που ανέρχονται στο 20,4% της παραγωγής. Οι μισές είναι επακόλουθο τεχνικών απωλειών, οι άλλες μισές από μη-τεχνικές απώλειες, ανάμεσα σε άλλα και από κλοπές. Οι προσπάθειες της κρατικής εταιρείας διανομής για μείωση των επιπέδων κλοπής είχαν πολύ περιορισμένη επιτυχία. Τέτοιες απώλειες συμβάλλουν στην οικονομική χειροτέρευση της κρατικής εταιρείας παραγωγής και μεταφοράς. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η κρατική κοινωφελής υπηρεσία για το πετρέλαιο και το αέριο, έχει ακόμη ένα νόμιμο μονοπώλιο και έχει την αποκλειστική δικαιοδοσία στην εισαγωγή του φυσικού αερίου, όπως και στη διατίμηση του φυσικού αερίου. Δεν υπάρχουν, ωστόσο, εμπόδια στην ξένη ή ιδιωτική ιδιοκτησία ή διανομή, και το μονοπώλιο θα καταργηθεί τελείως κατά τη διαδικασία αναδιάρθρωσης. Προβλέπεται ήδη από την τωρινή νομοθεσία η πρόσβαση στο δίκτυο. Σχεδιάζεται η αναδιάρθρωση της αγοράς αερίου. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Υπάρχει ακόμη η κρατική κυριαρχία στον τομέα του πετρελαίου μέσω των 4 κρατικών επιχειρήσεων, που καλύπτουν δραστηριότητες αντίθετες προς το ρεύμα, διύλισης, διανομής και μεταφοράς. Οι 4 εταιρείες δεν είναι μονοπώλια, αλλά έχουν το κυρίαρχο μερίδιο στην αγορά.

Συνολικά, προτεραιότητα της Τουρκίας σχετικά με την αναδιάρθρωση του ενεργειακού τομέα είναι η ιδιωτικοποίηση και η προσέλκυση επενδύσεων. Είναι ζωτικής σημασίας να συνοδευτεί αυτό από ένα άνοιγμα σε κάθε τομέα και από την ενθάρρυνση του ανταγωνισμού. Επιπρόσθετα, υπάρχει η ανάγκη για βελτίωση της οικονομικής πειθαρχίας των κοινωφελών υπηρεσιών, ιδιαίτερα αυτών στον τομέα του ηλεκτρισμού. Η σύσταση ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών θα βοηθήσει αυτή τη διαδικασία. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Πρέπουσα προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην προετοιμασία για την εφαρμογή των μέτρων προστασίας. Όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα, η συνεχής απουσία ρυθμιστικών αρχών για τον τομέα του ηλεκτρισμού και του αερίου αποτελεί εμπόδιο στην αναδιάρθρωση, καθώς επίσης και στην προσέλκυση των επενδύσεων. Η οραματισμένη νέα νομοθεσία σε αυτές τις περιοχές είναι η σύσταση ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι αυτές οι αρχές θα έχουν την αναγκαία αποτελεσματική ικανότητα και ανεξαρτησία για να επιτελέσουν τα καθήκοντά τους. Στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, η Τουρκική Αρχή Ατομικής Ενέργειας χρησιμεύει ως αρχή έκδοσης αδειών και εκδίδει άδειες για εμπόριο πυρηνικών υλικών.

Γενικά, η τωρινή διοικητική ικανότητα σε αυτές τις περιοχές απαιτεί περαιτέρω εκσυγχρονισμό, όσον αφορά τις δομές, καθώς και την εκπαίδευση προσωπικού. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 15: Βιομηχανική πολιτική

Από την τελευταία Τακτική Αναφορά κι έπειτα, έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά κυρίως την ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων. Έχει επίσης προχωρήσει η ευθυγράμμιση με τις απαιτήσεις της ΕΕ.

Το Κράτος είναι δεσμευμένο σε ιδιωτικοποίηση μεγάλης κλίμακας, η οποία στο παρελθόν δεν εξελίχτηκε τόσο γρήγορα όσο αναμενόταν. Για το έτος 2000, η Τουρκία έχει θέσει ως στόχο το να αγγίξει περίπου τα 8.5 δις σε ευρώ από δημόσια έσοδα από την ιδιωτικοποίηση. Για την επίτευξη του στόχου για ιδιωτικοποίηση στο τέλος του έτους, θα είναι απαραίτητο να σημειώσει πρόοδο στην ιδιωτικοποίηση της Turk Telecom. Τον Ιανουάριο του 2000, η Τουρκική Βουλή υιοθέτησε μια νομοθεσία για διεθνή διαιτησία σε περιπτώσεις διαμάχης ανάμεσα σε κρατικές και ιδιωτικές εταιρείες σχετικά με τις διαμάχες που αφορούν συμφωνίες για δικαιώματα παροχής υπηρεσιών από ιδιωτικές εταιρείες. Αυτό θα καταστήσει πιο εύκολο για την Τουρκία να βρει εταιρείες, που να

είναι πρόθυμες να συμμετάσχουν σε σχέδια Τουρκικής υποδομής.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Εκτίμηση

Η τουρκική βιομηχανική πολιτική βασίζεται στο όγδοο Σχέδιο Πενταετούς Ανάπτυξης, που στοχεύει στην εναρμόνιση της τουρκικής βιομηχανικής πολιτικής με τη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ και που προβλέπει δομικές μεταρρυθμίσεις για να ενσωματώσει την τουρκική βιομηχανία στην αγορά της ΕΕ. Το σχέδιο προτείνει επίσης την εναρμόνιση της τουρκικής βιομηχανικής νομοθεσίας με αυτήν της ΕΕ και την ανάπτυξη εμπορικής και τεχνικής συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και την ΕΕ. Ωστόσο, η προσέγγιση της τουρκικής βιομηχανικής πολιτικής πρέπει να ευθυγραμμιστεί περαιτέρω με αυτήν της ΕΕ και πρέπει να επωφεληθεί από το τοπικό δυναμικό, ενώ παράλληλα θα απέχει από τον προστατευτισμό. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Ο τομέας κατασκευών έχει το 27% του ΑΕΠ και το 23% της ολικής απασχόλησης. Η τουρκική βιομηχανία χαρακτηρίζεται από μια διπλή δομή, με πολύ μεγάλες εταιρείες των οποίων οι δραστηριότητες κυμαίνονται από υπηρεσίες κατασκευής έως οικονομικές υπηρεσίες.

Η παραοικονομία είναι επίσης πολύ μεγάλη, αλλά δεν υπάρχουν αξιόπιστες εκτιμήσεις του μεγέθους της. Αυτό το στοιχείο μπορεί να περιορίσει την αποτελεσματικότητα των εργαλείων της παραδοσιακής βιομηχανικής πολιτικής. Ο τομέας κατασκευών είναι ήδη κατά πολύ εκτεθειμένος σε διεθνή ανταγωνισμό και παρουσιάζει επαρκή ανταγωνιστικότητα σε ένα αριθμό υποτομέων.

Η ιδιωτικοποίηση στις τηλεπικοινωνίες και τους τομείς ενέργειας αναμένεται να βελτιώσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον της τουρκικής βιομηχανίας στο μέλλον, υπό τον όρο ότι θα συνοδευτούν από την κατάργηση τών μονοπωλίων και από τη φιλελευθεροποίηση της αγοράς. Ωστόσο, η ιδιωτικοποίηση των κρατικών περιουσιακών στοιχείων δεν θα είναι ολική, εφόσον το κράτος σκοπεύει να διατηρήσει κάποιο ρόλο σε ορισμένους στρατηγικούς τομείς.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 16: Επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους (SME's)

Οι SME's με λιγότερο από 250 υπαλλήλους αποτελούν το 65% της απασχόλησης στον τουρκικό τομέα κατασκευών. Εστιάζονται κυρίως σε παραδοσιακούς τομείς (85% όλων των SME's εστιάζονται στους τομείς τροφίμων και ποτών, υφασμάτων, προϊόντων ξύλου, χαρτιού, κατασκευασμένων μεταλλικών προϊόντων).

Το κεντρικό έκθεμα του καθεστώτος κρατικής βοήθειας είναι το Διάταγμα για Κρατικά Βοηθήματα στην Επένδυση για SME's, το οποίο πρέπει να αξιολογήσει η Κοινότητα σχετικά με τη συμβατότητα με το κεκτημένο. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Εκτίμηση

Η ευθυγράμμιση με την πολιτική της ΕΕ πρέπει να αρχίσει. Συγκεκριμένα, δεν έχει παρατηρηθεί καμιά πρόοδος προς την απλοποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου που καθορίζει το επιχειρησιακό περιβάλλον. Δεν υπάρχει διάκριση ανάμεσα σε μεγάλες επιχειρήσεις και τις SME's στην Τουρκική πολιτική. Επίσης, δεν υπάρχει κάποιος παγκόσμιος ορισμός των SME's, που να έχει υιοθετηθεί από τα τουρκικά ιδρύματα. Κανένας ορισμός από αυτούς που χρησιμοποιούνται αυτόν τον καιρό δεν είναι σύμφωνος με αυτόν που χρησιμοποιείται από την Επιτροπή.

Η κύρια ειδική δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι τουρκικές SME's είναι η πρόσβαση στην οικονομία, αφού ο οικονομικός τομέας είναι απρόθυμος να παρέχει μακροχρόνιες πιστώσεις λόγω του υψηλού πληθωρισμού. Οι αδυναμίες των SME's οφείλονται στο χαμηλό επίπεδο των ικανοτήτων διαχείρισης και της μειωμένης πρόσβασης στην τεχνολογία. Κάποια άλλα προβλήματα προέρχονται από αδυναμίες στους τομείς της έρευνας, της βελτίωσης της ποιότητας των προϊόντων, του μάρκετινγκ, της τεχνολογικής ανάπτυξης και παραγωγικότητας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η λειτουργία των SME's θα διευκολυνθεί από τη γενική σταθεροποίηση του μακροοικονομικού πλαισίου, από την δημοσιονομική μεταρρύθμιση, την επιδίωξη της αντιστροφής του πληθωρισμού και τη σταθερή πολιτική ξένου συναλλάγματος. Η ολοκλήρωση της δημοσιονομικής μεταρρύθμισης και η μείωση της παραοικονομίας θα επιτρέψει το δίκαιο ανταγωνισμό ανάμεσα στις μικρές εταιρείες. Η μεταρρύθμιση του οικονομικού τομέα ίσως διευκολύνει την πρόσβαση των SME's στον οικονομικό τομέα και τα όργανά του. Η μείωση των απαιτήσεων δανεισμού του δημόσιου τομέα και οι προσδοκίες για τον πληθωρισμό έχουν ήδη μειώσει δραστικά τα επιτόκια, διευκολύνοντας την πιθανότητα πρόσβασης στις λειτουργικές οικονομικές αγορές. Ωστόσο οι μεταρρυθμίσεις δεν φαίνεται να βοηθούν επαρκώς στη μείωση της παραοικονομίας.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα, η Τουρκία έχει τα απαραίτητα ιδρύματα. Το Υπουργείο Βιομηχανίας κι Εμπορίου είναι υπεύθυνο για τη σύλληψη και την εφαρμογή της Βιομηχανικής πολιτικής. Του παρέχουν βοήθεια και άλλα Υπουργεία, και από το 1990 έχει τον Οργανισμό Ανάπτυξης της Μικρής και Μεσαίας Βιομηχανίας (KOSGEB). Αυτός είναι ένας μη επικερδής, αυτόνομος οργανισμός που έχει στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της

ανταγωνιστικότητας των SME's μέσω τεχνικής βοήθειας κι εκπαίδευσης. Το επιχειρησιακό δίκτυο πληροφοριών, που δημιουργήθηκε από την KOSGEB, φαίνεται να είναι σε θέση να παρέχει χρήσιμες πληροφορίες και βοήθεια στους Τούρκους επιχειρηματίες.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 17: Επιστήμη κι Έρευνα

Από την τελευταία τακτική αναφορά έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος από την Τουρκία σε αυτόν τον τομέα. Κατά τα τελευταία χρόνια η Τουρκία έχει συμμετάσχει όλο και περισσότερο στα Ευρωπαϊκά προγράμματα. Έγινε πρόσφατα μέλος της Ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας (COST) και άρχισε από το 1995 να παίρνει μέρος σε Κοινοτικά Προγράμματα.

Έχει υιοθετηθεί νέα νομοθεσία για την ίδρυση ενός Εθνικού Συμβουλίου Διαπίστευσης. Έχει συσταθεί ένα Εθνικό Συμβούλιο τεχνολογιών πληροφορικής για το συντονισμό της εφαρμογής ενός κύριου σχεδίου για την εθνική πληροφοριακή υποδομή.

Το Συμβούλιο Επιστημονικής και Τεχνολογικής Έρευνας της Τουρκίας (TUBITAK) είναι ο ηγετικός οργανισμός στην εφαρμογή και το συντονισμό της πολιτικής των ερευνών στην Τουρκία.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Εκτίμηση

Οι επιστημονικές και ερευνητικές δραστηριότητες διεξάγονται κυρίως από τα πανεπιστήμια (υπάρχουν 74 απ' αυτά) και από τα ινστιτούτα δημόσιας έρευνας, και η δομή των ερευνών έχει εξαπλωθεί μάλλον αμυδρά στη χώρα. Για την περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα είναι αναγκαίο να υπάρξει μια αύξηση στα ακαθάριστα εγχώρια έξοδα στην έρευνα και την ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ που είναι σχετικά χαμηλό (0,49% το 1997). Το 8^ο Πρόγραμμα Πενταετούς Ανάπτυξης (2001-2005) οραματίζεται την περαιτέρω ανάπτυξη της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας. Ο στόχος είναι η αύξηση των εισροών από το ΑΕΠ, κοντά στο 1,5% του τελευταίου, μέχρι το τέλος του 2005, με την παράλληλη αύξηση του αριθμού των ερευνητών σε 20 ανά 10000 εργατικού δυναμικού. Ωστόσο, δεν είναι σαφές σε ποιους τομείς προβλέπονται περισσότερες προσπάθειες. Η Τουρκία επίσης οραματίζεται να αυξήσει την οικονομική βοήθεια στις επιχειρήσεις στον ιδιωτικό τομέα και να ενθαρρύνει τα κοινά έργα στο πλαίσιο των ιδιωτικών-δημοσίων συνεταιρισμών. Η μεταφορά και η διασπορά της τεχνολογίας στον ιδιωτικό τομέα, ιδιαίτερα στις SMS's, πρέπει να ενδυναμωθεί. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 18: Παιδεία και Εκπαίδευση

Το τελευταίο έτος, σημειώθηκαν περαιτέρω προετοιμασίες για τη συμμετοχή της Τουρκίας στα Κοινοτικά Προγράμματα στους τομείς της παιδείας και εκπαίδευσης και νεότητας.

Η ακριβής κατάσταση μεταβίβασης της διάταξης της ΕΕ σχετικά με τα παιδιά των μεταναστών πρέπει να διασαφηνιστεί. Η βελτίωση της εκπαίδευσης παραμένει υψηλή προτεραιότητα στην Τουρκία. Η Επιτροπή επιχορηγεί προγράμματα παιδείας και εκπαίδευσης στην Τουρκία (175 εκατ. ευρώ συνολικά). Η Τουρκία έκανε ένα σημαντικό βήμα με το να αυξήσει τη διάρκεια της υποχρεωτικής παιδείας από 5 χρόνια σε 8 το 1997. Αυτό θα αυξήσει τον αριθμό των μαθητών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μετά από 3 χρόνια, και στην τριτοβάθμια μετά από 6. Πέρα απ' αυτό, το 8^ο Πρόγραμμα Πενταετούς Ανάπτυξης προβλέπει μια αύξηση στο ποσοστό εγγραφής σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε 75% μέσα στο 2005. Επιπρόσθετα, το ποσοστό της επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση πρόκειται να αυξηθεί σε 35% το 2005.

Η εφαρμογή του συστήματος μαθητείας στα σχολεία θα συνεισφέρει στη μείωση της παιδικής εργασίας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα, η εκπαιδευτική πολιτική γίνεται σε κεντρικό επίπεδο, ενώ κάθε επαρχία έχει εκπαιδευτικά τμήματα. Σε κεντρικό επίπεδο, το Υπουργείο Παιδείας αφιερώνει τον περισσότερο χρόνο του στη διαχείριση και διοίκηση του σχολικού συστήματος. Το Συμβούλιο για την Ανώτερη Εκπαίδευση είναι υπεύθυνο για την επίβλεψη της ανώτερης εκπαίδευσης και τη διαχείριση των πανεπιστημίων. Συνίσταται μια υψηλότερη αποκέντρωση αυτών των λειτουργιών (με τη μεταφορά των ευθυνών αυτών στις περιφέρειες ή τις επαρχίες) και το προσωπικό των κεντρικών διαμερισμάτων και πόρων θα πρέπει να επικεντρωθεί σε μεγαλύτερο βαθμό στο επίπεδο της στρατηγικής και πολιτικής και στο να προάγει τους νεωτερισμούς και την ποιότητα στην παροχή εκπαίδευσης. Ωστόσο, αυτή η αλλαγή στην απόδοση των ευθυνών θα απαιτούσε απαραίτητα την ενδυνάμωση της ικανότητας για ανάληψη και διατήρηση αυτών των νέων καθηκόντων, και σε κεντρικά και σε τοπικά επίπεδα.

Προς το παρόν, υπάρχουν 87.280 άτομα που εργάζονται στη διοίκηση της εκπαίδευσης, από τα οποία τα 5.335 βρίσκονται σε Κεντρικό επίπεδο και τα 81.945 σε επαρχιακό επίπεδο. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Εκτίμηση

Μια προσωρινή εκτίμηση δείχνει ότι σε ένα νομικό και ρυθμιστικό επίπεδο οι πιο πολλές αρχές που υποστηρίζουν το εκπαιδευτικό σύστημα στην Τουρκία είναι σύμφωνες και συνδεδεμένες με τα κράτη-μέλη. Αυτό έχει σχέση με την ισότητα στην πρόσβαση, το δικαίωμα στην εκπαίδευση, τις ίσες ευκαιρίες και μέσα, την επιστημονική βάση που διέπεται από προγραμματισμό, τη μικτή εκπαίδευση και την καθολική εκπαίδευση. Η αποτελεσματική εγγραφή στις σχολές παραμένει ένα σημαντικό θέμα ενδιαφέροντος. Επίσης, οι διδακτικές μέθοδοι πρέπει να αναθεωρηθούν και πρέπει να συζητηθεί το πρόβλημα των κενών θέσεων εργασίας για το διδακτικό προσωπικό σε κάποιες περιοχές. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης χρειάζονται περαιτέρω μεταρρυθμιστικά μέτρα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος (ολοκληρωμένο σύστημα επαγγελματικών απαιτήσεων και σειράς μαθημάτων, μόνιμη αξιολόγηση της ποιότητας του συστήματος), και ενδυνάμωση της ικανότητας των ιδρυμάτων (αποκέντρωση αναβάθμιση των ικανοτήτων), ενώ παράλληλα πρέπει να ιδρυθεί ένα σύστημα συνεχούς εκπαίδευσης ιδιαίτερα όσον αφορά την εκπαίδευση του προσωπικού των SME. Χρειάζεται ένας σαφής σύνδεσμος ανάμεσα στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και τις ικανότητες που αποκτούν οι απόφοιτοι των επαγγελματικών σχολών. Πρέπει να τεθεί ως προτεραιότητα η επένδυση στους ανθρώπινους πόρους, όχι μόνο από τις δημόσιες αρχές, αλλά και από τον ιδιωτικό τομέα.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 19: Τηλεπικοινωνίες και τεχνολογίες πληροφορικής

Στον τομέα της αγοράς των τηλεπικοινωνιών, η κυβέρνηση έχει αποφασίσει το 1999 να εκδώσει τρεις επιπρόσθετες άδειες για την κίνητη τηλεφωνία, μία από αυτές ως άμεση επιχορήγηση στην Türk Telekom και τις υπόλοιπες δύο ύστερα από αίτηση για προσφορές. Τον Απρίλιο του 2000 αποδόθηκε μια προσφορά, ενώ η δεύτερη ακυρώθηκε.

Μια σημαντική εξέλιξη στη μεταβατική διαδικασία των τουρκικών τηλεπικοινωνιών ήταν η υιοθέτηση ενός νέου Νόμου Telecom τον Ιανουάριο του 2000. Ο νόμος αυτός παρέχει ένα νομικό πλαίσιο για περαιτέρω φιλελευθεροποίηση, αλλά διατηρεί το μονοπώλιο της Türk Telekom στη φωνητική τηλεφωνία μέχρι το τέλος του 2003. Μια νέα Αρχή Τηλεπικοινωνιών έχει συσταθεί υπό τον νέο νόμο Telecom κι έχουν εκλεγεί τα 5 μέλη της. Η Αρχή είναι υπεύθυνη για την προετοιμασία ρυθμιστικών οργάνων συμπεριλαμβανομένων των αδειών και για την παρακολούθηση του ανταγωνισμού στην αγορά των τηλεπικοινωνιών. Η επέκταση και ο εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών και της υποδομής έχει αναπτυχθεί καλά το έτος 1999, ιδιαίτερα στην κίνητη τηλεφωνία, όπου το ποσοστό διείσδυσης έφτασε τις 14 γραμμές ανά 100 κατοίκους (8

εκατομμύρια συνδρομητές) στο τέλος του 1999. Το ποσοστό διείσδυσης στο σταθερό δίκτυο έχει αυξηθεί σε 32 γραμμές ανά 100 κατοίκους (περίπου 20 εκατομμύρια συνδρομητές). Οι συνδρομητές κινητής τηλεφωνίας συνέχισαν να αυξάνονται από τότε που μια τρίτη άδεια δόθηκε σε μια ιδιωτική εταιρική συνεργασία συμπεριλαμβανομένης μίας εταιρείας της ΕΕ. Η ψηφιοποίηση του κυριότερου δικτύου ανήλθε στο 84.02% το 1999 (82.9 το 1998). Η χρήση του Διαδικτύου έχει εξελιχθεί ραγδαία (1.1 εκατομμύριο συνδρομές: υπάρχουν 6.5 υπολογιστές ανά 100 κατοίκους, ωστόσο μόνο γύρω στο 1% είναι συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο) ιδιαίτερα στα πανεπιστήμια και για ηλεκτρονικό εμπόριο.

Όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα, το Υπουργείο Μεταφορών έχει ευθύνες όσον αφορά τη δημιουργία γενικής πολιτικής στον τομέα τηλεπικοινωνιών στην Τουρκία.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Εκτίμηση

Η Τουρκία έχει σημειώσει πρόοδο στην εισαγωγή περαιτέρω ανταγωνισμού στις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και δίκτυα. Ωστόσο, ο νέος νόμος σχετικά με τις τηλεπικοινωνίες δεν παρέχει ανεξαρτησία της ρυθμιστικής αρχής από την επιρροή του χρήστη του σταθερού δικτύου και από την κρατική λειτουργία ιδιοκτησίας σε σχέση με την Türk Telekom. Επίσης, υπάρχει η ανάγκη για ένα καθεστώς δασμών για να μπορέσει η τουρκική Telecom να εξισορροπήσει εκ νέου και τους δασμούς της και έναν μηχανισμό που θα ρυθμίζει τις εκμισθωμένες γραμμές με τέτοιον τρόπο, ώστε να επιτρέπει την επίτευξη των κριτηρίων για προσαρμογή του κόστους, όπως απαιτείται από το κεκτημένο για τη φωνητική τηλεφωνία, τις εκμισθωμένες γραμμές και άλλες υπηρεσίες. Αυτό θα επιτρέψει στο διαδίκτυο και σε άλλες φιλελευθεροποιημένες υπηρεσίες να εξελιχθούν περαιτέρω. Είναι απαραίτητο επομένως για την Τουρκία να υιοθετήσει βραχυπρόθεσμα στον υπάρχοντα νόμο αποφάσεις εφαρμογής προκειμένου να εφαρμόσει κάποια αναγκαία μέρη του κεκτημένου.

Θα πρέπει να εξασφαλίσει το δίκαιο ανταγωνισμό στην κινητή τηλεφωνία με το να παρέχει ισοδύναμους όρους άδειας σε όλους τους χειριστές. Στο κοντινό μέλλον, η Τουρκία θα πρέπει να υιοθετήσει ένα νόμο που να ευθυγραμμίζει το νέο νόμο για τις τηλεπικοινωνίες με το κεκτημένο.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 20: Πολιτισμική και οπτικοακουστική πολιτική

Κατά τα πρόσφατα χρόνια, ο οπτικοακουστικός τομέας έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές. Έχει δημιουργηθεί ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον πχ εξαιτίας της νομοθεσίας σχετικά με τις ιδιωτικές εκπομπές. Υπάρχει μια εξάπλωση του ιδιωτικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών καναλιών. Υπάρχουν περίπου 16 εθνικά, 15 επαρχιακά και 236 τοπικά τηλεοπτικά κανάλια, 36 εθνικά, 108

επαρχιακά και 1056 τοπικά ραδιοφωνικά κανάλια. Οι υπηρεσίες καλωδιακών εκπομπών βρίσκονται υπό ανάπτυξη ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις.

Παραθυράκια στην νομοθεσία επιτρέπουν στη Ράδιο-Τηλεοπτική Επιτροπή να αντιτάξει άδειες στην ψηφιακή εκπομπή προγραμμάτων. Το σχετικό τουρκικό νομοθετικό πλαίσιο στον οπτικοακουστικό τομέα καθορίζεται από το νόμο σχετικά με την Ίδρυση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών επιχειρήσεων και τα προγράμματά τους από το 1994.

Όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα, η έκδοση τηλεοπτικών αδειών και η εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με εκπομπές είναι τα καθήκοντα του Ανώτατου Ραδιοφωνικού και Τηλεοπτικού Συμβουλίου. Αυτή η αρχή μπορεί να αναστείλει τις εξουσιοδοτήσεις για εκπομπές ως αντίποινα για τις υποτιθέμενες παραβάσεις των νόμων ασφαλείας. Έχει συμφωνηθεί μεταξύ των εταίρων του συνασπισμού της κυβέρνησης μια μεταρρύθμιση του νόμου, που δημιουργήθηκε από αυτό το Συμβούλιο, η οποία θα επιτρέψει στους ξένους επενδυτές να αποκτήσουν μέχρι και το 25% των μετοχών των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών. 5 μέλη από την Επιτροπή θα εκλεγούν από τη Βουλή και 4 μέλη από το Συμβούλιο της Ανώτερης Εκπαίδευσης, το Συμβούλιο της Εθνικής Ασφάλειας και τις Ενώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων. Η διαχείριση των συχνοτήτων των εκπομπών θα δοθεί σ' αυτό το Συμβούλιο. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Συνολική Εκτίμηση

Μια προκαταρκτική ανάλυση του Νόμου για την Ίδρυση των Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Επιχειρήσεων και τις Εκπομπές τους προτείνει ότι η νομοθεσία δεν είναι ευθυγραμμισμένη με το κεκτημένο. Έχουν αναγνωριστεί μεγάλες διαφορές, ιδιαίτερα όσον αφορά τους ορισμούς, τη δικαιοδοσία, την ελευθερία λήψης, τη διάκριση με βάση την εθνικότητα, την προώθηση Ευρωπαϊκών και ανεξάρτητων έργων, τις διαφημίσεις και τις τηλεοπτικές αγορές και την προστασία των ανηλίκων.

Επίσης, ο νόμος θέτει κάποια όρια στις μετοχές του ξένου κεφαλαίου στην ραδιοφωνική και τηλεοπτική επιχείρηση (20%).

Συνολικά, θα χρειαστεί ουσιαστικός πρόοδος για να επιτευχθεί η ευθυγράμμιση με το κεκτημένο της Κοινότητας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 21: Περιφερειακή (Τοπική) πολιτική και συντονισμός των δομικών οργάνων

Από την τελευταία τακτική αναφορά κι έπειτα, δεν μπορούν να αναφερθούν ιδιαίτερες εξελίξεις σε αυτόν τον τομέα.

Συνολική Εκτίμηση

Ενώ υπάρχει περιφερειακή πολιτική στην Τουρκία, ουσιαστικά δεν έχουν αρχίσει ακόμα οι προετοιμασίες για την εφαρμογή της δομικής πολιτικής.

Όσον αφορά το νομοθετικό πλαίσιο, η περιφερειακή πολιτική της Τουρκίας ορίζει μια λίστα περιφερειών που πρέπει να βοηθηθούν και διανέμει επιχορηγήσεις σε εταιρείες που εγκαθίστανται σ' αυτά τα μέρη της χώρας. Οι αποκαλούμενες περιφέρειες προτεραιότητας αποτελούν περισσότερο από το μισό της περιοχής της χώρας και περισσότερο από το ένα τρίτο του πληθυσμού της. Το ΑΕΠ ανά κεφαλή είναι 56% του εθνικού μέσου όρου (19% του μέσου όρου της Κοινότητας). Ωστόσο, αυτή η πολιτική δεν έχει πετύχει σημαντικά αποτελέσματα μέχρι τώρα. Σχετικά με την προετοιμασία για προγραμματισμό, η ανάλυση της δημόσιας επένδυσης δε δείχνει πολύ σημαντική προσπάθεια προς όφελος των λιγότερο ευνοουμένων περιφερειών.

Η Κρατική Οργάνωση Προγραμματισμού (SPO) έχει αρχίσει την προετοιμασία για διάφορα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 22: Περιβάλλον

Η Τουρκία δεν έχει προσαρμόσει τη νομοθεσία της για το περιβάλλον με το κεκτημένο της ΕΕ.

Η Ρύθμιση για τον Έλεγχο Επικίνδυνων Χημικών Ουσιών και Φαρμακευτικών Παρασκευασμάτων του 1993 δεν είναι συμβατή με την Κοινοτική νομοθεσία. Η Τουρκία δεν διαθέτει ακόμη ένα γενικό κατάλογο των χημικών ουσιών. Η τουρκική νομοθεσία όσον αφορά τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς δεν είναι ευθυγραμμισμένη με το κεκτημένο. Σχετικά με την πυρηνική ασφάλεια η τουρκική νομοθεσία δεν είναι απόλυτα σύμφωνη με το κεκτημένο ειδικά όσον αφορά προϋποθέσεις αναφοράς και ελέγχου. Σχετικά με την προστασία από τη ραδιενέργεια η Τουρκική Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας έχει καθορίσει μια στρατηγική παροχής αδειών, προστασία όλου του εξοπλισμού από τη ραδιενέργεια και έχει αναπτύξει τοπικές διαδικασίες ασφάλειας σε όλες τις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν αυτές τις πηγές.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τη διοικητική αρμοδιότητα σε κεντρικό επίπεδο, το Υπουργείο Περιβάλλοντος που ιδρύθηκε το 1991, φέρει τη γενική ευθύνη για τις περιβαλλοντικές δραστηριότητες. Αυτές τις πραγματοποιεί το υπουργείο σε στενή συνεργασία και ως ομόρρυθμος εταίρος με άλλα υπουργεία, κυβερνητικά γραφεία και τοπικές αρχές. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος απασχολεί περίπου 800 άτομα, ενώ 500 άτομα επιπλέον εργάζονται σε πάνω από 30 επαρχιακά γραφεία.

Ο Κρατικός Οργανισμός Σχεδιασμού καταρτίζει Πενταετή Σχέδια Ανάπτυξης, τα κύρια όργανα για το συντονισμό των κυβερνητικών πολιτικών. Από το 1973 τα περιβαλλοντικά ζητήματα αντιμετωπίζονται. Αρμοδιότητα στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής έχουν και οι δήμοι, οι οποίοι παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας, στη δημιουργία περιβαλλοντικών υποδομών, στη συλλογή και διάθεση των δημοτικών λυμάτων, καθώς και στο σχεδιασμό αξιοποίησης της γης. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Σε γενικές γραμμές, οι διοικητικές ικανότητες σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο είναι ένα ζήτημα που προκαλεί προβληματισμό. Η εφαρμογή των περιβαλλοντικών κανόνων φαίνεται πως δεν είναι εξασφαλισμένη εξαιτίας της εμπλοκής ποικίλων ομάδων και θεσμών σε διαφορετικά επίπεδα και, κατά συνέπεια, εξαιτίας αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων και ευθυνών, έλλειψης εκπαιδευμένου και εξειδικευμένου προσωπικού, έλλειψης οικονομικών πόρων και έλλειψης εξοπλισμού. Είναι ανάγκη να ιδρυθούν δίκτυα ελέγχου και να καθιερωθούν διαδικασίες καθώς επίσης και περιβαλλοντικά σώματα επιθεώρησης με ισχυρές και αυστηρά καθορισμένες εξουσίες. Κυρώσεις πρέπει να επιβάλλονται σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Γενικά υπάρχει έλλειψη αντίληψης σε σχέση με τα περιβαλλοντικά ζητήματα και έλλειψη γνώσης σχετικά με τις αξιώσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι δήμοι πρέπει επίσης να επιταχύνουν τις προετοιμασίες τους για την περιβαλλοντική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ιδιαίτερα όσον αφορά την εκπαίδευση. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Οι περιβαλλοντικές επενδύσεις της Τουρκίας το 1997 ανήλθαν περίπου στο 1 δισεκατομμύριο δολάρια Η.Π.Α., ποσό που αντιστοιχεί στο 0,5% του εθνικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Το Ταμείο για την Πρόληψη της Περιβαλλοντικής Μόλυνσης είναι το μόνο εθνικό ταμείο που χρηματοδοτεί περιβαλλοντικές δραστηριότητες και επενδύσεις στην Τουρκία, αλλά το Υπουργείο Περιβάλλοντος έχει δικαιοδοσία να εγκρίνει μόνο το 10% των δαπανών από αυτό το ταμείο. Προς το παρόν, το ταμείο παρέχει στο Υπουργείο το ετήσιο ποσό των 125 εκατομμυρίων ευρώ για τη χρηματοδότηση έρευνας, για επιχειρήσεις εκκαθάρισης, για μόρφωση και εκπαίδευση, για προγράμματα που στοχεύουν στην πρόληψη της περιβαλλοντικής μόλυνσης και πίστωση για κατασκευή εγκαταστάσεων επεξεργασίας. Οι περιβαλλοντικές επενδύσεις της Τουρκίας θα πρέπει σε μεγαλύτερο βαθμό να επικεντρωθούν στην άμεση εφαρμογή των περιβαλλοντικών οδηγιών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, με βάση μια συνολική στρατηγική επενδύσεων είναι σημαντική από αυτή την άποψη. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 23: Καταναλωτές και προστασία της Υγείας.

Καμία πρόοδος δεν έχει σημειωθεί από την τελευταία τακτική αναφορά. Η κύρια νομοθετική πράξη παραμένει ο Νόμος για την Προστασία των Καταναλωτών που χρονολογείται από το 1995.

Γενική Εκτίμηση

Η ευθυγράμμιση με το Κοινοτικό κεκτημένο είναι πλέον πολύ περιορισμένη. Οι υπάρχουσες οργανώσεις καταναλωτών πρέπει να ενισχυθούν και είναι ανάγκη να καθιερωθούν ανεξάρτητες αρχές ελέγχου της αγοράς και υπηρεσίες εφαρμογής των σχετικών νόμων.

Κεφάλαιο 24: Συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των θεμάτων εσωτερικής πολιτικής

Σε σύγκριση με την κατάσταση του 1999 δεν σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στον τομέα της δικαιοσύνης και της εσωτερικής πολιτικής. Όσον αφορά την προστασία δεδομένων και το θέμα της βίζας, δεν υπήρξε περαιτέρω εξέλιξη από τον προηγούμενο χρόνο.

Στο θέμα της μετανάστευσης και συνοριακού ελέγχου, έχουν γίνει προσπάθειες για την εκπαίδευση του προσωπικού και την έναρξη διαλόγου στο ζήτημα των μεταναστών και προσφύγων. Έλαβε επίσης χώρα μια συνάντηση στο πλαίσιο του Κέντρου για Πληροφόρηση, Διάλογο και Ανταλλαγή σχετικά με τη Διάβαση των Συνόρων και τη Μετανάστευση. Η Τουρκία χρειάζεται να συμπεριλάβει συμφωνίες επανεισόδου. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Στον τομέα της χορήγησης ασύλου, έχουν αρχίσει προσπάθειες όσον αφορά τη χωρητικότητα των κτιρίων, την εξειδικευμένη εκπαίδευση προσωπικού, πάντα σε στενή συνεργασία με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών.

Έχει γίνει αναβάθμιση στον εξοπλισμό / υλικοτεχνική υποδομή όσον αφορά το θέμα του ασύλου (αρχηγεία επαρχίες) ώστε να βελτιωθεί και να επισπευστεί η διαδικασία καθορισμού της κατάστασης ασυλίας. Όσον αφορά τη συνεργασία της αστυνομίας, δεν αναφέρθηκαν εξελίξεις από τον προηγούμενο χρόνο. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Στον τομέα του αγώνα κατά της απάτης και της διαφθοράς, η Τουρκία έχει επικυρώσει την Σύμβαση του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας) για την Καταπολέμηση / Αντιμετώπιση των κρουσμάτων Δωροδοκίας* από τους Αξιωματούχους του γραφείου εξωτερικών στις Διεθνείς Εμπορικές Συναλλαγές. Ωστόσο, η Τουρκία δεν έχει ακόμη υπογράψει καμία από τις Συμβάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για αυτό το θέμα.

Στο θέμα του αγώνα κατά των ναρκωτικών, δεν έχει αναφερθεί καμία σημαντική εξέλιξη. Όσον αφορά την τελωνειακή συνεργασία, δεν έχουν γίνει σημαντικές εξελίξεις. Το ίδιο ισχύει και για τη συνεργασία σε ζητήματα ποινικού και αστικού δικαίου. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Γενική αξιολόγηση

Στον τομέα της προστασίας προσωπικών δεδομένων, νέα νομοθεσία είναι υπό μελέτη. Η Τουρκία δεν έχει ακόμα επικυρώσει τη Σύμβαση του 1981 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Προστασία των Πολιτών σε σχέση με την αυτόματη επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων.

Όσον αφορά τη χορήγηση βίζας, ο Τουρκικός κατάλογος βίζας δεν συμφωνεί με τον Ευρωπαϊκό κατάλογο. Για παράδειγμα, οι Ιρανοί πολίτες μπορούν να έχουν είσοδο στην Τουρκία και να παραμείνουν στη χώρα για μια περίοδο τριών μηνών χωρίς βίζα. Ωστόσο, για άλλες χώρες προέλευσης, όπως το Αφγανιστάν, το Πακιστάν και η Σρι-Λάνκα, οι βίζες χορηγούνται στη χώρα προελεύσεως όχι όμως και στα σύνορα. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τη μετανάστευση, χρειάζεται να ενταθούν άμεσα οι προσπάθειες για τη μείωση του αριθμού των ατόμων που προσπαθούν να περάσουν παράνομα στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Στο θέμα του ασύλου, η Τουρκία χρειάζεται να άρει το γεωγραφικό της περιορισμό στη Συνθήκη της Γενεύης, παρόλο που λαμβάνει υπ' όψιν όλες τις αιτήσεις ασυλίας και προβαίνει στις ανάλογες ενέργειες πάντα σε συνεργασία με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών (παράλληλες διαδικασίες) προκειμένου να εξετάσει αυτές τις περιπτώσεις. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι τελικές αποφάσεις του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών και του ΟΗΕ, όσον αφορά τη χορήγηση της ταυτότητας του πρόσφυγα, ταυτίζονται. Σε συνεργασία με τον ΟΗΕ, το Υπουργείο Εσωτερικών έχει θεσπίσει ένα τριετές πρόγραμμα που καλύπτει την περίοδο από τον Οκτώβριο του 2000 - Οκτώβριο του 2003 με στόχο την εκπαίδευση του προσωπικού που θα αναλαμβάνει τα θέματα ασυλίας και προσφύγων, τεχνική βοήθεια καθώς και τις αλλαγές που έλαβαν χώρα, σε

εθνικό και διεθνές επίπεδο, στον τομέα της ασυλίας.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τις δυνατότητες στέγασης των προσφύγων, χρειάζεται τεράστια προσπάθεια για την κατασκευή των κατάλληλων κέντρων υποδοχής στην Τουρκία. Επί του παρόντος, οι πρόσφυγες και όσοι ζητούν άσυλο βρίσκουν στέγη στις περισσότερες περιπτώσεις στα σπίτια των κατοίκων της περιοχής, χάριν στην τοπική παράδοση φιλοξενίας και αλληλεγγύης. Έχουν κάποια υποστήριξη από τα γραφεία των Κυβερνητών και τους δήμους, αλλά οι προσπάθειες αυτές δεν μπορούν να συγκριθούν με τις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν λόγω της συνεχούς εισόδου προσφύγων και ατόμων που ζητούν άσυλο. Όσον αφορά τη συνεργασία της αστυνομίας, τον αγώνα κατά της απάτης και της διαφθοράς, τον αγώνα κατά των ναρκωτικών, την τελωνειακή συνεργασία, και τη δικαστική συνεργασία σε θέματα ποινικού και αστικού δικαίου, χρειάζεται να γίνουν σοβαρές προσπάθειες για να συμμορφωθούν με το κεκτημένο. Αυτό επίσης συνεπάγεται την επικύρωση των σχετικών διεθνών συμβάσεων από την Τουρκία. Επιπλέον, χρειάζονται σοβαρές προσπάθειες για την βελτίωση των δυνατοτήτων για αποτελεσματική εφαρμογή και θέσπιση νομοθεσίας σ' αυτούς τους τομείς. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 25: Τελωνειακή ένωση

Ο νέος Κώδικας Τουρκικών Τελωνείων τέθηκε σε ισχύ στις 5 Φεβρουαρίου του 2000. Οι διατάξεις ήταν σχεδόν πλήρως εναρμονισμένες αλλά η εφαρμογή των διατάξεων στην πράξη διαφέρει ακόμα σε σχέση με τις ελεύθερες ζώνες και τις τελωνειακές διαδικασίες με οικονομικό αντίκτυπο.

Γενική αξιολόγηση

Η Τελωνειακή Ένωση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Τουρκίας μπήκε στην τελική φάση στις 31 Δεκεμβρίου 1995. Η Απόφαση που καθορίζει την Τελωνειακή Ένωση (Απόφαση 1/95 του Συνοδευτικού Συμβουλίου) θέτει ως προϋπόθεση η Τουρκία να εναρμονίσει την εμπορική και τελωνειακή της πολιτική με αυτήν της Κοινότητας. Επί του παρόντος, η Τουρκία έχει εναρμονίσει σχεδόν πλήρως την Τελωνειακή της Νομοθεσία με την τελωνειακή νομοθεσία της Κοινότητας. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Το Άρθρο 15 της Απόφασης 1/95 του Συνοδευτικού Συμβουλίου ΕΚ - Τουρκίας εξασφαλίζει για την Τουρκία το δικαίωμα να διατηρεί τους φόρους τελωνείου σε υψηλότερα επίπεδα από τις Τιμές Κοινοτικών Τελωνείων αναφορικά με ορισμένα προϊόντα μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2001. Από την

1^η Ιανουαρίου 2001 η Τουρκία θα εφαρμόζει τους ίδιους φόρους με την Κοινότητα σε όλα τα προϊόντα, γεγονός που προβλέπεται στην Απόφαση 1/95.

Όσον αφορά τα τελωνεία, η τελευταία Τακτική Αναφορά τόνισε το γεγονός ότι το τουρκικό τελωνειακό σύστημα συμμορφώνεται κατά βάση με τον Κώδικα Κοινοτικών Τελωνείων. Οι εναπομείνουσες διαφορές αφορούν το θέμα των ελεύθερων ζωνών, για τις οποίες έχει γίνει ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Τουρκία και άλλες υποψήφιες χώρες. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 26: Εξωτερικές σχέσεις

Καθώς η Τουρκία είναι ήδη σε Τελωνειακή Ένωση με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα η Τουρκική Οικονομική πολιτική έχει εναρμονιστεί σε μεγάλο βαθμό με την πολιτική της ΕΚ σε θέματα που καλύπτονται από την τελωνειακή ένωση. Οι διαπραγματεύσεις είναι καθ' οδόν για την επέκταση της τελωνειακής ένωσης σε υπηρεσίες και τη δημόσια προμήθεια. Όσον αφορά ένα νέο γύρο εμπορικών συναλλαγών, στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, η θέση της Τουρκίας γενικά συμπίπτει με αυτήν της ΕΕ.. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά τις διμερείς συμφωνίες με άλλες χώρες, η συμφωνία ελεύθερου εμπορίου με τη Βουλγαρία τέθηκε σε ισχύ την 1 Νοεμβρίου 1999 με τη Λετονία την 1^η Ιουλίου 2000, την Σλοβενία την 1^η Ιουνίου 2000 και την Πολωνία την 1^η Μαΐου 2000. Η συμφωνία με την FYROM επικυρώθηκε στις 25 Ιουλίου 2000. Δεν έχουν ακόμη ξεκινήσει διαπραγματεύσεις με την Κύπρο. Έχουν επίσης υπογραφεί συμφωνίες με ορισμένες Μεσογειακές χώρες. Η συμφωνία με την Πολωνία προβλέπει μια μεταβατική περίοδο μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2002 όταν οι φόροι θα αποσυρθούν από το εμπόριο βιομηχανικών αγαθών ανάμεσα σε δύο μέρη. Η Τουρκία εφαρμόζει τις μονομερείς εμπορικές παραχωρήσεις της Κοινότητας στη Βοσνία από τον Ιούλιο 1999.

Η Τουρκία έχει ολοκληρώσει τις Συμφωνίες Προστασίας Αμοιβαίων Επενδύσεων με την Κούβα, τη Μαλαισία, τη Μογγολία και τη Ρωσία και μια Διμερή Συνθήκη Επενδύσεων με τις ΗΠΑ.

Μια διαφωνία του ΠΟΕ βρήκε ότι οι περιορισμοί που είχαν επιβληθεί στην Ινδία για την εξαγωγή υφασμάτων ήταν ασυνεπής με τις υποχρεώσεις της Τουρκίας βάσει του ΠΟΕ. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Γενική αξιολόγηση

Γενικά, υπάρχει μεγάλη σύγκληση ανάμεσα στην Ε.Ε. και στην Τουρκία στο θέμα των εξωτερικών εμπορικών σχέσεων. Η συμβατότητα της Τουρκικής νομοθεσίας με τη πολιτική της Ε.Ε. στους τομείς της επικοινωνίας, υφασμάτων και η εναρμόνιση στα κριτήρια εξαγωγής του κεκτημένου, χρειάζεται να αξιολογηθούν / εκτιμηθούν πιο εμπεριστατωμένα. Υπήρξε ακόμη καλός συντονισμός μεταξύ Τουρκίας και Ε.Ε. μέσα στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που ορίζεται στην Απόφαση της Τελωνειακής Ένωσης της 1^{ης} Ιανουαρίου 1996, η Τουρκία χρειάζεται να εναρμονιστεί με όλες τις προτιμώμενες συμφωνίες που συμπεριλαμβάνονται μεταξύ της Ε.Ε. και τρίτων χωρών καθώς και αυτόνομα καθεστώτα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ως το 2001. Η Τουρκία έχει μέχρι στιγμής συνάψει συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου με τη Βουλγαρία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Λιθουανία, Εσθονία, τη Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Δημοκρατία της Σλοβακίας, τη Λετονία, τη Σλοβενία καθώς και χώρες εκτός της ζώνης του ελεύθερου εμπορίου όπως Ισραήλ και FYROM. Ωστόσο, χρειάζεται να σημειωθεί μεγαλύτερη πρόοδος για να ανταποκριθεί σε όλες τις δεσμεύσεις της Ε.Ε. υπό προτιμώμενο καθεστώς. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η Ε.Ε. και η Τουρκία θα πρέπει να συνεχίσουν να ενημερώνουν η μία την άλλη σχετικά με διαπραγματεύσεις που στόχο έχουν τη σύναψη οποιασδήποτε νέας εμπορικής συμφωνίας με τρίτη χώρα. Επιπλέον, σύμφωνα με την κατάσταση υποψηφιότητας της Τουρκίας θα πρέπει να συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία των Διεθνών Οργανισμών, όπως ο ΟΟΣΑ.

(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 27: Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας

Ο πολιτικός διάλογος που καθιερώθηκε σύμφωνα με τη Συνοδευτική Συμφωνία και το σχετικό Συνοδευτικό Συμβούλιο Αποφάσεων έχει αναπτυχθεί ακολούθως με τα συμπεράσματα του ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι, το Δεκέμβριο του 1999. Ο πολιτικός διάλογος διεξάγεται τόσο σε διμερές όσο και σε πολυμερές επίπεδο. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ελσίνκι, ο διμερής διάλογος (σε επίπεδο Υπουργών και Πολιτικών Αρχηγών) δίνει τώρα "έμφαση προς την κατεύθυνση της προσπάθειας να εκπληρωθούν τα πολιτικά κριτήρια για την ένταξη με ιδιαίτερη βαρύτητα στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς επίσης και στα ζητήματα που αναφέρονται στις παραγράφους 4 και 9 (α)" (ειρηνική επίλυση των διαφωνιών και του κυπριακού). Μια συνάντηση των Πολιτικών Αρχηγών από την Ε.Ε. και την Τουρκία έλαβε χώρα το Μάρτιο του 2000. Τον Απρίλιο του 2000 επίσης συζητήθηκαν ανάλογα θέματα στο Συνοδευτικό Συμβούλιο. Από το Συμβούλιο του Ελσίνκι και ειδικότερα από τον Ιανουάριο του 2000, η Τουρκία

έχει λάβει μέρος σε όλες τις συσκέψεις για πολιτικό διάλογο που περιελάμβαναν την Ε.Ε. και τις υποψήφιες χώρες σε Υπουργικό επίπεδο, σε επίπεδο Πολιτικών αρχηγών, Ευρωπαϊκών ανταποκριτών και ειδικών. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά την εναρμόνιση με τα κριτήρια και ανακοινώσεις της Ε.Ε., η Τουρκία, από τη σύσκεψη κορυφής του Ελσίνκι, έχει συστηματικά εναρμονίσει τις θέσεις της με αυτές της Ένωσης και όταν κλήθηκε να το κάνει, συντάχθηκε με τις από κοινού ενέργειες της Ένωσης και τις κοινές θέσεις.

Η Τουρκία δεν είναι ικανοποιημένη με τους διακανονισμούς που τέθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα (Ιούνιος 2000) για διάλογο, ανοιχτή συνομιλία και συνεργασία με έξι χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ εκτός Ε.Ε. για τη διαχείριση στρατιωτικής κρίσης. Το ζήτημα υπόκειται σε πολλές περαιτέρω αμοιβαίες συνομιλίες. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Η επίσημη θέση της Τουρκίας στο θέμα της Κύπρου εξακολουθεί να είναι αντίθετη με τις αποφάσεις του ΟΗΕ και τη θέση της Ε.Ε. Ωστόσο, η κατάσταση - υποψηφιότητας της Τουρκίας έδωσε νέα κίνητρα στις πολιτικές εξελίξεις για τη διευθέτηση του Κυπριακού.

Η επαναπροσέγγιση ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία που ξεκίνησε τον Ιούλιο του 1999, συνεχίζεται. Η Τουρκία συμμετείχε στην άσκηση του ΝΑΤΟ «Dynamic Mix 2000» που έλαβε χώρα στην Ελλάδα το Μάιο - Ιούνιο κατά το τρέχον έτος.

Για πρώτη φορά μετά τη κρίση της Κύπρου, τουρκικά στρατεύματα και στρατιωτικά αεροσκάφη βρίσκονταν στην Ελλάδα. Συνεχίζονται οι διπλωματικές επαφές για την πιθανή ανοικοδόμηση μέτρων εμπιστοσύνης στο Αιγαίο, χωρίς όμως μέχρι τώρα να έχουν φέρει συγκεκριμένα αποτελέσματα. Στην πραγματικότητα, έχει σημειωθεί ελάχιστη πρόοδος σε σχέση με την ειρηνική διευθέτηση των διαφωνιών στο Αιγαίο. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Γενική αξιολόγηση

Ο πολιτικός διάλογος ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Τουρκία εξελίχθηκε ικανοποιητικά από την τελευταία Τακτική Αναφορά. Όσο το κεκτημένο στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας αναπτύσσεται περαιτέρω, η Τουρκία οφείλει να διατηρήσει τον προσανατολισμό της εξωτερικής της πολιτικής εναρμονισμένο με αυτόν της Ένωσης.

Η Τουρκία ανέπτυξε μια σειρά πρωτοβουλιών για την προώθηση της σταθερότητας και ευημερίας στην περιοχή. Ένα σημαντικό στοιχείο σχετικά με αυτό είναι η προτεινόμενη Συνθήκη Σταθερότητας για τον Καύκασο, που εξαιτίας της ασταθούς κατάστασης στον Καύκασο δεν μπόρεσε να καρποφορήσει.

Η Τουρκία επίσης συνεχίζει να παίρνει ενεργό μέρος στις επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων στα Δυτικά Βαλκάνια με την αποστολή στρατευμάτων.

Περαιτέρω προσπάθειες σχετικά με την ανάπτυξη των Ελληνο-Τουρκικών σχέσεων θα πρέπει να έχουν ως στόχο οφέλη και για τις δύο χώρες καθώς επίσης σταθερότητα στην περιοχή. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 28: Οικονομικός έλεγχος

Στο θέμα του οικονομικού ελέγχου δεν έχει αναφερθεί σημαντική πρόοδος. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η Τουρκική κυβέρνηση έχει προβεί σε συγκεκριμένες ενέργειες που στόχο έχουν τη βελτίωση του δημοσίου εσωτερικού και εξωτερικού οικονομικού ελέγχου και τη διαφάνεια. Η ίδια η τουρκική κυβέρνηση χαρακτήρισε ως ανεπαρκή τη διασαφήνιση των ρόλων και των ευθυνών αναφορικά τόσο με τη σχέση μεταξύ κυβέρνησης και του υπόλοιπου οικονομικού μηχανισμού και με τους ρόλους των κυβερνητικών φορέων. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Γενική αξιολόγηση

Οι έλεγχοι που γίνονται από το Υπουργείο Οικονομικών είναι του τύπου «της συμβατότητας» και είναι οργανωμένοι με βάση χρονοβόρες διαδικασίες, προκαλώντας έτσι ελλιπή χορήγηση αγαθών και υπηρεσιών και θέτοντας σε κίνδυνο ολόκληρη τη διαχείριση του δημόσιου κεφαλαίου. Οι επιθεωρήσεις που διεξάγονται από το Υπουργείο Οικονομικών στηρίζονται απλά στην τακτικότητα και νομιμότητα των συναλλαγών αλλά τις περισσότερες φορές δεν ελέγχουν τα ίδια τα οικονομικά συστήματα.

Ο εξωτερικός έλεγχος πρέπει να γίνεται από ένα σώμα που θα λειτουργεί ανεξάρτητα από την Κυβέρνηση. Αν το σώμα αυτό εμπλέκεται για την έγκριση των δραστηριοτήτων του από εξωτερικούς φορείς επιθεώρησης, το γεγονός αυτό αυτόματα υποβαθμίζει την ικανότητά του για εξωτερικό έλεγχο, σε περίπτωση που οι δραστηριότητες αυτές κριθούν ακατάλληλες, παράνομες ή σπασμωδικές. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Όσον αφορά την αρμοδιότητα να εφαρμόσει το σύστημα ελέγχου μέτρα ελέγχου σε σχέση με τους ίδιους τους πόρους και τη δομή του σχεδίου εξόδων, χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες. Σε εθνικό επίπεδο η κυβέρνηση θα χρειαστεί να πάρει τα κατάλληλα μέτρα ελέγχου ώστε να εξασφαλίσει ότι η ευθύνη της επιθεώρησης μπαίνει σε εφαρμογή με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί αποτελεσματικά να προλαμβάνει και να αποτρέπει τη διαφθορά. Θα ήταν επίσης απαραίτητο να εξουσιοδοτηθεί το ΤΕΕ με την αρμοδιότητα να θέτει οποιεσδήποτε επικίνδυνες περιοχές του

δημόσιου τομέα υπό επιθεώρηση. Αυτό θα έβαζε ένα τέλος στο γενικό φαινόμενο της «μετάθεσης ευθυνών» που είναι ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα του Τουρκικού συστήματος ελέγχου.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Ένα ακόμη μειονέκτημα του Τουρκικού Συστήματος Ελέγχου είναι η αδυναμία του να δράσει σύμφωνα με μια συνεχή και συστηματική διαδικασία θέσπισης προτεραιοτήτων και προβληματικών περιοχών, αντί για απλές ad hoc αντιδράσεις στα διοικητικά αιτήματα. Πρέπει να περάσει νομοθεσία που θα δίνει στον κλάδο επιθεώρησης και εσωτερικού ελέγχου της Τουρκίας ένα συνεχώς και κατανοητό κατάλογο των προδιαγραφών και αρχών που εφαρμόζονται στην Ε.Ε. Περιλαμβάνει τη χρήση τεχνολογιών πληροφόρησης για τον έλεγχο της δημόσιας οικονομίας. Αυτές οι αλλαγές είναι απαραίτητες για να εξασφαλιστεί η προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. (<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

Κεφάλαιο 29: Οικονομικές διατάξεις

Μέσα στα προηγούμενα χρόνια έχει σημειωθεί πρόοδος αναφορικά με τον εθνικό προϋπολογισμό. Έχουν βελτιωθεί οι στατιστικές και τέθηκαν ως πρωταρχικοί στόχοι στη δημοσιονομική πολιτική η ενίσχυση της οικονομικής διαχείρισης και η διαφάνεια.

Η φορολογική διαχείριση βελτιώνεται. Έχει επίσης μειωθεί ο αριθμός των κεφαλαίων εντός και εκτός προϋπολογισμού. Δεν αναφέρθηκαν ιδιαίτερες εξελίξεις για θέματα που χρηματοδοτούνται από κοινού με την Ε.Ε., τους ίδιους πόρους και τη διοικητική υποδομή.
(<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>)

5.1. Ελληνοτουρκικές σχέσεις

5.1.1. Γενικά στοιχεία για τη στάση της Ελλάδας έναντι της Τουρκίας

Η Ελλάδα δεν συμφωνεί στην ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ όσο η Τουρκία καταπατά θεμελιώδεις αρχές της δημοκρατίας και του διεθνούς δικαίου, αλλά και το νομοθετικό πλαίσιο της Ευρώπης. Η χώρα μας προσπάθησε κατά το παρελθόν να προβάλει εμπόδια στην προσέγγιση Τουρκίας – ΕΕ. Η άσκηση, ή η απειλή άσκησης του δικαιώματος της αρνησικυρίας, ήταν το σημαντικότερο μέσο άσκησης πολιτικής έναντι της προσέγγισης της Τουρκίας στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η χώρα μας έθεσε το ζήτημα των ελληνοτουρκικών διαφορών, κάθε φορά που η Τουρκία διαβουλεύονταν την είσοδο της στους κόλπους της ΕΕ, επιθυμώντας να αναγάγει το θέμα των ελληνοτουρκικών διαφορών σε ζήτημα διαπραγματεύσεως Τουρκίας – ΕΕ. Παράλληλα, έθετε την αρχή της κοινοτικής αλληλεγγύης, ώστε να βγαίνει ισχυροποιημένη διαπραγματευτικά στο ζήτημα των ελληνοτουρκικών διαφορών. (Θεοδωρόπουλος, 1988)

Η θέση της Ελλάδας, στο θέμα των σχέσεων Τουρκίας – ΕΕ, ως τα μέσα του 1994 περιελάμβανε τα εξής: α) έμφαση στην καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοκρατικών ελευθεριών από την πλευρά της Τουρκίας, β) το αίτημα για την αποχώρηση των τουρκικών στρατιωτικών δυνάμεων που κατέχουν τμήμα της Κύπρου, γ) καταγγελία της διαρκούς αμφισβήτησης των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων από την πλευρά της Τουρκίας.

Οι πολιτικές εντάσεις που υπάρχουν μεταξύ της χώρας μας και της Τουρκίας, αφορούν σε πολύ μεγάλο βαθμό τις μονομερείς διεκδικήσεις της Τουρκίας σε βάρος της χώρας μας, επί των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων, πέρα βέβαια από το Κυπριακό ζήτημα. (Θ. Ντόκος, Ν. Πρωτονοτάριος, 1996).

5.1.2. Οι τουρκικές διεκδικήσεις έναντι της Ελλάδος και ο ρόλος και η στάση της Ελλάδας στην ενδεχόμενη ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ

Οι τουρκικές μονομερείς διεκδικήσεις στο Αιγαίο

Α. Οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο.

Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο αποτελεί ουσιαστικά, τη μόνη νομική ελληνοτουρκική διαφορά που η χώρα μας αναγνωρίζει ότι υπάρχει. Η διαφορά αυτή ήρθε για πρώτη φορά στην επιφάνεια και προκάλεσε μεγάλη ένταση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις την 1^η Νοεμβρίου 1973, όταν στην Τουρκική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως δημοσιεύθηκε αυθαίρετος χάρτης με περιοχές του Αιγαίου, που περιελάμβανε και ελληνικές, για τις οποίες η τουρκική

κυβέρνηση είχε δώσει άδεια διεξαγωγής ερευνών σε τουρκική εταιρεία πετρελαίων. Η ένταση κορυφώθηκε όταν στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν το 1974 και 1976 έρευνες τουρκικών ωκεανογραφικών σκαφών (Τσανταρλί και Χόρα). Για το ζήτημα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας υπάρχουν τρεις μεγάλες βασικές διαφορές τοποθέτησης μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας ως προς:

1. το αντικείμενο και τη φύση της διαφοράς

Η Τουρκία ισχυρίζεται ότι η διαφορά έγκειται στη διανομή ολόκληρης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, το οποίο θέλει να χωρίσει σε δύο ίσα μέρη, έτσι ώστε να αποκτήσει αυτή δικαιώματα υφαλοκρηπίδας δυτικά των ελληνικών νησιών, μέχρι τη μέση γραμμή του Αιγαίου. Είναι μια επεκτατική βλέψη της Τουρκίας σε βάρος του ελληνικού χώρου. Η ελληνική πλευρά υποστηρίζει ότι η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των δύο χωρών είναι ένα νομικό ζήτημα και όχι πολιτικό και ζητά την επίλυση μέσω των τρόπων που προβλέπει το Διεθνές Δίκαιο και ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών.

2. Το δικαίωμα υφαλοκρηπίδας των νησιών

Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι τα νησιά έχουν πλήρη δικαιώματα υφαλοκρηπίδας σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις, κάτι που δε δέχεται η Τουρκία που υποστηρίζει ότι τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου αποτελούν «ειδικές περιστάσεις».

3. Το εφαρμοστέο δίκαιο για την επίλυση της διαφοράς

Η Τουρκία επικαλείται την αρχή της ευθυδικίας. Η αρχή όμως αυτή δεν ερμηνεύεται από πλευράς Τουρκίας σύμφωνα με τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, αλλά αυθαίρετα, με πολιτικά κριτήρια και γνώμονα τις επεκτατικές της βλέψεις στο Αιγαίο.

Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας εφαρμοστέα είναι η αρχή της μέσης γραμμής όπως προβλεπόταν στο άρθρο 6 της Σύμβασης του 1958 και ήδη αναγνωρίζεται ως η επικρατούσα αρχή του Διεθνούς Δικαίου.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αν η Τουρκία επεδίωκε την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και όχι τον εγκλωβισμό των νήσων του Αν. Αιγαίου σε μία ζώνη τουρκικής δικαιοδοσίας, δεν είχε παρά να παραστεί στο Διεθνές Δικαστήριο στο οποίο προσέφυγε η Ελλάδα το 1976, οπότε η διαφορά θα είχε λυθεί ειρηνικά. Λόγω όμως της ερημοδικίας της Τουρκίας, το Δικαστήριο κήρυξε τότε εαυτό αναρμόδιο. Για την έκτοτε εξέλιξη του θέματος της υφαλοκρηπίδας θα πρέπει να αναφερθούν τα εξής:

Το 1976, ύστερα από μία νέα αύξηση της έντασης στο Αιγαίο, έλαβε χώρα μία ελληνοτουρκική διαπραγμάτευση στην Βέρνη. Το σχετικό Πρακτικό που υπογράφηκε στην Βέρνη την 11-11-1976 καθόριζε ένα κώδικα συμπεριφοράς που θα έπρεπε να διέπει μελλοντικές διαπραγματεύσεις για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου.

Ουσιαστικό όμως αποτέλεσμα δεν υπήρξε και η εκκρεμότητα συνεχίστηκε με αντεγκλήσεις ως τον Μάρτιο του 1987, οπότε η κρίση έφθασε στα όρια ένοπλης αντιπαράθεσης όταν το Sismik-1,

συνοδευόμενο από τουρκικά πολεμικά, άρχισε την κάθοδο του στο Αιγαίο, προκειμένου να πραγματοποιήσει έρευνες έξω από την αιγιαλίτιδα ζώνη ελληνικών νήσων.

Τότε έγινε ανταλλαγή σχετικών μηνυμάτων του Έλληνα και Τούρκου Πρωθυπουργού και δόθηκε στην Ελλάδα η ευκαιρία να διατυπώσει και πάλι την πάγια θέση της για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, στην οποία εμμένει μέχρι σήμερα. (Π. Καζάκος, 1988)

B. Αιγιαλίτις Ζώνη

Η ένταση που προκαλεί η Τουρκία στο Αιγαίο δεν αφορά μόνο την υφαλοκρηπίδα αλλά και την αιγιαλίτιδα ζώνη. Η αιγιαλίτιδα ζώνη, όσον αφορά τα χωρικά ύδατα, καθιερώθηκε το 1936 και εκτείνεται σε 6 ν.μ. Όσον δε αφορά τον εναέριο χώρο για θέματα αεροπορίας και αστυνομούσεως του, καθιερώθηκε το 1931 κι έχει πλάτος 10 ν.μ.

(α) Ως προς την αιγιαλίτιδα ζώνη, η Τουρκία, εξ αφορμής της πρόσφατης θέσεως σε ισχύ της Συμβάσεως των Η.Ε. για το Δίκαιο της Θαλάσσης, ανανέωσε σε υψηλούς τόνους την απειλή της περί θεωρήσεως ως "casus belli" ενδεχόμενης επέκτασης της ελληνικής αιγιαλίτιδος ζώνης σε 12 ν.μ.

Το δικαίωμα αυτό ασκείται ήδη, από πολλά κράτη, συμπεριλαμβανομένης και της Τουρκίας, η οποία από ετών (1964) αύξησε τα χωρικά της ύδατα στον Εύξεινο και την Μεσόγειο σε 12 ν.μ. Με ευκαιρία την κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας από την χώρα μας στις 31 Μαΐου 1995, η Τουρκική Εθνοσυνέλευση εξέδωσε ψήφισμα στις 8 Ιουνίου 1995, με το οποίο εκχωρεί στην Τουρκική Κυβέρνηση όλες τις αρμοδιότητες, συμπεριλαμβανομένων και στρατιωτικών, για την διατήρηση και υπεράσπιση των "ζωτικών συμφερόντων" της Τουρκίας. Θέση της Ελλάδας είναι ότι η επέκταση των χωρικών υδάτων της μέχρι 12 ν.μ. αποτελεί κυριαρχικό δικαίωμά της σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, προτίθεται δε να το ασκήσει όταν τούτο κριθεί σκόπιμο.

(β) Ως προς την αιγιαλίτιδα ζώνη για θέματα αεροπορίας και αστυνομούσεως του εναερίου χώρου πρέπει να σημειωθεί ότι η Τουρκία, ενώ μέχρι το 1975 την αναγνώριζε και τη σεβόταν, έκτοτε δεν την αναγνωρίζει και δεν θεωρεί ότι τα πολεμικά της αεροσκάφη που ίπτανται στον μεταξύ των 6 και 10 ν.μ. εναέριο χώρο, προβαίνουν σε παραβιάσεις, απαντώντας στερεότυπα κατ' αυτόν τον τρόπο σε κάθε ελληνική διαμαρτυρία.

Η Ελλάδα προβαίνει σε αναχαιτίσεις των τουρκικών αεροσκαφών, αλλά κατά την τελευταία τριετία οι παραβιάσεις συνεχώς αυξάνονται, όχι μόνον εντός των 10 ν.μ., αλλά συχνότατα και σε απόσταση κοντινότερη των 6 ν.μ., πολλές φορές δε και πάνω από τα ελληνικά νησιά. (Π. Καζάκος, 1988)

Γ. Το FIR Αθηνών

Την 7 Δεκεμβρίου 1944 υπογράφηκε στο Σικάγο η Σύμβαση περί Διεθνούς Πολιτικής Αεροπορίας, που προέβλεπε την ίδρυση ενός Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO). Το ICAO οριοθέτησε τα όρια ευθύνης για τον έλεγχο του εναερίου χώρου στις χώρες μέλη του (FIR).

Το FIR Αθηνών καλύπτει ολόκληρο τον ελληνικό εθνικό εναέριο χώρο και επιπλέον διάσπαρτα τμήματα του διεθνούς εναερίου χώρου. Σύμφωνα με τους κανόνες και την διεθνή πρακτική του ICAO όλα τα αεροσκάφη, πολιτικά και στρατιωτικά, πρέπει να υποβάλουν σχέδια πτήσεως πριν από την είσοδό τους στα όρια του FIR.

Παρά ταύτα τον Αύγουστο του 1974 η Τουρκία αυθαίρετα προσπαθούσε να επεκτείνει τον χώρο της δικαιοδοσίας της μέχρι το μέσο του Αιγαίου εντός του FIR Αθηνών. Η Ελλάδα τότε κήρυξε το Αιγαίο επικίνδυνη περιοχή. Το ICAO, για να τερματίσει την αναστάτωση, απηύθυνε έκκληση και στις δύο πλευρές χωρίς επιτυχία. Τέλος η Άγκυρα το 1980 και πάλι μονομερώς ανακάλεσε όταν διαπίστωσε ότι το μέτρο έβλαπτε τα συμφέροντά της και ιδίως τον τουρισμό της.

Ωστόσο η Τουρκία παραβιάζει επανειλημμένα το FIR Αθηνών με τα πολεμικά αεροσκάφη της με το επιχείρημα ότι η Σύμβαση του Σικάγου δεν αφορά τα πολεμικά αεροσκάφη.

Η ελληνική θέση επ' αυτού είναι ότι όχι μόνο για λόγους εφαρμογής των κανόνων και αποφάσεων του ICAO αλλά και για λόγους ασφαλείας της διεθνούς αεροπορίας η Τουρκία οφείλει να υποβάλλει σχέδια πτήσεως. Η Τουρκία όμως, υποβάλλει σχέδια πτήσεως μόνο για όσα πολεμικά αεροσκάφη της υπερίπτανται του ελληνικού εναερίου χώρου πέραν των 6 ν.μ. Η Πολεμική μας Αεροπορία αναχαιτίζει κάθε αεροσκάφος ξένης εθνικότητας που εισέρχεται στο FIR Αθηνών χωρίς άδεια. (Π. Καζάκος, 1988)

Δ. Η ελληνική περιοχή έρευνας και διάσωσης στο FIR Αθηνών

Η ελληνική περιοχή έρευνας και διάσωσης σε περίπτωση αεροπορικού ατυχήματος (SAR), που συμπίπτει με την περιοχή του FIR Αθηνών, έχει καθορισθεί εδώ και δεκαετίες σύμφωνα με το οικείο Παράρτημα (Annex) της Σύμβασης του Σικάγου του 1944 για την Πολιτική Αεροπορία (ICAO).

Όσον αφορά τα ναυτικά ατυχήματα το θέμα ρυθμίζεται από την διεθνή Σύμβαση του Αμβούργου του 1979 για την ναυτική έρευνα και διάσωση. Η χώρα μας έχει κυρώσει την σύμβαση αυτή και

με την ευκαιρία της κυρώσεως είχε διατυπώσει μια επιφύλαξη ότι θα ασκεί ναυτική έρευνα και διάσωση σ' όλο τον χώρο του FIR. Τούτο αντικατοπτρίζει την γεωγραφική και πολιτική πραγματικότητα στην περιοχή και επιτρέπει την πλέον αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών για την σωτηρία της ανθρώπινης ζωής.

Η Τουρκία από την πλευρά της, εν είδη αντιπερισπασμού, δημοσίευσε στις 7-1-1989 στην Τουρκική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως "Κανονισμό Τουρκικής Ερεύνης και Διασώσεως" με τον οποίο οριοθέτησε αυθαίρετως ως ζώνη ευθύνης της SAR για αεροπορικά αλλά και ναυτικά ατυχήματα, ένα τμήμα της Μαύρης Θάλασσας, το ήμισυ του Αιγαίου και μέρος της Ανατολικής Μεσογείου που περιλαμβάνει και την κατεχόμενη Κύπρο.

Είναι προφανείς οι στόχοι της Τουρκίας, ιδιαίτερα όσον αφορά το ήμισυ του Αιγαίου. Πάντως στις 7-4-1989 το ICAO διαβεβαίωσε την Ελλάδα ότι οι ευθύνες της Ελλάδος και της Τουρκίας σχετικά με την αεροναυτική διάσωση και έρευνα παραμένουν αμετάβλητες ως έχουν ορισθεί και συμφωνηθεί. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

Ε. Τουρκική αξίωση για αποστρατιωτικοποίηση των νήσων του Ανατολικού Αιγαίου.

Η Τουρκία είναι η μόνη χώρα που ζητά την αποστρατιωτικοποίηση των νήσων του Ανατολικού Αιγαίου, χωρίς καμία διάκριση. Αλλ' όμως ασφαλώς γνωρίζει ότι: (α) Για άλλα από αυτά (Λήμνος - Σαμοθράκη) η στρατιωτικοποίηση έχει επιτραπεί με διεθνές συμβατικό κείμενο (Σύμβαση Montreux 1936) και μάλιστα έχει τύχει και της ρητής και επανειλημμένης τουρκικής εγκρίσεως (δήλωση Τούρκου τότε ΥΠΕΞ Rusdi Aras στην Τουρκική Εθνοσυνέλευση 31.7.1936, επιστολή του Τούρκου τότε Πρέσβυ προς την ελληνική κυβέρνηση 6.5.1936, μνημόνιο της τουρκικής κυβερνήσεως προς τις αντίστοιχες της Αγγλίας και Γαλλίας 12.6.1936).

(β) Για άλλα (Λέσβος - Χίος - Σάμος - Ικαρία) δεν προβλέπεται από την Συνθήκη της Λωζάνης (1923) πλήρης αποστρατιωτικοποίηση, κάτι το οποίο προσπαθεί η Τουρκία να παρουσιάσει. Αντίθετα προβλέπεται αριθμός στρατιωτικών δυνάμεων, τις οποίες η Ελλάδα και διαθέτει, υπό το φως μάλιστα της ανάγκης προστασίας των ανατολικών συνόρων της.

Η νομική βάση που επικαλείται η Ελλάδα για την στρατιωτικοποίηση των νήσων είναι το δικαίωμα νομίμου αμύνης (άρθρο 51 του Χάρτη των Η.Ε.). Η δε άσκηση του δικαιώματος αυτού είναι και νόμιμη και επιτακτική,

ξ ιδιαίτερα μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974,

- ξ δεδομένων διαφόρων κατά καιρούς απειλητικών δηλώσεων περί των ελληνικών νησιών, τα οποία μάλιστα αποκαλούνται από Τούρκους επισήμους ως "νήσοι του Αιγαίου", και όχι ελληνικοί νήσοι.
- ξ κυρίως μετά την δημιουργία της 4ης Στρατιάς του Αιγαίου, απέναντι ακριβώς από τα νησιά αυτά. Και τίθεται το ερώτημα: ποιος είναι ο λόγος της δημιουργία της Στρατιάς αυτής καθώς και της μόνιμης παρουσίας στο λιμάνι της Σμύρνης του μεγαλύτερου στόλου αποβατικών σκαφών της Μεσογείου;

(γ) Για τους ίδιους ως άνω πραγματικούς λόγους υφίστανται στα Δωδεκάνησα ορισμένες δυνάμεις εθνοφυλακής και έχουν δηλωθεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα.

(Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

ΣΤ. Τουρκικός Κανονισμός ναυσιπλοΐας στα Στενά.

Η Τουρκία έχει αρχίσει να εφαρμόζει από 1ης Ιουλίου 1994 εθνικό Κανονισμό, με τον οποίο επιχειρεί να ρυθμίζει την ναυσιπλοΐα στα Στενά. Το καθεστώς διελεύσεως όμως από τα Στενά ρυθμίζεται από την Σύμβαση του Montreux του 1936, η οποία δεν δύναται να υποκατασταθεί από την εσωτερική νομοθεσία ενός κράτους. Ο Κανονισμός αυτός, μάλιστα, παραβιάζει την Σύμβαση του Montreux, το Διεθνές Δίκαιο, αλλά και τις Συστάσεις του ΙΜΟ του Μαΐου 1994, με τις οποίες, παρά την σχετική δέσμευση που ανέλαβε, η Τουρκία δεν έχει εναρμονίσει τον Κανονισμό της. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

5.1.3. Ιστορική αναδρομή της ελληνοτουρκικής προσέγγισης: από το Νταβός (1988) μέχρι τους σεισμούς του Αυγούστου – Σεπτεμβρίου 1999.

Οι σχέσεις Ελλάδος – Τουρκίας ήταν τεταμένες εδώ και αρκετούς αιώνες. Πάντοτε ωστόσο και ιδιαίτερα τον τελευταίο αιώνα, υπήρξαν προσπάθειες για την ανάπτυξη των σχέσεων των δύο χωρών. Τα τελευταία 20 χρόνια, η συνάντηση των δύο πρωθυπουργών Α. Παπανδρέου και Τουργκούτ Οζάλ το 1988 στο Νταβός, είναι η πρώτη κίνηση για την ανάπτυξη των σχέσεων των δύο χωρών. Η συνάντηση αυτή είχε ως αποτέλεσμα μια προσωρινή όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, προσέγγιση Ελλήνων και Τούρκων επιχειρηματιών. Τον Οκτώβριο του 1988, οι επιχειρηματίες που αντιπροσώπευαν 91 ελληνικές και τουρκικές επιχειρήσεις, συμφώνησαν σε διάφορες ενέργειες. (Πεσμαζόγλου Στ., 1993)

Η συνέχεια δεν ήταν η αναμενόμενη. Η δεύτερη συνάντηση πρωθυπουργών, του Κ. Μητσοτάκη και της Τανσού Τσιλέρ το 1991 στο Νταβός, δεν έφερε πάλι τα επιθυμητά αποτελέσματα στις σχέσεις των δύο χωρών.

Σίγουρα δυνατότητες συνεργασίας υπάρχουν. Δεν υπήρξαν ωστόσο όλες εκείνες οι προϋποθέσεις και διεργασίες ώστε οι δυνατότητες να γίνουν πράξη.

Πολιτικές εντάσεις, το Κυπριακό ζήτημα αλλά και απειλές σε στρατιωτικό επίπεδο, δημιουργούν ένα κλίμα αβεβαιότητας ώστε εκατέρωθεν να χάνονται σημαντικές επιχειρηματικές συνεργασίες. Παρόλα τα προβλήματα ωστόσο, σε μερικά προϊόντα υπήρξε ανάπτυξη του εμπορίου, όπως το βαμβάκι, τα μεταλλουργικά προϊόντα κ.α.. Πέρα από τους πολιτικούς λόγους όμως, άλλη αιτία για τη μη ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών, ήταν ο έντονος προστατευτισμός των προϊόντων εκ μέρους της Τουρκίας αλλά και η αβεβαιότητα στο πολιτικό σκηνικό. Το κλίμα στην Ελλάδα για την Τουρκία δεν ευνοούσε την ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων και ιδιαίτερα εισαγωγών από την Τουρκία. Με την τελωνειακή ένωση της Τουρκίας με την ΕΕ, σίγουρα έχουν αλλάξει πολλά. Έχει δημιουργηθεί το κατάλληλο πλαίσιο για την ενσωμάτωση της τουρκικής οικονομίας στην Ευρώπη, αλλά και την εξάπλωση του εμπορίου της με Ευρωπαϊκές χώρες και ειδικότερα με την Ελλάδα λόγω εγγύτητας.

Η ένταση σε πολιτικό επίπεδο με την κρίση στις βραχονησίδες Ίμια τον Ιανουάριο του 1996, σίγουρα αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη του εμπορίου μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας. Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, το Κυπριακό, η αποστρατικοποίηση ελληνικών νησιών και περιοχών της Τουρκίας, η αξίωση ελληνικών εδαφών από την Τουρκία, η διαφωνία για τον εναέριο και θαλάσσιο χώρο, είναι ζητήματα που τίθενται από τη μια ή την άλλη πλευρά και δημιουργούν ένα συνολικό κλίμα αβεβαιότητας για την ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων των δύο χωρών. Οι αξιώσεις της Τουρκίας αλλά και η προκλητική της συμπεριφορά σε ότι έχει σχέση με το ζήτημα της Κύπρου, είχε ως αποτέλεσμα το πάγωμα των σχέσεων των δύο χωρών. Τα τελευταία χρόνια, οι υπουργοί εξωτερικών των δύο χωρών συναντώνται σε μια βήμα προς βήμα προσέγγιση για τη συζήτηση και επίλυση των επιμέρους διαφορών των δύο χωρών. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

Οι σεισμοί που σημειώθηκαν στις δύο χώρες τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο του 1999, τόνωσαν τις σχέσεις των δύο χωρών, ως αποτέλεσμα αυθόρμητης συμπαράστασης και αλληλεγγύης των δύο λαών σε στιγμές δοκιμασίας. Αυτή η αλληλεγγύη, είχε σημαντικές επιπτώσεις και σε πολιτικό επίπεδο.

5.2. Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας

5.2.1. Το πλαίσιο των οικονομικών και άλλων σχέσεων Ελλάδας – Τουρκίας

Τα πολιτικά προβλήματα και οι εντάσεις μεταξύ Ελλάδος - Τουρκίας, έχουν άμεσο αντίκτυπο και στο πλαίσιο συνεργασίας των δύο χωρών σε εμπορικό επίπεδο. Όποιες απόπειρες έγιναν για μια καλύτερη συνεργασία των επιχειρηματικών κύκλων, δεν είχαν σημαντικά αποτελέσματα.

Οι σημαντικότερες συμφωνίες που αποτελούν το νομικό πλαίσιο των διμερών σχέσεων, είναι:

1. Περί καταστολής και καταδίωξης λαθρεμπορίου, Άγκυρα, 15/1/1937.
2. Κτηνιατρική σύμβαση, Αθήνα, 15/12/1938.
3. Αεροπορικών μεταφορών, Άγκυρα 22/7/1947.
4. Μορφωτική συμφωνία, Άγκυρα, 20/4/1951.
5. Σιδηροδρομική σύμβαση, Αθήνα, 10/12/1954.
6. Περί αμοιβαίας καταργήσεως τελών κυκλοφορίας τροχοφόρων, Άγκυρα, 18/1/1968.
7. Σύμβαση για τις οδικές μεταφορές, Άγκυρα, 4/4/1970
8. Συμφωνία τουριστικής συνεργασίας, Αθήνα, 5/6/1979.
9. Συμφωνία για την κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων στον Έβρο, 1955.
10. Διαβαλκανική συμφωνία αθλητικής συνεργασίας, 5/2/1985.
11. Συμφωνία για την αμοιβαία κατάργηση θεωρήσεως διπλωματικών και υπηρεσιακών διαβατηρίων.
12. Συμφωνία συνεργασίας κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών ουσιών, Άγκυρα, 1989.

Στα πλαίσια της συνεργασίας των δύο χωρών, έχει συνταχθεί και προωθείται σχέδιο για τη σύναψη συμφωνίας επενδύσεων Ελλάδος – Τουρκίας. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

5.2.2. Η θέση της Τουρκίας και της Ελλάδας στις εξαγωγές των προϊόντων τους στην ΕΕ και τα πλεονεκτήματα των εμπορικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδος – Τουρκίας. Ποιες είναι οι δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξής τους.

Σύμφωνα με αρκετές μελέτες που έχουν γίνει και εξετάζουν τις εμπορικές δομές της Ελλάδος και της Τουρκίας, προκύπτει ότι υπάρχει μεγάλος βαθμός εμπορικής επικάλυψης μεταξύ των δύο

χωρών. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει ένας έντονος ανταγωνισμός σε εμπορικό επίπεδο, οπότε και τα οικονομικά συμφέροντα είναι σε αρκετά έντονο βαθμό συγκρουόμενα.

Η Ελλάδα εξάγει προς την ΕΕ καταναλωτικά προϊόντα, όπως: είδη ένδυσης και υπόδησης, γούνες αλλά και αγροτικά προϊόντα: καπνό, σταφίδες, λαχανικά, φρούτα, ελαιόλαδο, βαμβάκι, σιτάρι.

Η Τουρκία εξάγει παρόμοια προϊόντα, όπως: καπνό, σταφίδες, καρύδια, σιτάρι καθώς επίσης και αρκετά ορυκτά μεταλλεύματα. Ακόμη, εξάγει κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, δέρματα κλπ.

Οι μελέτες που έχουν γίνει γι' αυτές τις εμπορικές δομές και ειδικότερα για τις εισαγωγές της ΕΕ από την Ελλάδα και την Τουρκία, έφθασαν στο συμπέρασμα ότι στις ομάδες προϊόντων που βελτιώνεται η θέση της Ελλάδας στις εξαγωγές προϊόντων στην ΕΕ, η θέση της Τουρκίας χειροτερεύει και αντιστρόφως. Συνολικά, σε όλες τις ομάδες προϊόντων, η θέση της Τουρκίας γίνεται καλύτερη σε σχέση με τη θέση της χώρας μας στις εξαγωγές προϊόντων στην ΕΕ.

Μεταξύ των δύο χωρών υπάρχει μικρός βαθμός εμπορικής συνεργασίας. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

Στην κοινοτική αγορά, η Ελλάδα φαίνεται να επιδεινώνει την ανταγωνιστική της θέση στα αγροτικά προϊόντα και τις πρώτες ύλες, ενώ διατηρεί την ανταγωνιστικότητά της στα βιομηχανικά προϊόντα. Η Τουρκία φαίνεται να βελτιώνει την ανταγωνιστική της θέση στα αγροτικά και τα βιομηχανικά προϊόντα, ενώ επιδεινώνει τη θέση της στο εμπόριο πρώτων υλών. Σίγουρα η τελωνειακή ένωση της Τουρκίας με την ΕΕ δημιουργεί νέες προϋποθέσεις και δεδομένα στις εμπορικές σχέσεις της Τουρκίας με την Ελλάδα, καθώς επίσης και γενικότερα στο εξωτερικό εμπόριο της χώρας μας. Αυτό γίνεται με δύο τρόπους: λόγω του εντεινόμενου ανταγωνισμού μεταξύ Ελλάδας – Τουρκίας στις κοινοτικές αγορές αλλά και λόγω της αύξησης του διμερούς εμπορίου.

Τα ελληνικά προϊόντα που έχουν ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα με προϊόντα της Τουρκίας, δεν πρόκειται να αντιμετωπίσουν κανένα πρόβλημα στα πλαίσια της τελωνειακής ένωσης της Τουρκίας με την ΕΕ. Προβλήματα προκύπτουν εκεί που υπάρχουν επικαλύψεις και κυρίως σε κάποια αγροτικά προϊόντα. Στα αγροτικά όμως προϊόντα δεν υπάρχει τελικά πρόβλημα διότι η τελωνειακή ένωση δεν προβλέπει παραχωρήσεις στην τουρκική γεωργία, αλλά παραπέμπει γενικά και αόριστα στο μέλλον την εναρμόνισή της στην Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ).

Από τα βιομηχανικά προϊόντα, ανταγωνιστικές πιέσεις δέχονται κυρίως τα κλωστοϋφαντουργικά, αφού το τουρκικό εργατικό κόστος είναι ιδιαίτερα χαμηλό. Λόγω αυτής της κατάστασης, η Τουρκία κατορθώνει και αυξάνει διαρκώς την παραγωγή της στα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα. Για να μπορέσει η χώρα μας να αντεπεξέλθει στο νέο αυτό περιβάλλον, θα πρέπει να παράγει κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα υψηλής ποιότητας. Παρόμοια κατάσταση επικρατεί και στον τομέα της χαλυβουργίας, με την Τουρκία να διατηρεί πλεονεκτικότερη θέση λόγω

χαμηλότερου κόστους παραγωγής, από το εργατικό κόστος μέχρι και την έρευνα και την ανάπτυξη. Είναι καθημερινές πρακτικές στην Τουρκία οι απομιμήσεις και οι αντιγραφές. Αυτή η κατάσταση, στα πλαίσια της εναρμόνισης της Τουρκίας με τους νόμους της ΕΕ «περί πνευματικής ιδιοκτησίας και ευρεσιτεχνίας», θα πάψει να υφίσταται. Έτσι, ιδιαίτερα οι μικρές επιχειρήσεις στον τομέα της χαλυβουργίας, δεν θα έχουν τα ίδια συγκριτικά πλεονεκτήματα με όσα είχαν στο παρελθόν. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

Στον τομέα των ακατέργαστων λιπασμάτων και ορυκτών, οι πρώτες ύλες εισάγονται από τρίτες χώρες με χαμηλούς δασμούς. Η εφαρμογή της κοινής πολιτικής με την ΕΕ στο εξωτερικό εμπόριο, θα έχει ως αποτέλεσμα οι δασμοί να ανέβουν στο 11-15% και θα επηρεάσουν αρνητικά το κόστος και την ανταγωνιστική θέση της Τουρκίας.

Ασφαλώς, η τελωνειακή ένωση της Τουρκίας με την ΕΕ, επηρεάζει τις εμπορικές της σχέσεις με την Ελλάδα. Σε μια χώρα 60 εκατομμυρίων κατοίκων, εκ των οποίων το ¼ διαθέτει επαρκές εισόδημα για να αγοράσει προϊόντα από την ΕΕ άρα και την Ελλάδα. Εξαγωγές από την Ελλάδα στην Τουρκία μπορούν να γίνουν στα προϊόντα εκείνα που η Τουρκία εισάγει και η χώρα μας παράγει. Προϊόντα που εισάγει η Τουρκία είναι: μηχανήματα, πετρέλαιο, σίδηρος και χάλυβας, ηλεκτρικές συσκευές, οργανικά χημικά, συνθετικές ίνες, πλαστικά, χαρτί, βαμβάκι, μαλλί, λιπάσματα, αλουμίνιο, οχήματα, γεωργικούς ελκυστήρες, σιτάρι, φυτικά έλαια, τσιγάρα και δέρματα. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

Οι ελληνικές εξαγωγές μπορούν να αυξηθούν στα προϊόντα: βαμβάκι, μεταχειρισμένα πλοία, δέρματα, σίδηρο και χάλυβα, πλαστικά και λιπάσματα, καύσιμα, τσιμέντο, τοματοπολτό, σιτάρι και ρύζι.

Δυνατότητες ελληνικών εξαγωγών υπάρχουν και στον τομέα των φαρμάκων αφού θα αναγκαστούν οι μικρές τουρκικές επιχειρήσεις να εναρμονιστούν με τη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας, οπότε θα χαθεί το πλεονέκτημα της μαζικής παραγωγής σε χαμηλό κόστος.

Η πλήρης κατάργηση των τελωνειακών δασμών και η μη ύπαρξη εμποδίων στην ανάπτυξη του εμπορίου, δημιουργούν κίνητρα για εντονότερη παρουσία ελληνικών επιχειρήσεων στην Τουρκία και καλύτερη πρόσβαση στις αγορές της Κεντρικής Ασίας. Η τελωνειακή ένωση διευκολύνει την πρόσβαση της χώρας μας στις χώρες του Εύξεινου Πόντου και συνεπώς διευρύνει τα εμπορικά της οφέλη. Λόγω της γειτνίασης της χώρας μας με την Τουρκία, υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης μεσολαβητικού ρόλου στη διακίνηση προϊόντων.

Στον τομέα των επενδύσεων υπάρχουν πλέον οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξή τους, ιδιαίτερα των ελλήνων επιχειρηματιών στην Τουρκία παρά αντιστρόφως, λόγω της πολιτικής της σκληρής δραχμής αλλά και του υψηλότερου κόστους παραγωγής που υπάρχουν στην Ελλάδα. Η τελωνειακή ένωση της Τουρκίας με την ΕΕ, εξαιρεί την ελεύθερη διακίνηση εργατικού

δυναμικού, οπότε η διείσδυση αμιγώς τουρκικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα δεν είναι εύκολη υπόθεση. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

5.2.3. Συνεργασία των δύο χωρών στον τομέα του τουρισμού.

Αναγνωρίζοντας οι τουριστικοί πράκτορες της Ελλάδας και της Τουρκίας το γεγονός ότι ο τομέας του τουρισμού είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την προώθηση της συνεργασίας και των σχέσεων των δύο χωρών, προχώρησαν στην υπογραφή σχετικής συμφωνίας συνεργασίας. Όσα προβλήματα προκύπτουν από τις πολιτικές εντάσεις μεταξύ των δύο χωρών, οι δύο πλευρές δεσμεύτηκαν να πιάσουν τις κυβερνήσεις τους για τη μη ύπαρξη προβλημάτων και γενικότερα εντάσεων. Οι τουριστικοί πράκτορες των δύο χωρών προχώρησαν στη σύναψη σχέσεων μεταξύ των μελών τους για την περαιτέρω προώθηση της συμφωνίας. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

Πρόβλημα είναι η διατήρηση του μέτρου της βίζας από την ελληνική πλευρά, περίπου 100 δολάρια ανά τούρκο επισκέπτη, ενώ οι έλληνες δεν πληρώνουν κανένα ποσό όταν πηγαίνουν στην Τουρκία. Οι τουριστικοί πράκτορες συμφώνησαν να προχωρήσουν στη δημιουργία κοινών τουριστικών «πακέτων» που να απευθύνονται σε τρίτες χώρες. Η συμφωνία επίσης προβλέπει την αμοιβαία ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειρίας σε τουριστικά θέματα, καθώς επίσης και την καθιέρωση κοινής στρατηγικής μάρκετινγκ.

Επιμέρους διατάξεις της συμφωνίας είναι η αμοιβαία προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος του Αιγαίου και της Μεσογείου, αλλά και η λήψη μέτρων εναντίον της μόλυνσης που προέρχεται από τρίτη χώρα. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

5.2.4. Προοπτικές της διασυνοριακής συνεργασίας στα πλαίσια της ΕΕ

Μέχρι τα τελευταία χρόνια, ουσιαστικά τα ελληνικά σύνορα ήταν κλειστά για τη διασυνοριακή συνεργασία, μεταξύ Ελλάδος – Τουρκίας. Αυτό ίσχυε και στη Θράκη και στα νησιά του Αιγαίου. Οι εντάσεις που υπήρχαν σε πολιτικό επίπεδο είχαν ως αποτέλεσμα να μην υπάρχει ένα πλαίσιο διασυνοριακής συνεργασίας. Η τελωνειακή ένωση της Τουρκίας με την ΕΕ καθώς επίσης και η πιθανότητα ένταξης της χώρας στην ΕΕ, δημιουργούν ένα νέο πλαίσιο στις σχέσεις των δύο χωρών. Ειδικότερα π.χ. στο Βόρειο Αιγαίο, υπάρχουν προϊόντα τα οποία μπορούν να εξαχθούν στην Τουρκία, λόγω του γεγονότος ότι η χώρα μας στα προϊόντα αυτά έχει ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα (π.χ. ελιές και λάδι, καθώς επίσης και άλλα φυτικά προϊόντα). Στα πλαίσια της

τελωνειακής ένωσης ωστόσο, δεν υπάρχουν κάποιες διατάξεις που να αφορούν τα αγροτικά προϊόντα, για την ελεύθερη διακίνηση αυτών των προϊόντων. Δυνατότητες υπάρχουν σε προϊόντα μεταποίησης. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

Στα αγροτικά προϊόντα, οι δυνατότητες που έχει η χώρα μας για εξαγωγές στην Τουρκία, εξαρτώνται από την παραγωγή στη γειτονική χώρα. Όπως προαναφέρθηκε, υπάρχουν δυνατότητες και σε βιομηχανικά προϊόντα. Το κέρδος της χώρας μας από τη δασμολογική εναρμόνιση της Τουρκίας με την ΕΕ, είναι κυρίως σε προϊόντα ελαφράς βιομηχανίας, στα οποία υπερέχουμε σε ποιότητα.

Υπάρχει δυνατότητα ανεφοδιασμού των ελληνικών νησιών του Βορείου Αιγαίου κυρίως, από τα παράλια της Μικράς Ασίας με φθηνά τουρκικά προϊόντα. Ένα τέτοιο εγχείρημα μειώνει τις εμπορικές συναλλαγές των νησιών με την ηπειρωτική Ελλάδα και την Κρήτη, αυξάνει όμως τις εμπορικές συναλλαγές των δύο πλευρών με αμοιβαία οφέλη.

Στο παρελθόν, στα πλαίσια της μεσογειακής πολιτικής της ΕΕ, υπήρξαν διάφορα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδος και γειτονικών χωρών, με την ελληνική συμμετοχή να είναι πολύ έντονη, χωρίς όμως να προβλέπεται η συμμετοχή της Τουρκίας σ' αυτά τα προγράμματα.

Υπό το πρίσμα της εξομάλυνσης των σχέσεων Ελλάδας – Τουρκίας, θα μπορούσαν να εξελιχθούν οι παρακάτω τομείς διασυνοριακής συνεργασίας:

- κοινή επιτήρηση των πυλών εισόδου – εξόδου μεταξύ των δύο χωρών για την πάταξη της λαθρομετανάστευσης και του λαθρεμπορίου
- συνεργασία για την επιτήρηση του θαλάσσιου χώρου για την άμεση επέμβαση στην περίπτωση κάποιου ναυτικού ατυχήματος
- ολοκληρωμένη επέμβαση και επιτήρηση του θαλάσσιου χώρου στα πλαίσια της προστασίας του περιβάλλοντος
- αύξηση εμπορικών συναλλαγών
- συνεργασία σε πολιτιστικά ζητήματα, στην έρευνα, την τεχνολογία, στον τουρισμό
- συνεργασία Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων.

Ορισμένες απ' αυτές τις δράσεις, λειτουργούν σε χαμηλό βέβαια βαθμό. Η τελωνειακή ένωση της Τουρκίας αλλά και η ενδεχόμενη ένταξή της στην ΕΕ, δημιουργούν όλες εκείνες τις απαραίτητες προϋποθέσεις ώστε οι δράσεις αυτές να αξιοποιηθούν καλύτερα είτε και να επεκταθούν, για το αμοιβαίο συμφέρον των δύο χωρών. (Π.Καζάκος, Π. Λιάργκοβας, 1997)

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα

6.1. Προσαρμογή της Τουρκίας στα κριτήρια της Κοπεγχάγης

Μια θετική εξέλιξη από την τελευταία τακτική αναφορά είναι η έναρξη στην κοινωνία της Τουρκίας ενός πολύπλευρου διαλόγου σχετικά με τις πολιτικές αλλαγές που είναι απαραίτητες εν όψει της ένταξης της στην Ε.Ε. Σ' αυτό το πλαίσιο ελήφθησαν δύο σημαντικές πρωτοβουλίες: η υπογραφή σε διάφορα διεθνή όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η πρόσφατη έγκριση από την κυβέρνηση του έργου της Ανώτατης Επιτροπής Συντονισμού για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Ωστόσο, σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, η κατάσταση έχει μετά βίας βελτιωθεί και η Τουρκία δεν καλύπτει ακόμα τις πολιτικές προϋποθέσεις / κριτήρια της Κοπεγχάγης.

Τα βασικά στοιχεία ενός δημοκρατικού συστήματος εξακολουθούν να υπάρχουν αλλά η Τουρκία αργεί να εφαρμόσει τις θεμελιώδεις αλλαγές που απαιτούνται για να εγγυηθούν τη δημοκρατία και την επικράτηση του νόμου. Οι αλλαγές στο εκτελεστικό έλαβαν χώρα με βάση τη σχέση Τουρκίας - Ε.Ε. αλλά ακόμη εκκρεμεί ένας αριθμός βασικών διοικητικών θεμάτων όπως η επικράτηση του πολιτικού ελέγχου πάνω στον στρατιωτικό. Σχετικά με το δικαστικό, η νέα διαδικασία διευκολύνει την προσαγωγή των δημοσίων υπαλλήλων, γεγονός που αποτελεί μια ενθαρρυντική εξέλιξη. Οι σημαντικοί νόμοι που σχετίζονται με τη λειτουργία του δικαστικού συστήματος και αναφέρονται στην έκθεση του προηγούμενου χρόνου εκκρεμούν ακόμη. Δεν έχει σημειωθεί άλλη βελτίωση σχετικά με την ασφάλεια των κρατικών δικαστηρίων, από τις τελευταίες αλλαγές αυτών των δικαστηρίων τον Ιούνιο του 1999. Η διαφθορά παραμένει ένα πρόβλημα.

Η θανατική ποινή δεν εκτελείται, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης του Αμπντουλάχ Οτσαλάν αλλά πολλές πλευρές του γενικότερου θέματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία. Τα βασανιστήρια και η άσχημη μεταχείριση δεν έχουν εξαλειφθεί, παρόλο που το θέμα αντιμετωπίζεται σοβαρά από τις αρχές και εφαρμόζονται κοινοβουλευτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι συνθήκες των φυλακών δεν έχουν βελτιωθεί, παρόλο που η Τουρκία ξεκινά ένα πρόγραμμα αλλαγών στο σωφρονιστικό της σύστημα. Η ελευθερία της έκφρασης καθώς και η ελευθερία συναναστροφών και συγκεντρώσεων κατά κανόνα είναι ακόμη περιορισμένες. Μια θετική προσέγγιση φαίνεται να έχει υιοθετηθεί από τις μη-Μουσουλμανικές κοινότητες σχετικά με την ανεξιθρησκεία, αλλά αυτός θα πρέπει να εφαρμοστεί σε όλες τις θρησκευτικές κοινότητες.

Σε σύγκριση με το προηγούμενο χρόνο, η οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική κατάσταση δεν έχει βελτιωθεί, ιδιαίτερα όσον αφορά το δικαίωμα σε πολιτικά θέματα (όλων των Τούρκων)

ανεξαρτήτως της εθνολογικής τους καταγωγής. Η κατάσταση στα νοτιοανατολικά, όπου οι κάτοικοι είναι στην πλειονότητά τους Κούρδοι, δεν έχει αλλάξει σημαντικά.

Η Τουρκία έχει σημειώσει πρόοδο στην αντιμετώπιση των επειγουσών ανισοτήτων στην οικονομία, ωστόσο η διαδικασία επίτευξης μιας λειτουργικής οικονομίας αγοράς δεν έχει ολοκληρωθεί. Σημαντικά τμήματα της τουρκικής οικονομίας είναι ήδη έτοιμα να αντέξουν στην πίεση του ανταγωνισμού και τις δυνάμεις της αγοράς σε μια ένωση με την Ε.Ε.

Η Τουρκία έχει σημειώσει πρόοδο στο θέμα της μακροοικονομικής σταθερότητας. Η ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων στέφθηκε με επιτυχία και έγιναν σημαντικά βήματα για αλλαγές στον γεωργικό τομέα, το σύστημα κοινωνικής ασφάλειας και τον οικονομικό τομέα. Ωστόσο η μακροοικονομική σταθερότητα δεν έχει ακόμη επιτευχθεί και δεν έχει ακόμη δημιουργηθεί μια στέρεα βάση για τα δημόσια οικονομικά μεσοπρόθεσμα. Υπάρχουν ακόμη πολλές περιοχές, τόσο στον κατασκευαστικό όσο και στον οικονομικό τομέα, όπου η κυριαρχία του κράτους επιφέρει διαστρεβλώσεις στην αγορά. Η ποιότητα της εκπαίδευσης, του συστήματος υγείας και υποδομής χρειάζεται βελτίωση για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα του ανθρώπινου και φυσικού κεφαλαίου της Τουρκίας και να μειώσει τις τρέχουσες κοινωνικές και τοπικές ανισότητες.

Οι αρχές πρέπει να συνεχίσουν να δίνουν έμφαση στη μείωση των πιέσεων για τον προϋπολογισμό και του κρατικού ελλείμματος και να τηρήσουν τη δέσμευσή τους για αλλαγές δομών και απελευθέρωση της αγοράς. Χρειάζεται επαναπροσδιορισμός των προτεραιοτήτων τους μεσοπρόθεσμα για να παρέχουν επαρκή οικονομική υποστήριξη για την εκπαίδευση, την υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Ορισμένοι τομείς, όπως τράπεζες, γεωργία και κρατικές επιχειρήσεις, χρειάζονται αναθεώρηση ώστε να εξασφαλίσουν μεσοπρόθεσμα ανταγωνιστικότητα για την οικονομία στο σύνολό της.

Παρά τα όποια βήματα της Τουρκίας σε αρκετούς τομείς, δε διαφαίνεται για τα αμέσως επόμενα χρόνια να μπορεί να εκπληρώσει τα κριτήρια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης, ώστε να μπορέσει να ενταχθεί στους κόλπους της ΕΕ. Για να γίνει κάτι τέτοιο, χρειάζεται ακόμη μεγαλύτερη εντατικοποίηση των προσπαθειών, σε πολλά επίπεδα. Η αναδιάρθρωση των οικονομικών δομών, η διασφάλιση των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, η αύξηση των κοινωνικών παροχών, η εξομάλυνση των εξωτερικών σχέσεων, είναι σημαντικά ζητήματα που θα πρέπει να προσεχθούν και να σημειώσει η χώρα πρόοδο, ώστε να πλησιάσει το επίπεδο των χωρών της ΕΕ.

6.2. Προσαρμογή στο κοινοτικό κεκτημένο

Γενικά η εναρμόνιση της Τουρκίας με το κεκτημένο της Κοινότητας στα θέματα που καλύπτονται από την Τελωνειακή Ένωση είναι μεγαλύτερη. Ωστόσο, από την τελευταία τακτική αναφορά, η πρόοδος στην μεταφορά της νομοθεσίας στα ζητήματα αυτά είναι περιορισμένη.

Ως υποψήφια χώρα, η Τουρκία θα πρέπει να αρχίσει να σημειώνει σημαντική πρόοδο στην εναρμόνιση με το κεκτημένο σε όλους τους άλλους τομείς. Οι στρατηγικές και τα λεπτομερή προγράμματα (συμπεριλαμβανομένων των προτεραιοτήτων) είναι απαραίτητα για την μεταφορά, εφαρμογή και ενίσχυση των σχετικών θεμάτων με το κεκτημένο. Τα αποτελέσματα της προετοιμασίας για την αναλυτική εξέταση του κεκτημένου και του Εθνικού Προγράμματος για την Υιοθέτηση του κεκτημένου στην Τουρκία θα αποτελέσουν σημαντικά όργανα για το εν λόγω έργο.

Σημαντικές διοικητικές αλλαγές είναι απαραίτητες για να εφαρμοστούν και να ενισχυθούν επαρκώς από τις διαφορετικές πολιτικές της Ε.Κ. Πρώτη προτεραιότητα αποτελεί η εναρμόνιση της Τουρκικής στατιστικής βάσης με αυτή της Eurostat.

Όσον αφορά τη νομοθεσία για την εσωτερική αγορά, χρειάζονται προσπάθειες στο θέμα της ελεύθερης διακίνησης των αγαθών ειδικά για την εναρμόνιση των προτύπων και την απομάκρυνση άλλων τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο. Ως αποτέλεσμα των υποχρεώσεων αυτών σύμφωνα με την Τελωνειακή Ένωση η διαδικασία αυτή πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2000. Το εμπόριο γεωργικών προϊόντων παραμένει ένα πρόβλημα. Για την εσωτερική αγορά, η Τουρκία χρειάζεται να υιοθετήσει ένα πλαίσιο νομοθεσίας βασισμένο στις αρχές της Νέας Παγκόσμιας προσέγγισης. Έχουν γίνει σημαντικές αλλαγές και στον τραπεζικό τομέα. Δεν έχει καταγραφεί πρόοδος στην μεταφορά της νομοθεσίας που αφορά την κίνηση κεφαλαίου. Συνεχίζουν να υπάρχουν σοβαρά προβλήματα όπως ξέπλυμα χρήματος. Η εναρμόνιση στα θέματα μη - οικονομικών υπηρεσιών και ελεύθερης διακίνησης ατόμων βρίσκονται σε πολύ πρώιμο στάδιο. Χρειάζεται περαιτέρω δουλειά σε όλους τους τομείς της εσωτερικής αγοράς, καθώς επίσης στη δημιουργία ιδρυμάτων, για παράδειγμα στον τομέα της κρατικής πρόνοιας. Απαραίτητες είναι και επιπλέον προσαρμογές στα τουρκικά μονοπώλια. Ο τουρκικός εταιρικός νόμος υπόκειται σε αξιολόγηση από την Κομισιόν για το κατά πόσο συμφωνεί με τη νομοθεσία της Ε.Κ. Ουσιαστική εναρμόνιση χρειάζεται και στο θέμα της φορολογίας. Στο θέμα των τελωνείων, υπάρχει σχεδόν πλήρης εναρμόνιση.

Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, έχει σημειωθεί πρόοδος για να εισάγει το στοιχείο του ανταγωνισμού. Χρειάζεται επιπλέον εναρμόνιση με το κεκτημένο της κοινότητας. Η πειρατεία οπτικο-ακουστικού υλικού παραμένει ένα σοβαρό πρόβλημα.

Η πρώτη προτεραιότητα στη γεωργία και τις ιχθυοκαλλιέργειες είναι να αρχίσει η εισαγωγή βασικών μηχανισμών και δομών (στατιστικές, καταγραφή γης, βελτιωμένη καταγραφή κοπαδιού ψαριών, καταπολέμηση ασθενειών, συστήματα αναγνώρισης ζώων και φυτών, εξελιγμένος εξοπλισμός) για να είναι σε θέση να χειριστούν ανάλογες πολιτικές. Οι αναφορές για ασφάλεια στη θάλασσα του τουρκικού στόλου παραμένει ένα θέμα που προβληματίζει. Η θαλάσσια και οδική μεταφορά χρειάζεται να προσαρμοστεί στα ευρωπαϊκά δεδομένα.

Στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, η Τουρκική νομοθεσία διαφέρει σημαντικά από αυτήν της Κοινότητας ιδιαίτερα στο θέμα των προτύπων, των μεθόδων και των προδιαγραφών ελέγχου. Χρειάζεται να γίνουν πολλά ακόμη σε διάφορες περιοχές. Το ίδιο ισχύει και για τη θέσπιση των ενεργειακών νόμων που αλλάζουν τη δύναμη του τομέα ενέργειας και αερίου, οι οποίοι ακόμη εκκρεμούν. Στον περιβαλλοντικό τομέα, συνιστώνται ως πρώτο βήμα στρατηγικές για τη μεταφορά του κεκτημένου.

Σε σύγκριση με το 1999, δεν έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος στον τομέα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων. Όσον αφορά τη μετανάστευση, χρειάζεται να ενταθούν οι προσπάθειες για τη μείωση του αριθμού των παράνομων μεταναστών που προσπαθούν να φτάσουν στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Συνίσταται να υπάρχει καλύτερος συντονισμός ανάμεσα στα διάφορα παραρτήματα στην Τουρκία για να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα του ελέγχου, ειδικότερα του ελέγχου κατά την έξοδο από τη χώρα.

Χρειάζεται επίσης ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικής για να καθιερώσει τον οικονομικό έλεγχο. Απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό της οικονομικής διαχείρισης με ταυτόχρονη προοπτική τη διασφάλιση και προστασία των ευρωπαϊκών συμφερόντων.

Το τελικό συμπέρασμα είναι ότι χρειάζονται ουσιαστικές προσπάθειες στους τομείς πολιτικής πέρα από την Τελωνειακή Ένωση για να εναρμονιστεί με το κεκτημένο, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας μηχανισμών για αποτελεσματική εφαρμογή και ενίσχυση. Αυτό θα απαιτήσει σημαντικές αλλαγές της διοίκησης σε όλα τα επίπεδα. Σε μερικές περιπτώσεις αυτό συνεπάγεται τη δημιουργία νέων δομών, για παράδειγμα στους τομείς κρατικής πρόνοιας και τοπικής ανάπτυξης. Πολλά από τα θέματα που προαναφέρθηκαν αναγνωρίζονται ως προτεραιότητες στην Αξιολόγηση Εισαγωγής για την Τουρκία.

6.3. Σημασία της ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ για την Ελλάδα

Κατά το δεύτερο μισό του 1994, υπήρξε διαφοροποίηση στη θέση της Ελλάδας για την εξομάλυνση των σχέσεων Τουρκίας – ΕΕ. Η πίεση της ΕΕ προς σ' αυτήν την κατεύθυνση ήταν έντονη, ενώ από την άλλη η ελληνική πλευρά επιθυμούσε να εμπλέξει το κυπριακό ζήτημα στο θέμα της τελωνειακής ένωσης της Τουρκίας με την ΕΕ. Η ελληνική πλευρά το Μάρτιο του 1995 έδωσε τελικά θετική εισήγηση για την τελωνειακή ένωση της Τουρκίας με την ΕΕ, με την προϋπόθεση της έναρξης διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ.

Σύμφωνα με την επίσημη ελληνική θέση, η συμφωνία για την τελωνειακή ένωση της Τουρκίας με την ΕΕ θα έχει τα εξής αποτελέσματα σε σχέση με τα ελληνικά συμφέροντα:

- θα λειτουργεί αποτρεπτικά στα επεκτατικά σχέδια της Τουρκίας
- θα ενισχύσει τις τάσεις για επανένωση της Κύπρου
- θα βελτιώσει τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. (Κρανιδιώτης, 1994)

Η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, είναι ένα σχεδόν βέβαιο γεγονός, καθώς η Κύπρος πληροί της προϋποθέσεις, (πολιτικές, θεσμικές, οικονομικές κ.α.) για την πλήρη ένταξή της στους κόλπους της Ευρώπης.

Οι Ευρωπαϊκές χώρες προσδοκούν με την ένταξη της Τουρκίας περισσότερο σε οικονομικά οφέλη άμεσα, ενώ οι επιπτώσεις καταρχάς της ένταξης για την Ελλάδα θα είναι σε πολιτικό επίπεδο.

Η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, είναι ένα σχεδόν βέβαιο γεγονός, καθώς η Κύπρος πληροί της προϋποθέσεις, (πολιτικές, θεσμικές, οικονομικές κ.α.) για την πλήρη ένταξή της στους κόλπους της Ευρώπης.

Οι Ευρωπαϊκές χώρες προσδοκούν με την ένταξη της Τουρκίας περισσότερο σε οικονομικά οφέλη άμεσα, ενώ οι επιπτώσεις καταρχάς της ένταξης για την Ελλάδα θα είναι σε πολιτικό επίπεδο.

Αναμφισβήτητα η νέα διεύρυνση της ΕΕ όποτε κι αν αυτή συμβεί, αντιπροσωπεύει μια ιστορική πρόκληση για την ευρωπαϊκή ήπειρο αλλά και για τη χώρα μας. Μια πρώτη εξέταση των νέων δεδομένων φέρνει στην επιφάνεια σημαντικές πολιτικές και οικονομικές προοπτικές, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες για τη χώρα μας. Ο εκδημοκρατισμός της Τουρκίας μέσω της ενταξιακής διαδικασίας γρήγορα θα αποφέρει καρπούς με σημαντικότερα πολιτικά και οικονομικά οφέλη.

Τα οφέλη για τη χώρα μας, πέραν των πολιτικών λόγω της εμπέδωσης της δημοκρατίας και της στήριξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία, εντοπίζονται και στην αύξηση των εμπορικών μας συναλλαγών, τη διευρυμένη αγορά, τη μείωση των δασμών, τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου, τη μείωση της γραφειοκρατίας, την αύξηση του ανταγωνισμού της ελεύθερης διακίνησης των αγαθών και υπηρεσιών, την ασφαλέστερη διασυνοριακή διέλευση των προϊόντων μας, και τον καλύτερο έλεγχο του πυρηνικού κινδύνου και των περιβαλλοντικών κανόνων ασφαλείας.

Η επενδυτική και η επιχειρηματική μας δραστηριότητα θα επεκταθεί τόσο στον τομέα της μεταποίησης όσο και στον τομέα των υπηρεσιών. Πολλά από τα προβλήματα διείσδυσης στην αγορά της Τουρκίας (γραφειοκρατικές διαδικασίες, αθέμιτος ανταγωνισμός, κρατικές ενισχύσεις, δασμολογικά θέματα, ανεπαρκείς υπηρεσίες σε καίριους τομείς, κλπ) που καταγράφονται σήμερα για τον επιχειρηματικό μας κόσμο θα ρυθμιστούν με την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου και την εκπλήρωση των κριτηρίων της Κοπεγχάγης.

Συνολικά οι προοπτικές διαφαίνονται θετικές, αλλά όπως είναι φυσικό, ορισμένα εξαγωγικά προϊόντα μας (π.χ. κλωστοϋφαντουργικά) θα επηρεαστούν ως ένα βαθμό λόγω της υποκατάστασής τους με αντίστοιχα της Τουρκίας, ενώ στα λοιπά βιομηχανικά προϊόντα δεν αναμένεται να δημιουργηθεί ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα.

Όσον αφορά στα γεωργικά προϊόντα, δεν αναμένεται ιδιαίτερο πρόβλημα. Για τα κύρια εξαγωγικά γεωργικά μας προϊόντα (φρούτα και λαχανικά, λάδι και καπνός) δεν διαφαίνεται ιδιαίτερος κίνδυνος. Γενικά, οι διαγραφόμενες προοπτικές ενόψει της νέας διεύρυνσης φαίνονται ιδιαίτερα ευνοϊκές για τη χώρα μας.

Παράρτημα

Το Κοινοτικό Κεκτημένο

Η έννοια του κοινοτικού κεκτημένου είναι αυτή που επιτρέπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να διατηρεί τη συνοχή της και να προχωρεί με το στόχο της για εμβάθυνση, παρά τον αυξανόμενο αριθμό των μελών της από τις διαδοχικές διευρύνσεις. Όλα όσα έχουν επιτευχθεί αναφορικά με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση μέχρι την ημέρα που ένα νέο κράτος εντάσσεται στην Ένωση αποτελούν ένα αδιαίρετο σύνολο, το κοινοτικό κεκτημένο, το οποίο κάθε νέο κράτος - μέλος είναι υποχρεωμένο να αποδεχθεί και να εφαρμόσει αποτελεσματικά. Όπως είναι σήμερα, το κεκτημένο αποτελείται από:

- ξ το περιεχόμενο, τις αρχές και τους πολιτικούς στόχους των Συνθηκών (περιλαμβανομένων εκείνων της Συνθήκης του Άμστερνταμ),
- ξ τη νομοθεσία που υιοθετήθηκε σύμφωνα με τις Συνθήκες και τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,
- ξ τις δηλώσεις και τα ψηφίσματα που υιοθετούνται στα πλαίσια της Ένωσης,
- ξ τις κοινές δράσεις, κοινές θέσεις, διακηρύξεις, συμπεράσματα και άλλες πράξεις εντός του πλαισίου της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφαλείας,
- ξ τις κοινές δράσεις, κοινές θέσεις, συμβάσεις που υπογράφονται, ψηφίσματα, δηλώσεις και άλλες πράξεις που συμφωνούνται στο πλαίσιο της συνεργασίας σε θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων,
- ξ τις διεθνείς συμφωνίες που συνάπτει η Κοινότητα και αυτές που συνάπτουν τα κράτη μεταξύ τους αναφορικά με τις δραστηριότητες της Ένωσης.

Δεν επιτρέπεται καμία μόνιμη απόκλιση από το κοινοτικό κεκτημένο. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να συμφωνηθούν προσωρινές αποκλίσεις και μεταβατικές περίοδοι με σκοπό να επιτραπεί στο νέο κράτος- μέλος να εναρμονιστεί σταδιακά με το κεκτημένο σε τομείς όπου αντιμετωπίζει ιδιαίτερες δυσκολίες.

Αναλυτική Εξέταση του Κοινοτικού Κεκτημένου

Η πρώτη φάση της διαδικασίας ένταξης αφορά την λεπτομερή εξέταση του βαθμού στον οποίο η νομοθεσία, οι κανονισμοί και οι θεσμοί της υποψήφιας χώρας συμβαδίζουν με το κοινοτικό κεκτημένο. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται «αναλυτική εξέταση του κοινοτικού κεκτημένου» (acquis screening).. Στις διμερείς συναντήσεις μεταξύ της Επιτροπής και της κάθε υποψήφιας χώρας η διαδικασία προχωρεί περαιτέρω, με κάθε χώρα να παρουσιάζει εκτενώς το βαθμό εναρμόνισης της εθνικής της νομοθεσίας, των θεσμών και πολιτικών της με το κοινοτικό κεκτημένο.

Επιπρόσθετα, κάθε χώρα υποβάλλει το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα για πλήρη εναρμόνιση με το κερτημένο. Σ' αυτές τις διμερείς συναντήσεις κάθε υποψήφια χώρα διατυπώνει για πρώτη φορά τις προθέσεις της σχετικά με τη διαπραγμάτευση ειδικών διευθετήσεων στα κεφάλαια στα οποία αναμένεται ότι είτε η εναρμόνιση δεν είναι δυνατή μέχρι την αναμενόμενη ημέρα ένταξης, είτε θα προκληθούν σοβαρά προβλήματα για τη χώρα.

Η διαδικασία, ως εκ τούτου, περιλαμβάνει την αναλυτική εξέταση της προσαρμογής των νόμων, θεσμών και πολιτικών κάθε χώρας σε πολυμερείς και διμερείς συναντήσεις. Για να μπορέσει το κοινοτικό κερτημένο να συζητηθεί με συστηματικό και διεξοδικό τρόπο κατά τη διάρκεια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, έχει διαιρεθεί για τους σκοπούς των διαπραγματεύσεων σε 31 κεφάλαια, 29 από τα οποία εξετάστηκαν ή θα εξεταστούν στο πλαίσιο της αναλυτικής εξέτασης. Αυτά τα 29 κεφάλαια φαίνονται στους πίνακες 1 και 2 που ακολουθούν στο κεφάλαιο Πρόγραμμα Αναλυτικής Εξέτασης.

Δύο κεφάλαια δεν καλύπτονται από τη διαδικασία αναλυτικής εξέτασης του κερτημένου.

Είναι τα ακόλουθα:

1. Οι «θεσμοί», δηλαδή η μελλοντική συμμετοχή του κράτους- μέλους στους θεσμούς της Ένωσης (Συμβούλιο, Επιτροπή, Κοινοβούλιο, Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ελεγκτικό Συνέδριο καθώς και άλλοι λιγότερο σημαντικοί θεσμοί).
2. Ένα κεφάλαιο που τιτλοφορείται «Άλλα» και το οποίο θα ασχολείται με θέματα που δεν είχαν προβλεφθεί προηγουμένως ή που είναι ιδιαίτερα για την υποψήφια χώρα

Κεφάλαια εξέτασης των υποψηφίων χωρών

- ξ Ελεύθερη Διακίνηση Αγαθών
- ξ Ελεύθερη Διακίνηση Προσώπων
- ξ Ελευθερία Παροχής Υπηρεσιών
- ξ Ελεύθερη Διακίνηση Κεφαλαίων
- ξ Περί Εταιρειών Νομοθεσία
- ξ Πολιτική στο Θέμα του Ανταγωνισμού
- ξ Γεωργία
- ξ Αλιεία
- ξ Μεταφορές
- ξ Φορολογία
- ξ Οικονομική και Νομισματική Ένωση
- ξ Στατιστική
- ξ Κοινωνική Πολιτική/Απασχόληση
- ξ Ενέργεια

- ξ Βιομηχανική πολιτική
- ξ Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
- ξ Επιστήμη και Έρευνα (RTD)
- ξ Παιδεία, Επαγγελματική Κατάρτιση και Νεολαία
- ξ Τηλεπικοινωνίες και Τεχνολογία της Πληροφορικής
- ξ Πολιτιστική και Οπτικοακουστική Πολιτική
- ξ Περιφερειακή Πολιτική/Διαρθρωτικά Όργανα
- ξ Περιβάλλον
- ξ Καταναλωτές και Προστασία Υγείας
- ξ Συνεργασία στους Τομείς της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων
- ξ Τελωνειακή Ένωση
- ξ Εξωτερικές Σχέσεις
- ξ Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας
- ξ Οικονομικός Έλεγχος
- ξ Οικονομικές Πρόνοιες και Πρόνοιες για τον Προϋπολογισμό
- ξ Θεσμοί
- ξ Αλλά

Βιβλιογραφία

- Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, "Συμφωνία Σύνδεσης μεταξύ Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Τουρκίας", 64/732/ΕΟΚ, 29/12/1964
- Επιτροπάκης Γ., "Συμφωνία της Τελωνειακής Ένωσης ΕΕ-Τουρκίας, Οικονομική και πολιτική προοπτική", Επιμελητήριο Χίου, 2 Φεβρουαρίου 1996
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, "Έγγραφο στρατηγικής για τη διεύρυνση", Βρυξέλλες, 8.11.2000
- Ζαχαρίου Α. "Οικονομική και περιφερειακή διάρθρωση της Τουρκίας", διπλ.εργασία, ΤΜΧΠΑ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 2000
- Θεοδωρόπουλος Βύρων, "Οι Τούρκοι κι εμείς", εκδόσεις Φυτράκη, Αθήνα 1988
- ΙΣΤΑΜΕ, "Παρατηρητήριο Βαλκανίων, Τουρκία", Αθήνα, 1999.
- Καζάκος Π., Λιάργκοβας Π., "Η ελληνοτουρκική οικονομική συνεργασία", εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1997
- Καζάκος Πάνος, "Η εξομάλυνση των σχέσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων - Τουρκίας και η Ελληνική εξωτερική πολιτική", εκδόσεις Γνώση, 1988
- Κρανιδιώτης Γ., "Η πολιτική μας για την Τουρκία", Το Βήμα, 25/2/1994
- Μαράκης Ν., "Πώς φθάσαμε στη συμφωνία", Το Βήμα, 5/3/1995, "Κέρδη και ζημιές από την άρση του βέτο", Καθημερινή, 5/3/1995
- ΝΕΑ, "Η Τελωνειακή Ένωση της Τουρκίας με την ΕΕ", 28/11/1995
- Νότης Β. "Η οικονομική ανάπτυξη της Τουρκίας και η Ενωμένη Ευρώπη", εκδόσεις Παπαζήση, 1995
- Ντόκος Θ., Πρωτονοτάριος Ν. "Η στρατιωτική ισχύς της Τουρκίας", εκδόσεις Τουρίκης, Β' έκδοση, 1996
- Παρέσογλου Αθ., "Το τουρκικό πολιτικό σύστημα", εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1995
- Περράκης Στέλιος, "Η θέση της Ελλάδας στο πλέγμα των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας (1974-1989), η δικαϊκή διάσταση", Τετράδια Κοινοτικού Δικαίου, τεύχος 9, 1990

- Πεσμαζόγλου Στ., *"Ευρώπη-Τουρκία, ιδεολογία και ρητορεία. Οι αντιλήψεις των τουρκικών πολιτικών δυνάμεων για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα 1957-1993"*, βιβλίο δεύτερο, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα, 1993
- Συμπεράσματα της Προεδρίας, *"Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι, 10 και 11 Δεκεμβρίου»*

Διευθύνσεις στο INTERNET

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση on-line,

<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey>

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση on-line,

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/el/>

- Υπουργείο Εξωτερικών Τουρκίας

<http://www.mfa.gov.tr>

Σχετική βιβλιογραφία

- Έκθεση εμπορικού ακολούθου με θέμα «Σχέσεις ΕΕ με Τουρκία», Κωνσταντινούπολη, 10/4/1995
- Γιαλλουρίδη Χριστόδουλου, «Ευρωπαϊκός στρουθοκαμηλισμός για την Τουρκία», Οικονομικός ταχυδρόμος, 1/2/1996
- <http://www.agns.gr/dimosiefseis/ellinotourkikes.htm>

